

PERNIÖN ESIHISTORIALLISTEN LÖYTÖJEN JA KIIN-
TEIDEN MUINAISJÄÄNNÖSTEN LUETTELOIMINEN.

Luet. H.F. Salmof. *Salmof.*)

Aakkosellinen kyläluettelo.

Sivut:

Sivu	Kylä	Sivu
33	Aaljoki	1 - 6
33	Aimontappo	7.
34 - 35	Alaspäänkylä (Kiskonjoen varrella)	7 - 8.
34	Arpalahti	8.
34 - 35	Asteljoenkylä	9.
35	Ervelänkylä	10.
38	Frilla (=Wiipurin kartano)	10.
38	Haarla	10.
38	Haaroistenkylä	11
39	Huhti	11 - 14
39	Hämeenkylä	14
39	Iso-Kestrekki (=Stora - Gästerby)	14
39	Kakola	14
34	Kanturpööle	15
35 - 36	Ketunpööle	16
34 - 35	Kieronperä	17
36 - 37	Kirjakkala	18
34	Kirkonkylä	18
37 - 38	Kivelä	19 - 20
34	Knaapila (=Ylä-Knaapila)	21 - 24
36 - 37	Koila (=Skovila)	24
34 - 35	Koivisto	24 - 25
34	Korttila	25 - 26
38 - 39	Koskenkylä (=Kosken tehdas)	27
39	Kouvola (=Kovamäki)	27
36 - 37	Kuhmis	27 - 30
34 - 35	Kumionpää	30
37 - 38	Kynnämäki	30 - 32

6 - 1	Laiterlankylä	32
	Lapparlankylä	33
8 - 1	Latokartano (=Näse-gård)	34
7	Lehtiniitty	34
8 - 1	Lemu	35 - 41
8	Liiri	41
9	Lupaja	41 - 47
10	Lövböle	47
10	Makarlankylä	48
10	Mathildedal	48
11	Merihuhti	48
11 - 1	Mussaari	49
11	Mälkkilä	49
11	Nokoistenkylä (=Noko)	50
11	Nurkkila	50
11	Näse-gård (=Latokartano)	34
11	Paarskylä	50 - 52
11	Penttilänkylä (Mälkkilästä länteen)	52 - 54
18	Pohjankylä	54 - 56
18	Skovila (=Koila)	24
20 - 1	Sormijärvenkylä	56 - 58
21 - 1	Stora-Gästerby (=Iso-Kestrekki)	14
21	Suomenkylä	58 - 63
22 - 1	Tilkkala	63 - 64
22 - 1	Torkkila	64
22	Tuohitonkylä	65 - 68
22	Wiipurin kartano (=Frilla)	10
23 - 1	Yliskylä	68 - 69
23	Ylä-Knaapila (=Knaapila)	21 - 24
23 - 1	Öyrilänkylä	69 - 70

Perniön esihistoriallisten löytöjen ja
kiinteiden muinaisjäännösten luetteloiminen.

Luet. H.F. Salmo. *Salonen*

Toiminta- ja merkkienselostus.

Keväällä 1926 sai allekirjoittanut Suomen Muinaismuisto-
yhdistykseltä Smk 1500:- esihistoriallisten löytöjen ja kiin-
teiden muinaisjäännösten luetteloimiseksi Perniön pitäjässä (T.1).
Tehtäväni koetin suorittaa mikäli siihen kykenin. - Toukokuun
loppupuolella aloitin työni; ensimmäiseksi kiertelin kylät Koil-
lis- ja Pohjois-Perniössä, sen jälkeen järjestelmällisesti siir-
ryin kylästä kylään Etelä-Perniötä kohden. Kussakin kylässä
tiedustelin oliko löydetty esihistoriallisia esineitä; kävin
niitten henkilöiden luona, jotka olivat jotakin aikaisemmin löy-
täneet tarkistamassa annettuja löytötietoja sekä tiedustelin
kaikilta keidenkä kanssa jouduin juttusille, kyläalueella tai
lähiseudulla mahdollisesti löytyviä hiidenkiukaita y.m. Osittain
onnistuin kyselyissäni. Yksin kun enimmäkseen liikuin, täytyi
minun monasti turvautua pyytämään apua kylien nuorukaisilta;
aina olivatkin kylän asukkaat valmiita sellaista minulle hank-
kimaan.

Työtäni helpoitti sangen suuresti se, että prof. Appelgren-
Kivalo on jokseenkin tarkasti etsinyt kiinteät muinaisjäännökset
Perniössä. Ainoastaan vähän toistakymmentä uutta hiidenkiuasta
löysin. Samoin on hän kartoittanut ne. Siitä huolimatta mittai-
lin ja tarkastin kaikki uudelleen. Toisin paikoin, kuten esim.

Tiikkinummella, oli hautoja käsittävä alue siksi metsistynyt, että kontrolloiminen oli kerrassaan mahdotonta. Ikävin huomio oli se, että Kyynämäen mahtava kalmisto oli tuhottu. - Ennen lomakauden loppua luetteloin ja piirsin (vain ääriiviivat) Perniön Museossa olevat 50 esinettä. Kun sain työni loppuun suoritettua, oli 10 pv. syyskuuta, 3 viikkoa olin kuluneesta ajasta käyttänyt muihin tarkoituksiin.

Pitkin syksyä ja talvea olen keräillyt tiedot yhteen.

Olen luetellut löydöt kylittäin; kylissä taasen aikakausittain, nim. ensin kivi-, sitten pronssi- ja viimein rautakausi; poikkeuksia on. Löytöpaikan olen, mikäli suinkin on ollut mahdollista, merkinnyt ensimmäiseksi, huolimatta siitä, että lauserakenne on siitä pahasti kärsinyt. Karttojen numerot olen merkinnyt punaisenvärisillä latinalaisilla kirjaimilla lehden oikealle reunalle. Vasemmalla puolella olevat numerot ilmaisevat joko museonumeroa tai muinaisjäännöksen järjestysnumeroa kysymyksessäolevalla paikalla. - Tärkeimmät vuoret ja kukkulat sekä kankareet olen alleviivannut sinisellä. Huom-sanaa olen käyttänyt jostakin tiedoituksesta tai tarkemmasta selostuksesta. - Paikannimistö on sama kuin paikkakunnalla, siis ei aina sama kuin kirjoissa. Karttamerkit liittyvät kuhunkin karttaan.

Helsingissä maaliskuun 22 p:nä 1927.

H.F. Salmo.

Perniö esihistoriallisina aikoina.

P e r n i ö n pitäjä on yksi niistä pitäjistä, joissa on tavattavissa esineitä kaikilta niiltä kausilta, jolloin tiedämme asukkaita olleen Suomen-mantereella. Täällä tapaamme runsaasti todistuksia kivikautisesta väestöstä, pronssikaudelta on kerrassaan valtava määrä hautakumpuja; kun vanhemmalla rautakaudella maamme jälleen alkaa saada asukkaita, on Perniö ensimmäisiä pitäjiä, jossa tiedämme asukkaita olleen. Asumakeskukset siirtyvät laskeutuvan meren mukana ja vaihtuvat alueellisesti eri aikoina.

K i v i k a u d e l l a oli asukkaita pääasiassa Pohjois-Perniössä, Naarjärven ja Aaljoen seuduilla. Tältä alueelta on useimmat kiviesineet löydetty. Naarjärven pohjoispäässä sijaitsevalla saarella on kivikautinen asuinpaikka (siv. 137), toistaiseksi ainoa varma sellainen Perniössä. Varsin tärkeitä löytöpaikaltaan ovat myös Pohjankylän ja Kiskonjoen ranta-alueet. Mahdollisesti kivikautisia asuinpaikkoja ovat myös Rauhanmäen etelärinne Kiskon kylässä (siv. 35) ja Hietämäki Lövbölessä (siv. 97).

Kaikkiaan tiedän Perniöstä löydetyn 166 kiviesinettä; niistä on ainakin 2 varmasti hävinnyt, 7 yksityisen hallussa, muut ovat museoissa.

Kertomukseen liittämässäni kartassa N^o I on piirretty merenrantaviiva aikana, jolloin meri oli n. 25 m nykyistä merenrantaa ylempänä. Merkittyä merenrantaa alempana sijaitsevat Perkausniityn löytöpaikka Sormijärven kylässä, josta saadut esineet ovat kiviikauden lopulta, ja jotkut muut yksityislöytöpaikat (ks. kart. I.).

Samasta kartasta havaitsemme miten asumakeskukset pronssi-
kaudella ovat siirtyneet jokivarsia alemmas. Asteljoen laaksossa
on ollut kerrassaan mahtava kyläkunta, josta monet kymmenet
hiidenkiukaat ympärillä olevilla mäillä ovat jälkimaailmalle
sen mahtavuutta todistamassa. Runsaasti tapamme myös hiiden-
kiukaita Lupajan seudulla ja Lounais-Perniössä Kivelän ympäris-
tössä. Jokunen hiidenkiuas Aaljoen tienoilla on todistamassa,
että asutusta täälläkin vielä on jossain määrin. Halikonlahden
rannalla, Keski-Perniöstä laajan ja aution metsäalueen erotta-
malla Tattaroisten mäellä on hiidenkiuas, joka ei kuulu enää
varsinaisesti samoihin asumakeskuksiin kuin muut edellämainitut
hiidenkiukaat, vaan liittyy se Halikonlahden asumakeskukseen. -
Pohjankylän seudulta ei tunneta pronssiajalta ihmiskäden merk-
kejä. *Myöhemmin löydetty täältäkin.*

Kaikkiaan on Perniön pitäjästä tiedossani 163 roukkiota,
joista 4 on tieteellisesti tutkittu ja 5 epätieteellisesti;
eräästä Kuhmisten Kankareen luota hävitetystä hiidenkiukaasta on
löydetty tikari. Pronssikautisten löytöjen lukumäärä Perniössä
nousee 5:teen varmaan; lisäksi on Kivelän luona tutkitusta
saatu helmi, jonka pronssikautisuus on epävarma. - Edellämainit-
tu hiidenkiuaslukumäärä ei ole luonnollisestikaan aivan paikkan-
sa pitävä; sillä niihin lukeneistani saattavat jotkut olla rau-
takautisia (Penttilä, Lapparlan Isonummenahde, Knaapila j.n.e.),
toiset voivat vallan hyvin olla myös muitakin kuin hautoja
(5 kpl.). Toiselta puolelta saattavat ne Huhdin päärakennuksen
lähellä sijaitsevista kummuista, (jotka olen lukenut maan- ja
kivensekaisten kumpujen joukkoon) olla aivan hyvin maatuneita
hiidenkiukaita; joten yllämainittu lukumäärä ei myöhemmin paljo-
kaan tule muuttumaan.

R a u t a k a u d e l l a ovat asumakeskukset tähänastisista tutkimuksista päättäen sijainneet yksinomaan Perniönjoen varrella, joko ylempänä jokivarsilla tai Asteljoen ja Perniönjoen yhtymäkohdan lähetyvillä - Asteljoen rantamaat ovat vailla asukkaita - Nyt syntyvät sellaiset kalmistot kuin Tiikkinummi ja Yliskylä. Edelliseen haudataan ainakin kansainvaellusajan loppuun saakka, jälkimmäinen on ollut pyhänä paikkana historialliseen aikaan saakka. Kansainvaellusajalla tulevat käytäntöön Paarskylän ja Tyynelän kalmistot; viimeksimainittuun on luultavasti haudattu koko nuoremmalla rautakaudella, Paarskylä ei ole ollut sanottavan kauan käytännössä. Pienempiä hautapaikkoja ovat olleet nykyisen Tammelinin tonttialue kirkonkylässä ja Lepistön seudulla Paarskylässä. - Ovatko ne erilaiset kummut, kivipanokset y.m., (joita kaikkiaan olen muistiinmerkinnyt n. 40) rautakaudelta vai onko niissä myös hautoja aikaisemmalta ajalta, ja ovatko niistä jotkut mahdollisesti muita kuin hautoja, voi myöhempi tutkimus yksin ratkaista.

Esihistoriallinen linna on ehkä Perniössä Linnamäellä Kuhmisten kylässä (siv. ²⁸58), kuten selostuksista tulemme näkemään on sen linnamaisuus epäiltävää.

Kun kerran ryhdytään Perniön esihistoriallisia hautoja järjestelmällisesti tutkimaan, niin on aivan varmaa, että ne povestaantavat meille esineitä, jotka tulevat valaisemaan maamme, vielä suuressa hämäryydessä olevia, esihistoriallisia oloja, ja että se asema, jonka Perniö arkeologisessa suhteessa on itselleen vallannut, ei koskaan tule vaipumaan varjoon muiden pitäjien rinnalla.

AALJOENKYLÄ (= AALJOKI)
 =====

Kiviesineitä:

T.H.M.187. Aaljoenkylästä on löydetty pyöreäteräisen poikkikirveen kappale.

Linderin kokoelma . Kart. I.

6918:1. Alaskylän talon maalta, 75 m Sändelin torpasta länteen ja n. 250 á 300 m luoteeseen esineistä 6800:2-3 on löydetty oikokirveen teräkatkelma. Löytöpaikka sijaitsee suuren kivikasan vieressä.

V. Myrsky 19.VII. 1915.

6832:1. Työmies Koivukangas on saanut mäkitupalaisen Hårdin huutokaupasta (työm. Koivukangas ei ole löytänyt) oikokirveen teräosan.

V. Myrsky 3.3. 1915.

3106:6. Aaljoen Lepolan omistajalta, Kustaa Kankarelta, on saatu pieni kirves.

Hj. Appelgren 1895.

6800:4. Kavanderin torpan maalta Naarjärven rannalta, uutismaata raivatessaan, löysi Artturi Aalto kaksoiskourutaltan.

V. Myrsky 1.II. 1915.

8707:7. Kavanderin torpan (palstan) maalta, joka sijaitsee Aaljoenkylästä luoteeseen, löysi Arvo Kavander keväällä 1926 reiällisen riipuskiven ja muutamia vuosia sitten pienen kirveen.

H.Salmo 20.IX. 1926.

6037:2. Kraatarin talon viljelyspellosta on Arttur Jansson löytänyt oikoteräisen kirveen.

- 3106:7. Rinteen pikkutilan (entisen torpan) pellosta, itäpuolella Aaljoen ojaa on löydetty vihreäkivinen tasataltta.
Hj. Appelgren 1895.
- 6800:2. Rinteen palstan metsäniityltä, joka sijaitsee Rinteen päärakennuksesta itään, on K. Rinne (†) löytänyt n. v. 1895 tasataltan, joka oli n. $\frac{1}{2}$ m maanpinnan alla.
V. Myrsky 1.2. 1915.
- 6800:2. Samasta paikasta kuin viimeksimainittu, mutta lähempää maanpintaa, on sama henkilö löytänyt reikäkirveen.
V. Myrsky 1.2. 1915.
- Huom! Viimeksimainittu löytöpaikka on samaa rinnettä kuin se josta on löydetty esineet 6918 ja 6832:3.
- 3106:5. Takapelto-nimisen torpan pellosta, Väärän (Verrän) Kart.I.II talosta luoteeseen on Magnus Elefant löytänyt harmaakivisen kourutaltan teräkatkelman.
Hj. Appelgren 1895.
- 8707: Takapelto-torpan nykyisestä (1926) päärakennuksesta I;II 75 m (E-P-suunnasta 20°)luoteeseen löysi nykyinen oomistaja E. Heininen suuren kirveen joko kesällä 1922 tai 1923.
H. Salmo 20.IX.1926.
- Huom! Saman torpan maalta on kahden edellisen lisäksi löydetty jokin kiviesine (ks. karttaa). Perniön muuseossa on myös sieltä löydetty kivikirves. Maaperä

on hietaa. Mitään nokialueita ei ole tavattu, mutta "valkoist ku kalkkikive" on Heininen sanonut nähneensä.

3187:25. Aaljoen kylästä (ehkä Takapellostä) on M. Elefant löytänyt koveran tahkokiven. Petersson 1895.

3106:2. Uudentuvan talon pellostä on löydetty veneenmuotoisen vasarakirveen teräkatkelma; peltosarasta talon vierestä, sen N-puolelta.

Hj. Appelgren 1895.

3106:3. Uudentuvan talon maalta on löydetty hiukan käyrä kourutaltoa.

Hj. Appelgren 1895.

Huom! (Jompikumpi (3106:2) kahdesta edellämämainitusta kivi-esineestä on löydetty peltosarasta Uudentuvan pihan "vierestä" (emännän sanat).

3187:28. Udestatuvasta (?) ("Uusitalosta") on saatu tasataltoa.

K.A. Petersson XII. 1895.

3106:1. Väärän (Verrän) talon isännältä on ostettu tasaleveä tasataltoa.

Hj. Appelgren 1895.

3106:4. Väärän talon pohjoispuolella olevasta santakuopasta I. on löydetty mustakivinen tasaleveä pikkukirves.

Hj. Appelgren 1895.

Huom! Vaikea tarkalleen päättää kummastako 2:sta, 100 m välimatkan päässä toisistaan olevasta hietakuopasta löydetty.

3444:3. Väärän maalta on löydetty kivikirveen teräkatkelma.

Hj. Appelgren 1897.

6037:1. Väärän talon maalta on A. Aaltonen löytänyt taltan.

E. Stenros 17.IV. 1912.

Huom! Jokin Väärän maalta löydetyistä esineistä on n. I.
120 m päärakennuksesta (emännän tiedonanto) luoteeseen.

Pronssikausi.

Hiidenkiukaita. III; I.

Onnenmäki.

N° 1. Aaljoen kylän länsipuolella, n. $\frac{1}{2}$ km Väärän talosta, Kart.

on Onnenmäki, jonka (n. 225 m mäen eteläpuolella sijaitsevasta Kraatarin talosta pohjoiseen) topogr. kartalla 61,2 merkityllä kukkulalla on kokonaan hävitetty, n. 5 m ristiinsä oleva hiidenkiuas eli vare. Kehän hahmo on enää näkyvissä, se on ollut 3,5 m (I-L)-suuntaan, (P-E)-suuntaan en voinut saada aivan tarkkaa mittausta; todennäköisesti se on ollut 3,5 á 3,75 m. Paikalta on hyvä näköala muihin suuntiin paitsi pohjoiseen ja luoteeseen. Vare on tehty kallionlohkareista.

N° 2. Edellisestä n. 160 m luoteeseen on toinen vare, 5 x 4,2 m laaja. Keskeltä se on kalliopohjaa myöten hävitetty. Korkein se on eteläpuolelta 0,6 m, muualta 0,2 á 0,5 m.

N° 3. 11 m vare n:o 2:sta luoteeseen on kolmas vare, jonka läpileikkaus on nykyään 7,5 m; korkeus on kauttaaltaan 0,7 m. Vareessa on 3 kuoppaa: etelänpuoleisin on 1,5 x 1,1 m laaja ja ylettyy pohjaan saakka; länsipuolella oleva 1,5 x 1 m laaja; pohjoispuoleinen 0,6 x 0,6 m; kaksi viimeksimainittua kuoppaa eivät ylety pohjaan.

Paikalta näköala itään ja etelään. Vareita on tehty kallionlohkareista.

Huom! Eräs muonamies Kalle Nurminen Paarskylästä kertoi Onnenmäestä seuraavan tarinan: "Jokin henkilö oli kauniina kesäpäivänä kiivennyt O:mäelle. Kun hän saapui kallionlaelle, näki hän miten suuri lintu lensi kiven alta ja kuului samalla omituista helinää, ikäänkuin jotakin astiata olisi helistetty. Kun hän kyykistyi katsomaan kiven alle, niin näki hän suuren hopeapikarin. Korjasiko hän tuon hopea-astian, ei tiedetä; mutta turhaan ovat jälkipolvet sitä etsineet" (Tuon kertomuksen kuultuaan tulee ajatelleeksi, että onkohan sillä mitään tekemistä Onnenmäellä sijaitsevien vareiden kanssa ja johtoneeko Onnenmäki-nimitys tuosta tarusta?).

VANHEMPI RAUTAKAUSI
=====

6037:6. Kraatalin talon viljelyspellosta on Artturi Jansson löytänyt soikean tulusraudan.

Emil Stenros 17.IV. 1912.

3187:44. Uudentuvan maalta on Kaarlo Karlsson löytänyt soikean tuluskiven.

Hj. Appelgren, 1895.

K i v i p a n o k s i a :

N° 1. Hakalan lohkotilan eli entisen Dalmannin torpan pihalla, mikä sijaitsee n. 225 m Alaskylän talosta pohjoiseen, Aaljoen ojan itäisellä rinteellä, on Appelren-Kivalon tiedonannon mukaan kivilatomus. Mitään selvää kivipanosta en siinä keksinyt, mutta näytti siinä olevan kiviä jonkinlaisessa kehässä, joista suurimmat kohosivat n. 0,6 m maanpinnan yläpuolelle. Suurempien kivien välissä maanalla on pienempiä, joista muutamat kivet pistäytyvät näkyviin. Kehän laadusta on vaikeata mennä mitään päättämään, koska ympärillä oleva aho on hyvin kivirikas. I.

N° 2. N. 45 m eräästä Alaskylän kaakkoispuolella sijaitsevasta muonamiehen rakennuksesta itään ja 75 m Forsin päärakennuksesta luoteeseen, on 4,5 m (I-L) x 3 m (P-E) laaja kivilatomus. Kehäkivet ovat matalia (0,2 m) ja suureksi osaksi maanpinnan alla. I.

Huom! Forsin torpan takana mainitsee Appelgren kivilatomuksen. Löysin paikalta vain rakennuksen perustuksen.

N a a r j ä r v e n länsipuolella on kivikasa n.s. Kinotta, joka on n. 400 m pitkä päästä päähän. Nähtävästi se on luonnonmuodostama, kivistä kivirivi.

AIMONTAPPO

=====

Kiviesineitä:

- 3684:18. Rauhasen torpan puutarhasta on löydetty tasataltta. I.
K.A. Petersson, 13.V.1899.
- 6766:2. Rauhasen torpan puutarhasta on Feeliks Rauhanen löytänyt kaksoistaltan. I.
V. Myrsky 4.XII.1914.
8707. Vuorelan (entisen Lakniityn)torpan maalta löysi emäntä I,IV
Maria Laine n. v. 1921 syksyllä n. 200 m päärakennuksesta pohjoiseen aivan tien varrelta, ensimmäisestä (pohjanpuoleisesta) sarasta niistä saroista, jotka kulkevat kohtisuoraan tietä vastaan ja n. 15 m saran yläpäästä eli toisen pohjoisesta etelään kulkevan saran kohdalta, pienen kirveen. Se oli maannut maanpinnalla. Ehkä se oli noussut ojaa kaivettaessa. Löytöpaikka on hietaperäistä maata. Itärinne.
H. Salmo, 20.IX.1926.

ALASPÄÄNKYLÄ

=====

Kiviesineitä: X XX kart.

- 3444:1. Alaspään talon Ristiniitystä , 1 km talosta luoteeseen on löydetty kourutaltta.

Hj. Appelgren 1897.

3444:2. Alaspään talon Ristiniitystä, 1 km talosta luoteeseen on löydetty tasataltan syrjäpuoli, sarvikiillukkaliuskiota, joka pinnaltaan on rapautunut vaaleanharmaan sinerväksi.

Hj. Appelgren 1897.

ARPALAHTI.
=====

Kiviesineitä:

2912:149. Kierniityltä 1/4 km talosta on löydetty n. v. 1883 pieni nalkinmuotoinen kirves.

Hj. Appelgren 1893.

2912:150. Arpalahden talon torpparilta on saatu pieni kirves.

Hj. Appelgren 1893.

3684:17. Korvenniitystä, 150 sylvä Vähäniityn torpasta itään on torppari Vähäniitty löytänyt ojanpohjasta tasataltan v. 1897.

K.A. Petersson 13.V.1893.

8707: Tyynelästä Pohjankylään muuttaneen Sorsavirran huutokaupasta on Karl Lehtinen saanut taltan keväällä 1924.

H. Salmo 20.IX. 1926.

Huom! Ks. huomautusta Yliskylän kylässä!

ASTEELHOEN KYLÄ
=====

H i i d e n k i u k a i t a :

Haanportaanmäki: I

- N° 1. Mäki sijaitsee n. 700 m päässä Asteljoen kartanosta kaak-
koon ja alkaa kohta heti Perniön kirkolta Koskelle vie-
vän tien oikealta puolelta Asteljoen yli kuljettaessa.
Mäen itäreunalla, korkeimmasta kohdasta vähän alempana on
38 m pitkä ja 18 m leveä sekä 0,5 m korkea kivikasa.
Se on tehty miehennostannaisista kivistä.

Huom! Björk mainitsee Haanportaan mäellä linnan. Sellaista ei
siellä ole, vaan se on n.k. pirunpelto.

Hiettaronmäki: I.V.

- N° 1. Kolarpakan maalla on suuri 21,5 x 18 m laaja ja 2,5 m
korkea hiidenkiuas. Keskellä on 8,5 x 6,5 m suuruinen ja
1,25 m syvyinen kuoppa.
- N° 2. 150 askelta edellisestä lounaaseen on 5,5 x 4,2 m
laaja ja 0,3 m korkea vare. Sen muoto on ollut nelis-
kulmainen; nykyään se on kovasti hajoitettu.
- N° 3. N. 25 á 30 m edellisestä lounaaseen on matala va-
reen pohja n. 2 m ristiinsä.
(Kts. Lapparlan kylään kuuluvia Hiettaronmäen vareit-
ta. V).

ERVELÄNKYLÄ
=====

Kiviesineitä:

- 3187:26. Nokipellosta on löydetty kourutaltoa. K.A. Petersson 1895.
- 3187:27. Ervelän kylästä on löydetty tasataltoa. K.A. Petersson 1895.
3469. Ervelän pysäkin rataleikkauksesta, 1,2 m syvältä on löydetty jouluk. 1895 reiällinen kivikirves. I.
- N° 1. Tuomalan talon koillispuolella olevalla Antinvuorella I;VI.
mainitsee Björk yhden pienen kivikasan. Yhdessä paikassa paljaalla kalliolla on pieniä kiviä koossa.
(Epävarma).

Frilla eli Viipurin kartano:

L u n d e l i n kankareella, Ylimmäisen talon maalla, I;VII
Heikkilästä itään on soikea kivipanos 6,5 x 4,3 m laaja. Kehästä on useita kiviä poissa.

H A A R L A .
=====

Haarlan kartanosta luoteeseen, Perniön kirkolta Finbyhyn I.
vievän tien varrella ja n. 25 m Hämeenkylään vievästä tiestä kirkolle päin on Myllypakan kankare, jonka korkeimmalla kohdalla (10 m maantiestä) on pieni kiven- ja maansekainen kumpu, joka on 3,5 x 3,15 m läpimitaltaan ja n. 0,5 m korkea. Kumpu sijaitsee paljaalla kalliolla.

HAAROISTENKYLÄ
=====

Kiviesineitä:

- 6832:3. Ylimmäisen talon maalta on löydetty v. 1914 reikäkivi. Paikka on samaa notkoa kuin Rinteen, Alaskylän ja Kakolan löytöpaikat.

V. Myrsky 3.III.1915.

HUHTI. Hiidenkiukaita: I;VI.

=====
Varemäki (= Huhdinmäki).

- N° 1. H u h d i n talon pohjoispuolella, n. 100 m vanhasta ait-tarakennuksesta pohjoiseen on 2 varetta. Suurempi on 23 m P-E ja 22 I-L ja n. 70 m ympärimitaten. Korkeus vaihtelee eri puolilla: luoteisessa se on 2,8 m, koillisessa 3 m ja eteläpuolella 3,5 m. Keskellä on 0,5 m syvä ja 5 m ristiinsä oleva kuoppa; pohjoisreunassa on 1 m ristiinsä oleva kuoppa, joka ei kuitenkaan ylety pohjaan, samaten ei ylety pohjaan saakka eteläpuolella oleva 2 m pitkä kuoppa.

- N° 2. Tästä vareesta 5 m koilliseen on toinen, joka on kokonaan hajoitettu, ollen nykyään 9 m P-E ja 7,5 I-L, korkeuden ollen vain 0,2 m. Paikalta on näköala ainoastaan etelään ja itään. Vareet on tehty pyöreistä kivistä.

- Huom! Ensiksimmäintusta vareesta 10 m luoteeseen on suorakaiteen muotoinen kivikehä, jonka suunta on lounais-koillinen. Kivikehän pituus on 5,4 m ja leveys 2,2 m; korkeimmat kivet kohoavat 0,5 m maanpinnasta. Kiviasetelmaa on kaakkois-sivulta vähäsen hävitetty.

Ervelänmäki (=Varemäki): I; VI.

N. 200 m Huhdin talosta lounaaseen kohoa n.k. Ervelänmäki; sen kaikkein korkeimmalla kohdalla on kaksi hyvin säilynyttä varetta:

N° 1. Pohjoisempi, joka on aivan Huhdin ja Ervelän rajalla, on 19 m ristiinsä ja 3,6 m korkea. Vareessa ei ole kuin kaksi aivan matalaa ja 1 m ristiinsä olevaa kuoppaa.

N° 2. Edellisestä 16 m kaakkoon on toinen vare, joka on melkein kokonaan Huhdin talon maalla. Sen laajuus on 15 x 15 m ja 2,6 m korkea. Keskellä on 5 x 4 m laaja kuoppa, jonka syvyys on 1,3 m.

Huom! Yllämainittujen vareiden välissä, n. 3 m ensiksi mainitusta, on 10 m pitkä ja 4,5 m leveä kivikasa, samanlaisista kivistä kuin vareet. Onko se myös varaan jäte tai, onko se jälestäpäin siihen tehty, on vaikea päätellä. Prof. Appelgren-Kivalo ei v:na 1893 tekemällään matkalla mainitse siitä mitään.

Vareet ovat tehdyt sekä ^{kivistä} pyöreistä että kallionlohkareista. Paikalla on valtava näköala.

N° 1. Huhdin vanhan asuinrakennuksen koillispäässä mainitsee prof. Appelgren-Kivalo sijainneen neliskulmaisen tai soikean maakummun (Appelgrenin piirroksessa n:o 3), josta pisti muutama kivi näkyviin. Paikalle on myöhemmin rakennettu uusi päärakennus, jolloin tuo kumpu on joutunut hävityksen uhriksi.

- N° 2. Aittarakennuksen eteläpuolella ja päärakennuksen pohjoispuolella on ollut myös vare Appelgrenin piirustuksessa n:o 4), jonka nykyinen omistaja on hävittänyt viiden vuoden aikana, koska "se oli niin ruma olemassa ikkunan alla". Että se on ollut suuri, todistaa isännän väite, että hän oli ajannut siitä toista tuhatta hevoskuormaa ja saanut siitä vielä lisäksi perustuskiviä.
- N° 3. Aitasta 10 m itään on vielä jäljellä huomattavasti maatonut kiviröykkiön pohja, 9 m pitkä ja 7 á 8 m leveä sekä aivan pienistä kivistä muodostettu.
- N° 4. Puutarhan kaakkoiskulmauksessa, n. 20 m uuden päärakennuksen eteläsivusta alas laaksoon päin eli etelään on maakumpu (Appelgren n:o 6) 6 x 4,5 m laaja ja 0,4 m korkea.
- N° 5. Nelisen metriä edellisestä etelään on toinen edellisen kaltainen, 4,5 x 3,3 m laaja kumpu (Appelgren n:o 7).
- N° 6. Aivan puutarhan eteläreunassa, sen keskikohdalla, on laaja kumpu, josta sieltä täältä pistää kiviä näkyviin, keskellä on silmäkiven tapainen kivi. (Appelgren N° 8).
- Huom! Huhdin isännällä, Alanteella, on hallussaan kaksi kiviesinettä.
- 3444:4. Huhdin talon pihalta on löydetty padan hahlat. I.

V. R. K. 6129:5. Huhdin talon maalta, työm. Lehtosen pellosta on löydetty soikea nuolenkovasin (J. Ailio saanut sen samalla kertaa, kun hän oli kaivamassa Kivelän maalla; olisiko tässä kysymyksessä Merihuhti, joka on samalla puolella kuin Kivelä, ja mainitaan useasti vain Huhdin nimellä?).

HÄMEENKYLÄ
=====

Huom! Hämeenkyllän kartanon omistajan pojalla, Paavo Niemelällä on hallussaan ainakin kaksi kiviesinettä, joista toinen on löydetty (Perniön) Kirkolan torpan maalta (kuuluu Hämeenkyllään) ja toinen Halikosta. Hän on luvannut luovuttaa ne Perniön museoon.

Iso-Kestrekki (= Stora-Gästerby).

Huom! Ison-Kestrekin talon omistajalla, Westerling'illä on hallussa kiviä, jota hän ei "millään" tahdo luovuttaa.

N° 1. Samasta talosta n. 200 m lounaaseen on n. 9 m ristiinsä oleva matala kivikasa (tuntuu vanhemman rautakauden rökkiöltä) katajapensaiden peitossa. Kivien alta tapasin hiilenmuruja.

KAKOLA
=====
Kiviesineitä:

3163:12. Kakolan maalta on löydetty veneenmuotoisen vasarakirveen katkelma.

K.A. Lindström 29.X.1895.

8707. Kakolan maalla sijaitsevasta santakuopasta, n. $1\frac{1}{2}$ km talos- VIII.
- ta itään löysi Vilho Vuorinen joitakuita vuosia sitten
hiomakiven.

H. Salmo 20. IX. 1926.

Huom! Isännän sanojen mukaan on samasta hiekkakuopasta työm.
Jokinen löytänyt "pitkän-pyöreän kirveen", jota säilyte-
tään Perniön Museossa.

KANTURBÖLE (kuuluu nyk. Paarskylään)

=====

8708. K a n t u r b ö l e s s ä sijaitsevan Säilän palstan omista- I.
ja V. Säilä löysi joko v:na 1892 tai 1893 tuluskiven
Katkonperän niitystä ojaa kaivaessaan. Löytöpaikka Perniön
asemalta Kanturböleen vievästä tiestä n. 140 m etelään Tat-
tarojan reunassa.

H. Salmo 20.IX. 1926.

Huom! N.k. "Holmialusta-ladon" alapuolelta löysi itsellinen Dal-
man n. 20 v. sitten reiällisen kiviesineen, jonka luo-
vutti silloiselle kansakoulunopettajalle H. Kansaselälle;
Salon Länsi-Suomen Osake-Pankin (Maakuntain Pankin) joh-
taja v. 1946 os. Urjala. Tämä on antanut sen "johonkin"
museoon. (Löytäjän antama tieto).

KETUNBÖLENKYLÄ

Kiviesineitä:

4163:6. Puolanmäestä sen lounaispuolelta, n. 8 sylvästä laakson pohjaa ylempänä olevasta sorakuopasta on löydetty vasarakirveen puolisko.

Hj. Appelgren 1902.

4163:7. Puolanmäestä, Sormijärven kylästä etelään ja entisestä Prahdin talosta luoteeseen sekä n. "300 sylvästä" (?) edellisestä löytöpaikasta länteen olevasta sorahaudasta, on löydetty skandinaavilaista muotoa oleva reiätön kirves.

Hj. Appelgren 1902.

8707. Puolanahteen hiekkakuopasta löysi muonamies Kalle Nurminen "rautatieteonaikana", siis n.v. 1902 tai 03, kivikirveen. Paikka sijaitsee Paarskylästä Ketunbööleen vievän tien varrella, vasemmalla puolella tietä.

H. Salmo, 20.IX.1926.

Huom! Tämän löytäjä sanoi samalla kertaa löytäneensä toisen samanlaisen kirveen, joka on hävinnyt, sekä "vasaranpuolikkaan" jonka hän heitti "ohelas". Luultavasti on tuo "vasaranpuolikas" n:olla 4163:6 merkitty esine, jonka löytöpaikka ilmoituksen mukaan on tämä hiekkakuoppa.

H i i d e n k i u k a i t a :

Hepohaanmäellä, joka sijaitsee Ketunbölen rakennuksista I;IX

kaakkoon ja n. 1/2 km Huhdin talosta pohjoiseen, on

2 hiidenkiuasta:

Nº 1. Toinen on 12,4 x 11,4 m laajuinen, korkeimmalta kohdal-
ta se on 1,3 m korkea. Keskellä on n. 2 m laaja ja
kallion pohjaan ylettyvä kuoppa.

Nº 2. Aivan edellisen vieressä pohjoispuolella on 5 x 5 m
laaja vare. Mahdollisesti se on muodostettu edellises-
tä.

Huom! Prahdin entisen pääarakennuksen vastapäätä, maantien toi-
sella puolella, jyrkästi viettävän hietaperäisen mäen
rinteessä on vajoneita kuoppia. Samanlaisia on talon
eteläpuolella sijaitsevalla pienellä kankareella.

KIERONPERÄN KYLÄ
=====

7 hiidenkiuasta Kiinkoljon ja sen ympärys-mäillä (ks.
top.ark).

KIRJAKKALA

=====.

Huom! M u d d a i s t e n hietakuopasta on löydetty reiälli-
nen kiviesine, jota säilytetään Perniön museossa.

H i i d e n k i u k a i t a :

Tattaroisten mäellä, Kirjakkalan tehtaasta luoteeseen,
on sijainnut hiidenkiuas, jonka toht. J. Ailio tutki ke-
sällä 1900, ja löytyi siitä seuraavat esineet:

Kuva
S.M.
1900 N^o4

4079:1-3.

1. Pronssinen pienoisveitsi.
2. Pari kvartsin palasta.
3. Hiilenpalasia.

Huom! Tutkimuksen takia hajoitettua hiidenkiuasta en enää voi-
nut keksiä.

KIRKONKYLÄ

=====

K i v i e s i n e i t ä :

1119. Pappilan pellosta on löydetty kivikirveen pyöreä teräkat-
kelma. Se on saatu suutari P. Lindholmilta v:na 1870.

Huom! Perniön Seurojentalon luoteispuolella sijaitsee Rauhanmä-
ki. Sen lounaispuolella sijaitsevassa hietakuopassa tapa-
sin n. 1 m syvän ja 0,75 leveän kulttuurimaata sisältävän
kerroksen, jonka pohjasta tapasin muutamia mustuneita ki-
viä. Kaivoin kerrosta ainoastaan vähäsen sivultapäin.

Huom! Perniön museossa on n. 50 kiviesinettä, m.m. yksi meripih-
kahelmi.

Kts. rautakauden esineistä "Arpalahden Tyynelää".

Vanhempi rautakausi.

2912:127. I k ä k i v i p e l l o s t a , $\frac{1}{4}$ km Pappilasta pohjoiseen, on löydetty soikea tuluskivi. 1893.

Myöhempi rautakausi.

7069:1-3. T a m m e l i n i n nykyisen asuinrakennuksen perustuksia kaivettaessa löysi työm. Kalle Lindholm 3 rautaista putkikeihästä. I.

V. Myrsky, 30.V.1916.

KIVELÄ

=====

H i i d e n k i u k a i t a :

Vaarnummi.

N° 1. Paikka sijaitsee kilometrin verran Kivelän talosta Finbyhyn päin; täällä on maantien pohjoispuolella torppa, jonka päärakennuksesta 30 m kaakkoon on 8,7 x 8,4 m laaja hiidenkiuas. Keskellä on 2,2 pitkä ja 1,4 m leveä sekä 1 m korkea silmäkivi.

N° 2. V a a r n u m m e n torpasta kaakkoon maantien eteläpuolella ja aivan tämän reunassa on tohtori J. Ailion v:na 1912 tutkima hiidenkiuas (6129:1-6). Prof. Hj. Appelgren-Kivalon mukaan sen suuruus on ollut 14 x 11,3 m ja on se ollut 1,5 m korkea. Kivet on viskeltä hajalle.

- N° 3. N. 100 m edellisestä kaakkoon on 18,3 x 17,5 m laaja vare, joka on 2,1 m korkea. Keskellä on 3,2 x 2,2 m suuruinen ja 0,5 m syvä kuoppa. Lounaispuolella on toinen 2,7 x 2,4 laaja ja 0,3 m syvä kuoppa.
- N° 4. Kolmannesta 7 m kaakkoon on 17,2 x 15 m laaja ja 2,85 m korkea hiidenkiuas. Keskeltä on heitetty kiviä pois 3 m suuruiselta ja 0,5 syvyiseltä alueelta. Kaakkoispuolella on toinen 2 x 1 m läpimitaltaan ja 0,5 m syvä kuoppa.
- N° 5. Vare n:o 3:sta 17 m lounaaseen on viides vare, 14,5 x 14,5 m laaja ja 2,75 m korkea. Keskellä on 3,2 x 2,2 m läpimitaltaan oleva kuoppa, joka ylettyy 0,35 m syvälle.
- N° 6. N° 4:stä kaakkoon mainitsee prof. Appelgren-Kivalo olevan yhden hiidenkiukaan; sellaista en löytänyt. Yhdessä paikassa on kyllä kiviä pyöreällä alalla; mahdollisesti on siinä ollut vare, joka on myöhemmin hävitetty.
- Kaikki vareet on tehty pyöreistä kivistä. - Paikalta on näköala ympärille oleville seuduille.
- V. 1955 syyskuussa St. Salmo teyi 2 matkaa, pyöreitä hauteita n. 50 m väleillä n:o 2-5 - lantien. Halokurat.*
- N° 1. K i v e l ä n talon länsipuolella, "joku kymmenkunta I;X;XI. askelta" asuinrakennuksesta, puutarhan ja pellon välisellä kentällä on ollut hiidenkiuas, 25,5 x 17 askelta laaja. Hiidenkiukaan on prof. W.T. Sirelius tutkinut v:na 1902, ja löytyi siitä n:lla 4164:1-2 merkityt esineet.

YLÄ-KNAAPILA = KNAAPILA:
 =====

Kiviesineitä:

- 6037:4. K n a a p i l a n viljelysmaasta on poikkileikkaukseltaan soikea kirves; löytäjä August Vainio(†).

Emil Stenros 17.IV. 1912.

- 2803:1. Knaapilan rusthollin maalta, talosta etelään olevasta metsän reunasta, uutisviljelyksestä on löydetty kah-
 tia haljennut vasarakirves.

E. Aspelin.

- 3684:20. U u d e n t u v a n torpasta, Kustaava Johanssonilta (†)
 on saatu mustakivinen pieni kirves.

K.A. Petersson, 13.V.1899.

H i i d e n k i u k a i t a :

Tamminummi. I.

K n a a p i l a n taloon kuuluvalla Tamminummella, joka sijaitsee Kuuttassuon itäisellä reunalla, n. 1,5 km Knaapilan talosta länteen ja n. 1,2 km Kuuttassuon länsipuolella olevasta Lehtisen palstasta itä-kaakkoon sekä 0,5 km Nikanderin torpasta pohjoiseen, on mäennyppylän korkeimmalla kohdalla (topografinen piste 30,9) seuraavat vareet:

- N° 1. Ensimmäinen on osittain hävitetty, se on koillis-lou-
 naissuuntaan 15 m, luode-kaakkoiseen 13 m, sen korkeus on 1,1 m. Koillispuolella on suuren kuusen peittämä
 kuoppa, sen lisäksi on kaksi kuoppaa itäpuolella sekä 1

pohjoisnurkkauksessa. Mikään kolmesta viimeksimainitusta ei ulotu pohjaan.

N° 2. Tämä on n. 5 m edellisen pohjoispuolella ja on nykyään suorakaiteen muotoinen sekä 9,7 x 6,5 m laaja sekä 0,75 m korkea. Siinä ei ole yhtään huomattavampaa kuoppaa.

N° 3. N^o:sta 3 m kaakkoon on pieni kivikasa, 3 x 2,6 m ristiinsä, korkeus on n. 0,3 m. Se on saattanut muodostua edellisistä.

Huom! Edellisistä vareista 25 askelta kaakkoon on oimituisia kivirykelmiä ja kuoppia.

Mäeltä näköala ainoastaan Kuuttassuolle. Vareet on muodosteltu pyöreistä kivistä ja kallionlohkareista.

N° 1. V a r e m ä k i :

Knaapilan kylään kuuluvan Mäkisen itsellistilasta, joka sijaitsee n. 1 km Knaapilan talosta pohjoiseen, Haaroisiin vievän tien varrella Mäkisen raja-aidan takana, portista n. 10 m kaakkoon, hiekkakuopan reunassa on pieni kivikasa (vare ?), 3,5 x 2 m laaja ja aivan matala (maist. Europaeuksen kartassa merkitty kirjaimella e.).

N° 2. Toinen on heti tien vasemmalla puolella (c), jossa arkun kehäkiviä näkyvissä, keskeltä sitä on hajoitettu; sen nykyinen laajuus on 7,5 x 6,5 m ja 0,5 m korkea.

N° 3. Tien vastakkaisella puolella on kivilatomus (b), jonka prof. Tallgren tutki syksyllä 1925; sen laajuus on 2,9 x 1,8 m.

N° 4. Vähän matkaa tiestä eteenpäin, vasemmalla puolella, I;XII
on kivilatomus (a), jonka prof. Tallgren samana syksynä tutki, se on 3,5 x 2,25 laaja.

N° 5. Tien toisella puolella (edellisestä katsottuna) hietakuopan reunalla, on hietaa otettaessa, osittain särjetty kivilatomus (d), 4,7 x 3,5 m laaja ja aivan matala.

Huom! Viimeksimainittu saattaa helposti tulla tuhotuksi.

Varemien korkeimmalla kohdalla on 4 varetta: I.

N° 6. Eteläisin on 6,9 x 6 m laaja ja 0,6 m korkea; se on keskeltä tyystin hajoitettu, jossa 2 x 1,35 ja pohjaan ylettyvä kuoppa. Varaan ladotut seinät näyttävät olleen 4 x 4 m laajat.

N° 7. Edellisestä 5 m pohjois-koilliseen on suorakaiteen muotoinen ja osittain hävitetty vare, joka on 8,3 x 4,8 m laaja ja 0,5 m korkea. Varaan kivien välistä pistää esiin vaivaispuita.

N° 8. N° 7:stä 6,5 m luoteeseen on 4,7 m ristiinsä ja 0,3 korkea oleva hiidenkiuas, tämä on varsinaisen kehän mita; kiviä on heitetty kehäpiirin ulkopuolelle. Keskellä on 2,5 m ristiinsä oleva kuoppa, joka ulottuu melkein kalliopohjaan.

N° 9. Parisen metriä tämän koillispuolella on suurin vare, joka on 11,5 x 10,5 m nykyisessä laajuudessaan sekä 1,35 m korkea. Keskellä on 3,1 m ristiinsä oleva kuoppa, joka ylettyy melkein pohjaan. Varaan muoto on ollut kekomainen ja se on paraiten säilynyt pohjois- ja eteläpuolelta.

Kaikki mäen huipulla olevat hiidenkiukaat ovat tehdyt yksinomaan kallionlohkareista.

Mäeltä on hyvä näköala etelään ja itään.

Huom! Varemäen lounaisessa reunassa n. 10 m kallioreunasta, I.
tiheään, mäntyviidakon keskellä on kivillä reunustettu,
laskeutunut hauta, jonka suuruus (kaakkois-luode) 2,2 x
1,3 m (lounais-koillis). Paikka on aivan lähellä Mäkisen
uutta päärakennusta. (Vanha Mäkisen emäntä, osaa paikkaan
näyttää).

SKOVILAN (KOILAN) KYLÄ.
=====

Kiviesineitä:

3104:2. N u r m e l a n (Brodkärr) torpan pellosta , n. 50 m pää-
rakennuksesta lounaaseen , 4:en saran päästä viemäriojan
reunasta on torppari Aksel Lindroos löytänyt poikkikir-
veen.

Cederhvarf 1895.

Huom! Samalta alueelta löydetty muitakin kiviesineitä, jotka
juutalaiset ovat ostaneet , ja vieneet Tukholmaan. (K.F.
Kaarlonen).

3104:7. Skovilan talon isännältä , K.F. Kaarloselta, on saatu
painokivi. Cederhvarf 1895.

KOIVISTO.
=====

Kiviesineitä:

6766:1. K i v i s o j a n maalta löysi palstatilallisen poika
Arvid Elovaara n. v. 1908 vasarakirveen terän (outoa, ka-

peata itävenhälläistä muotoa).

V. Myrsky 3.XII.1914.

6026:1. Vähäntalon Rinnepellosta on J. Svensson löytänyt v. 1912 nelisivuisen kirveen.

K.A. Lindström 14.IV.1912.

KORTTILA

=====

Rajamäki

(Lemun puolella hiidenk. 1-14). Samalla Rajamäellä, I;XIII.

missä Lemun maalla sijaitsevat vareet ovat (kts.

Lemun kylästä Rajamäen paikallista määrittelyä!), on

Korttilan puolella rajaa, Ylimmäisen talon maalla, seu

raavat kiviladellmat:

N° 15. Aivan rajan reunalla, Korttilan puolella, n. 75 m mäen länsireunasta ja 27 m Lemun maalla olevasta kivilatomuksesta kaakkoon, on soikea, pyöreä kivinen vare, sen suuruus on 6,4 x 4,2 m ja on se 0,75 m korkea.

N° 16. 16,5 m edellisestä kaakkoon on kivikehä, joka on 4,2 x 3,8 m laaja, korkeimmat kivet ovat 0,3 m.

N° 17. N° 15:sta 17,5 m luoteeseen, on hajoitettu ja sammaltu-
nut kivikasa, 5 x 5 m laaja.

N° 18. N° 15:sta 13 m lounaaseen on suunnikkaan muotoinen ki- I;XIII.
vilatomus, 2,5 x 1,5 m. Sen itäpuoleiset kivet ovat melkein puolilympyrässä; ehkä se on jäännös hävite-
tystä vareesta.

N° 19. N° 17:sta 4 m luoteeseen on lähekkäin 3 kiveä, jotka peittävät alan, jonka sivut ovat 3,6; 3,6 ja 2,8 m. Kivien korkeus on 0,5 m.

- № 20. 13 m länteen n:o 18:sta on pitkä ja matala kivistä kiviröykkiö, 11 x 4,5 m suuruinen ja 0,2 m korkea. Se on syntynyt ehkä kahdesta hävitetystä kivikasasta. Siinä on hyvin pieniä kiviä.
- № 21. Edellisestä 6 m kaakkoon on suunnikkaan muotoinen kivi- I;XIV latomus, 2,8 x 1,8 laaja ja 0,3 korkea. Se on koottu miehennostannaisista kivistä.
- № 22. Viimeksimainitusta 11 m kaakkoon on 3,8 m ristiinsä ja 0,75 m korkea vare. Keskellä on 1,7 x 1,3 suuruinen ja pohjaan ulottuva kuoppa.
- № 23 ja 24. Viimeksimainitusta 27,5 m kaakkoon on kaksi hajoitettua varetta aivan rinnakkain. Niiden yhteinen pituus on 10 m; lännen puoleinen on n. 3,5 m; suurimmat kivet ovat 0,5 m korkeita.
- № 25. Vare n:o 24:stä 11 m koilliseen on 5:den kiven muodostama panos, prof. Appelgren-Kivalon mukaan niitä ollut 6; yksi siis on hävitetty. Asetelman pituus on nykyään 4,7 m. (Epävarma).
- № 26 ja 27. N. 100 m edellisestä kivilatomuksesta etelään on 2 aivan kokonaan hajoitettua hiidenkiuasta. Läntisemmän muoto on nykyään melkein kolmikulmainen; sen sivut ovat 7,5; 13 sekä 12 m; korkeus on 0,4 m. Idemmäisen laajuus on 6,5 x 4,5 m ja korkeus 0,3 m. Viimeksimainittujen asemapaikka on Rajamäen rinteellä, lähellä rautatietä, minne mäki pistäytyy matalana kaulana, ja n. 80 m tien toisella puolella olevasta asuinrakennuksesta länteen.
- Paikalta, missä Rajamäen vareet sijaitsevat, on laaja näköala Lemunsuohon ja Asteljoen jokilaaksoon. (Kts. vare n:o 28, Torkkilan kylän alueella.)

KOSKENKYLÄ

=====

Kiviesineitä:

2794:52. K o l l a r l a n pellosta on löydetty kourutaltoa.

Julin 1860-65.

6302:5. Koskentehtaan kartanon maalta, hietakuopasta löysi työ-
mies Edvard Lehto v. 1911 kourutaltoa. Paikka on 500m
joest" Länsipohja". K.A. Lindström 10.IV.1913.

Huom! Eräs työmies kertoi löytäneensä näinä vuosina kivi-
esineen ja luovuttaneen sen Koskentehtaan isännöitsi-
jälle, Forsell'ille, jonka sanoi olevan innokkaan muinais-
esineiden kerääjän.

KOUVOLA (= KOVAMÄKI)

=====

I; XIV.

8707. P e n t t i l ä n talon poika, Niilo Penttilä on löy-
tänyt v:na 1925 suuren tasataltoa.

H. Salmo 20.IX 1926.

KUHMISSI

=====

Kiviesineitä:

3315:55. Anttilan talon Anttilan pellon kankareelta, vanhasta
huoneen perustuksesta ja n. 400 syltä Anttilan talosta

pohjoiseen on Kalle Lindholm löytänyt "Pikkukirveen"

Hj. Appelgren 1885.

6795:1. K r u u s i n omistaman peltotilkun etelänpuoleiselta ahonrinteeltä, on samanniminen itsellisvanhus löytänyt oikokirveen.

Huom! Kruusin paikka on kuulunut Kieronperän kylään eikä Kuhmisiin; vieressä on Kuhmisten Turkniitty; mahdollisesti on kivikirves siitä löydetty.

V. Myrsky 12.I.1915.

6795:2. Kankareen torpan maalta on Roobert Ranta löytänyt poikkikirveenterän.

V. Myrsky 12.I.1915.

6795:3. Kuhmisten kylästä on Antti Ahonpää löytänyt tasataltan teränpään.

V. Myrsky 12.I. 1915.

8707. Härkähaan niitystä löysi palstatilallisen poika E. Lindholm elokuussa 1925 reiällisen kiviesineen.

H. Salmo 20.IX.1926.

P r o n s s i k a u s i :

6795:5. Kankareen torpan maalta on torppari Roobert Ranta löytänyt nykyisen navettarakennuksen pihalla sijainneesta hiidenkiukaasta pronssitikarin.

Huom!
Valokuva
top.ar-
kistossa

I.

V. Myrsky 12.I.1915.

Huom! Samanlainen vare, kuin Kankareen torpan luona on hävitetty, on V. Myrskyn mukaan myös Ruskean metsän töyräällä, vastapäätä Kankareen torppaa (?).

H i i d e n k i u k a i t a :

Kuhmisten kylään kuuluvan Huvimäen palstasta n. 150 m luoteeseen on n. k. Linnamäki. Sen korkeimmalla kohdalla on 4 hiidenkiuasta:

N° 1. Pohjoisin on osittain hajoitettu, sen laajuus on nyt 7 x 6,3 m. Keskellä oleva kuoppa ei ulotu pohjaan saakka.

N° 2. Edellisestä 11,5 m lounaaseen on ollut vare, josta on heitetty kiviä n. 20 m laajuiselle alueelle.

N° 3. 8 m viimeksimainitusta kaakkoon on kolmas vare, jonka suuruus on 9,7 x 9,5 m ja korkeus on 1,76 m länsipuolella; muualla korkeus vaihtelee 1 m:stä 1,50. Keskellä ja koillispuolella on matala kuoppa.

N° 4. N° 3:sta 4,5 m kaakkoon on huomattavasti hajoitettu vare, joka on 7,5 x 6,9 m laaja ja 0,75 m korkea. Keskellä on 2,2 x 1 m syvyinen kuoppa, joka ylettyy kallioon saakka.

Paikalta on laaja näköala kaikkiin ilmansuuntiin.

Huom! Björkin mukaan on Linnamäellä ollut linnoitus. Aivan selviä jälkiä ei sellaisesta enää ole, mutta Huvimäen vanha isäntä sanoi hänen nuoruudessaan mäen ympärillä olleen säännöllisen kivirivin, joka kulki mäen ympäri länsi-etelä- ja osittain itäpuolta. Tiedonanto pitää ainakin siinä suhteessa paikkansa, että mäki on loivin ylämainituilta puolilta, kun se taas on kerrassaan jyrkkä toisilta puolelta. Kivet sanoi isäntä ajetun tiemaille ja rakennuksien perustuksiin.

H a u t o j a :

Huom! Kuhmisista Arpalahteen vievän tien oikealla puolella, n. I. 150 m Anttilan puimahuoneesta pohjoiseen olevalla mäen kielekkeellä, on kiven- ja maansekainen kumpu, 3,9 P-E ja 3,8 m I-L. Kivet itä- ja eteläpuolella on asetettu suoraviivaisesti.

M y ö h e m p i r a u t a k a u s i.

3444:5. Jauhinojan torpasta on saatu työkirves.

Huom! - Ks. huomautusta Yliskylänkylän yhteydessä!

KUMIONPÄÄ.

Kiviesineitä:

2912:139. Alitalosta on nalkinmuotoinen kirves. Se on ostettu
kaupp. Wahlstenilta.

Hj. Appelgren 1893.

2912:153. K u m i o n p ä ä s t ä on saatu kivikirves.

Hj. Appelgren 1893.

V a n h e m p i rautakausi.

2912:156. Kumionpään maalta, alhaalta laaksosta on löydetty soi-
kea tuluskivi.

Hj. Appelgren 1893.

KYYNÄMÄENKYLÄ.

Kiviesineitä:

3315:53. K y y n ä m ä e n kylän pohj. puolella sijaitsevan tor-
pan "lähettyviltä", pellostä ($\frac{1}{4}$ km kylästä) on löydetty
kiviesine.

Hj. Appelgren 1896.

V.R.K. ?

3315:52. Isontalon haasta, rökkiö n:o 14:sta on veitsenosa ja I;XVI.
naula.

Hj. Appelgren 1896.

Isontalon eli Krouvarin talon haassa on ollut kal- I;XVI.
misto, luultavasti vanhemmalta rautakaudelta, mutta se
on kokonaan hävitetty edellisen isännän aikana; mah-
dollisesti on se vielä yksi kumpu tästä kalmistos-
ta, joka sijaitsee n.25 m navettarakennuksesta kaak-
koon. Mainitsen prof. Appelgren-Kivalon muistiinpane-
mat kummut:

- N° 1. Tulisija (Tutkittu).
- N° 2. Kivikasa (Epävarma)
- N° 3. Kivikasa (Epävarma)
- N° 4. Kuoppa (siitä on ehkä suurempi kivi otettu).
- N° 5. Rakennuksen perustus.
- N° 6 ja 7. Säännöllisesti asetettuja kiviä
- N° 8. Kivilatomus navetan sisäpuolella.
- N° 9. Matala maakumpu (2 keskuskiveä).
- N° 10. Matala maakumpu (1 keskuskivi).
- N° 11. Pieni kumpu, ehkä tulisija.
- N° 12. Korkea kumpu.
- N° 13. Siroteltuja suurempia kiviä (Epävarma)
- N° 14. Kiviä pienessä piirissä.
- N° 15. 5 kiveä jonkinlaisessa symmetrisessä asemassa (Epävarma)
- N° 16. Suuri maakivi, jonka ympärillä on multaa.
- N° 17. Kivikokoelma (Epävarma).
- N° 18. Kivilatomus mataline multakerroksineen ja keskuskivi-
neen.
- N° 19. Pitkänpuoleinen maakumpu, (silmäkivi).
- N° 20. Kivilatomus (matala maakumpu ja 2 keskuskiveä).
- N° 21. Pitkänpuoleinen, matala maakumpu (esiinpistäviä kiviä
reunoissa ja keskellä).
- N° 22. Maakumpu (2 keskuskiveä).
- N° 23. Suuria kiviä rivissä (Epävarma)

- № 24. Pitkänlainen maakumpu (1 keskuskiivi).
- № 25. Matala maakumpu.
- № 26. Kivilatomus (pohjapuoli hävitetty).
- № 27. Kiviä (kuuluvat hävitettyyn kivilatomukseen)
- № 28. Kiviröykkiö keskellä peltoa (mahdollisesti on se jäljellä).
- № 29. Pitkänlainen kivikokoelma pellolla (Epävarma).

Kukkurin kankare.

- № 1. Koillispuolella Kyynämäen kylää on yllämainittu kankare, jossa Appelgrenin mukaan on 3 kivipanosta. Ainoastaan № 3:lla merkityn löysin; se sijaitsee kankareella olleesta torpan päärakennuksesta luoteeseen ja on sen suuruus 6,7 m.

Huom! Keskellä peltoja on ollut n:o 1:llä merkitty; siinä on ollut v. 1895 jäljellä ainoastaan 6 isompaa kiveä.

Toinen on ollut lähellä torppaa, edellisestä kaakkoon ja on sen laajuus ollut 5,6 m.

LAITERLANKYLÄ

=====

Huom! Isostatalosta n. 150 m Heikkilään päin, ahteen vasemmalla puolella, juuri siinä kohdassa, missä tie tekee mutkan on kivipanosta muistuttava kiviasetelma, 5,3 x 3 m laaja. Toinen samanlainen on tästä n. 20 m pohjoiseen, samalla kummulla on muitakin kiviasetelmantapaisia, mutta on niitä osittain hajoitettu kiviä poistamalla.

(Epävarmoja).

33.
LAPPARLANKYLÄ

=====

Isonummen ahde.

I;XVII.

- N° 1. Yllämainittu paikka on Alastalon maalla $\frac{1}{2}$ km talosta länteen. Siellä (Perniön kirkolta Kosken tehtaalle vievän tien oikealla puolella) on mökki, josta luoteeseen maantien toisella puolella, on pyöreä kumpu, 7 x 6,5 m laaja ja 0,5 m korkea.
- N° 2. Tästä 11 m luoteeseen on samanlainen kumpu 6 x 5 m laaja ja n. 0,5 m korkea.
- N° 3. Viimeksimainitusta 7,5 m koilliseen on soikea kivilatomus, 5,6 x 3,8 m laaja, korkeus on 0,4 m.
- N° 4. Aivan edellisen koillispuolella on kiviä 2 m laajuuisella alalla.
- (Epävarma).
- N° 5. Satakunta metriä samasta mökistä Perniön kirkolle päin, sillä kohdalla, jossa on ensimmäisen kunnan huippu, aivan tien reunassa, sen lounaispuolella on sammaltunut soikea kumpu 4,6 x 3,5 m laaja ja 0,6 m korkea
- N° 6. N. 70 m edellisestä länteen, mäen korkeimmalla kohdalla, mäkisuon reunalla on kivikasa joka on kovasti hajoitettu tai on se luonnon muodostama; sen suuruus on 10,5 x 9,8, ja korkeus 0,3 m.

I;XVII

Hiettaronmäki (kts. Asteljoenkl!)

I;V.

- N° 1. Tiheän kuusi- ja mäntymetsän keskellä, Lapparlan puoleisella rinteellä on 9,5 x 8,8 m laaja ja 1 m korkea vare, jossa on 2 kuoppaa.
- N° 2. 30 askelta pohjoisempana on pieni kivikasa 6 x 5,5 m laaja.

LATOKARTANO (NÄSE-GÅRD)
=====

Kiviesineitä:

2794:18. Maasillan (Landsbron) torpan pellosta on löydetty kourutaltta. (Julin 1860-65).

2794:24. Maasillan (Landsbron) torpan pellosta on löydetty taltta. (Julin)

H i i d e n k i u k a i t a :

Nº 1. Entisen rautatehtaan vastapäätä ja myllystä kaakkoon, Kiskojoen etelärannalla kohoavalla korkealla mäellä on topogr.k. pisteen 77,5 kohdalla pahasti hävitetty hiidenkiuas, 10 m ristiinsä ja 0,9 m korkea. Keskellä on 4 x 3 m laaja kuoppa, joka ylettyy pohjaan saakka.

I.

LEHTINIITTY
=====

Kiviesineitä:

3684:22. Antton Ekströmin asumasta torpan päärakennuksesta " 3 sylvää " (?) on löydetty tumma-sinerväkivinen kirves. Torpan takana olevasta mäestä on tavattu mustaa multaa ja hiiltä. K.A. Petersson 13.V.1899.

6357:1. Myllypakan torpan riihipellosta löysi torppari V. Sundström v. 1913 tasaleveän ja tasapaksun hiotun kiven.

I.

Huom! V. Sundström kertoi viime kesänä(1925) löytäneensä "kivisen nalkin" torppansa läheltä, mutta ei muistanut

I.

mihin hän oli sen pannut. Lupasi sen toimittaa Kansallismuseoon, jos hän löytää sen.

K i v i l a t o m u k s i a :

Huom' Olinin torpan vieressä mainitsee prof. Appelgren-Kivalo olevan pienen kivikasan, jonka suuruus on 2 x 3 m ja joka on aivan matala. Nykyiset paikkakuntalaiset eivät tunteneet Olin-nimistä torppaa.

LEMU.

Kiviesineitä:

4102:1. Lemunkartanon työmieheltä K. Lind'iltä on saatu kirves. (7²)

K. Wass 8.8.1902.

H i i d e n k i u k a i t a :

N° 1. Hyypiänmäellä, joka sijaitsee n. $\frac{1}{2}$ km Lemun kartanosta I;XIII eli nykyisestä Orpokodista itään, on topogr. 57,0-pisteen kohdalla melkein kokonaan hajoitettu hiidenkiuas, 6,4 x 5,1 m laaja ja 0,8 m korkea. Keskellä on pohjaan saakka ulottuva ja 3,2 x 1,6 m suuruinen kuoppa.

N° 2. Ensimmäisestä n. 50 m luoteeseen on myös osittain hävitetty, 8,7 x 8,2 m ristiinsä ja 1,50 m korkea vare. Keskikohdalla on 2 x 1,5 m suuruinen kuoppa, joka ylettyy 1,25 m syvälle.

- N° 3. 2 m viimeksimainitusta lounaaseen on 7,6 x 5,5 m laajuinen ja 0,5 m korkuinen hiidenkiuas. Keskellä on 2 x 1 m suuruinen ja pohjaan ylettyvä kuoppa. Muutenkin on sitä hajoitettu.
- N° 4. Parisen metriä tästä pohjoiseen on aivan muodoton (P-E 4,8 m ja I-L 2,8 m)vareen pohja; suurimmat kivet kohoavat 0,2 m.
- N° 5. Aivan neljännen pohjoispuolella on 3,6 x 3,2 m laaja ja 0,25 m korkea aivan pienikivinen vare.
- N° 6. Viimeksimainitusta 3 m lounaaseen on 6:s samanlaisista kivistä tehty kuin edellinen ja 2,6 x 1,5 m laaja sekä aivan matala.
- Vareet ovat muodostetut kallionlohkareista. Paikalta on laaja näköala.
- L e h m i h a k a ,
- N° 1. Lemunkartanosta n. 300 m pohjoiseen on metsänpeittämä matala mäki, Lehmihaanmäki, joka kohoaa heti saunarakennuksen pohjoispuolelta. Tämän mäen korkeimmalla kohdalla on suuri vare, 20 x 17,5 m laaja ja 1,6 m korkea. Keskellä on kuoppa (3,7 m ristiinsä), joka ulottuu melkein pohjaan. Toinen kuoppa on (1,6 x 1,4) aivan pohjoisreunassa ja ulottuu se pohjaan saakka; 3:s kuoppa on koillispuolella ja on se 2,2 x 1,5 m suuruinen ja 1 m syvä.
- N° 2. N. 50 m lounaaseen edellisestä sijaitsee 6 x 5 m laaja ja suunnikkaan muotoinen hiidenkiuas, korkeimmat kivet ovat 0,4 m korkeita. Etelä- ja kaakonpuoleiset reunat ovat paraiten säilyneet.
- N° 3. Viimeksimainitusta 15 m länteen on kovästi sammaltunut hiidenkiuas, joka on 16 x 7 m laaja ja 0,5 m korkea. Se sijaitsee jo melkein kukkulan länsirinteellä.

- N° 4. Yllämainituista hiidenkiukaista länteen, kylätien toisella puolella olevan matalan harjanteen keskikohdalla n. 25 m kylätiestä, on hajoitettu vare, joka on 9,5 m P-E ja 7,8 I-L ja jonka korkeus on itäpuolelta 0,9 m. Keskellä on 2,1 x 1,5 m laajuinen ja 0,6 m syvyinen kuoppa.
- N° 5. Edellisestä 3 m länteen on 2 x 3,3 m laaja 0,5 m korkea "hiidenkiuas". Kivikasa on kokonaan sammaltunut.
- N° 6. Edelliseen suuntaan 4 m on kiviladelma, joka on 3,2 m ristiinsä.
- N° 7. Aivan kuudennen vieressä on kiviä kahdessa rivissä (3 ja 4 m pitkät). Suurimmat kivet ovat 0,5 m korkuisia.
- N° 8. Nelisenmetriä jälleen länteen on kivikokoelma, joka on myös kokonaan sammaltunut ja jonka suuruus on 1,7 m ristiinsä ja korkeus 0,3 m.
- N° 9. Samaan suuntaan kuin edellä 11 m on kivikokoelma, joka on 3,3 m laajuinen ja 0,3 m korkea.
- N° 10. Yhdeksännen vieressä, sen kanssa samaan suuntaan, on edellisiä jonkun verran selvempi, kivikasa, jonka muoto on pitkänsoikea. Sen pituus on I-L 4,5, leveys 3,8 m; korkeimmat kivet ovat 0,5 m. Keskellä on 2,6 x 2,1 m laajuinen kuoppa, joka ulottuu pohjaan. Keskellä kuoppaa on jonkinlainen silmäkivi.
- N° 11. Yhä edelleen länteen n. 7 m on kolmiomainen kivikasa (2,5 ja 2,8 m rauniosta mitattuna).
- N° 12. Aivan yhdenentoista välittömässä yhteydessä länsipuolella on kivikokoelma, epäsäännöllistä muotoa; ainoastaan kolme suurempaa kiveä on näkyvissä (0,6 m korkeita), toiset ovat kokonaan sammalkerroksen peitossa.

- N° 13. 6 m viimeksimainitusta luoteeseen, on neliskulmainen kivilatomus. Nykyään on se kokonaan maatonut; se on suunnilleen 4,8 m pitkä ja leveä.
- N° 14. Tästä taasen 4 m lounaaseen on nelikulmionmuotoinen kivilatomus, 4 x 3 m laaja; keskellä on suuri silmäkivi, 1,3 x 1 m laaja ja 0,5 m korkea. Pienet kehän muodostavat kivet ovat sammaltuneet melkein huomaamattomiksi.
- N° 15. 7,5 m edellisestä etelään on suunnikkaanmuotoinen kivilatomus 5,4 x 3,4 m; suurimmat kivet, jotka sijaitsevat länsireunassa, kohoavat 0,5 m maanpinnasta.
- N° 16. Kivilatomuksesta n:o 10 n. 20 m lounaaseen on 4,5 x 3,5 m suuruinen ja 0,3 koruinen kiviladelma. Se on ikäänkuin kaksiosainen, pohjoispuoleinen on suurempi kuin eteläinen.
- N° 17. N. 15 m vare n:o 4:stä etelään on suuri hiidenkiuas, 12,6 x 12 m laaja ja 1,3 m korkea. Keskellä on 1,7 x 1,4 m suuruinen ja 0,85 syvyinen kuoppa.

Hiidenkiukaat ja muunlaiset kiviladelmat on tehty pääasiassa pyöreistä kivistä. Varsinaisina hiidenkiukaina voi pitää ainoastaan n:o 9 ja 17. Toiset kuulunevat myöh. rautakauteen. - Paikalta on näköala ainoastaan Lemunsuohon sekä osittain Asteljoen jokilaaksoon.

Pajapakan kankare.

- N° 1. Puolisen kilometriä Lemusta Korttilaan vievää tietä on I. Pajapakan kankare, jonka kaakkoisreunalla, n. 125 m tiestä koilliseen ja 20 m pellonreunasta luoteeseen, on vare, jonka suuruus on 10 x 9 m ristiinsä, korkeuden ollen 0,5 m. Keskellä on 2,2 m pitkä ja 1,2 leveä sekä 0,2 m syvä kuoppa. Muuten on vare säännöllinen ja säilynyt.

Paikalta näköala ainoastaan Lemun suohon.

Suulpakan kankare.

N° 1. Edellämainitusta Pajapakan kankareesta n. 50 m kaakkoon on yllämainittu kankare. Sen eteläreunassa, entisen Suulpakan torpan pohjoispuolella (n. 50 m), on 10,5 m suuruinen 1,5 korkuinen hiidenkiuas. Se on aivan hyvin säilynyt, ja on se tehty pyöreistä kivistä.

Paikalta samanlainen näköala kuin Pajapakan kankareelta.

Rajamäki.

Mainittu mäki sijaitsee Lemusta Korttilaan vievän I;XIII. tien varrella, n. 1,2 km ensiksimainitusta talosta kaakkoon. Tie kulkee n. 175 m päästä mäen läntisestä reunasta mäen poikki. Paikalta, josta tie haaraantuu Torkkilaan, suoraan länteen, mäen läntisimmässä eli rautatienpuoleisessa reunassa on seuraavat kivilatomukset:

N° 1. Pohjoisin on nykyään enää jäte entisestä hiidenkiukaasta. Sen pituus P-E 4,9 m ja I-L 3,3, korkeus n. 0,3 m. Keskellä on kiviarkku, 2 m pitkä ja 1 leveä, joka on tehty 9:stä kivistä; sitäpaitsi on yksi kiviarkun sisäpuolella keskikohdasta vähäsen pohjoiseen. Yksi kivi täyttää eteläsivun, pohjoissivu on avonainen.

N° 2. Metrin verran edellisestä eteläänpäin on aivan pieni yksikerroksinen kiviladelmä; ehkä joutunut hävityksen alaiseksi. Sen pituus on I-L 3,3 m ja P-E 2 m, korkeimmat kivet ovat 0,2 m.

N° 3. Tästä 12 lounaaseen on suuri hiidenkiuas, jonka aivan selvästi eroittaa junasta. Sen laajuus on P-E 18,5 m ja I-L 17,5 m; sen korkeus luoteispuolella on 2,5 m. Varressa on useita kuoppia: kaakkoispuoleisin 2,2 x 1,8 ja syvyys 0,9 m, keskellä on 3 x 1 m ja 0,5 m syvä sekä pohjoispuolella 1,5 x 1 m laaja ja 0,5 m syvä kuoppa.

- № 4. - 8,5 m n:o 3:sta eteläänpäin on kokonaan hävitetty hiidenkiuas, jossa ainoastaan pohja on jälellä. Sen suuruus P-E on 5 m ja I-L 5,4 m, korkeimmat kivet ovat 0,2 m.
- № 5. Vare n:o 3:n itäreunan puolen keskikohdasta 9 m koilliseen on 7:n suuren kiven muodostama kehä. Sen pituus on I-L 4 m ja leveys 2 m; korkein kivi, joka kohtaa itäpäässä, on 0,75 m korkea.
- № 6. Viimeksimainitusta 4 m lounaaseen on täydellisesti sammaltunut pitkänsoikea ja matala kivikasa, jonka pituus on P-E 6 m ja lev. 4 m, korkeus on 0,2 á 0,3 m. N. 1 m sen pohjoispäästä pistää esiin litteä, kyljellään makaava kivi, ehkä se on arkun päätykivi.
- № 7. 16,5 m n:o 6:sta kaakkoon on pitkänsoikea kivilatomus, 8 x 5 m laaja ja 0,2 m korkea. Keskellä on 4 m pitkä ja 2,1 m leveä kiviarkku.
- № 8. Välittömästi edellisen kaakkoispuolella on osittain nurmettunut, 4-kulmainen kivilatomus, 3,2 x 2,2 m laaja ja 0,3 m korkea.
- № 9. Edellisen lounaispuolella, n. 1 m päässä, on suurista kivistä muodosteltu, 4-kulmainen kivikehä, jonka sivut ovat 3 m pitkät. Suurin on kaakkoispuolella oleva kivi (1 m korkuinen).
- № 10. - № 9:stä 5,5 m lounaaseen sijaitsee hajoitettu kivikokoelma; Sen suuruus on 3 x 2,8 m ja korkeus 0,3 m.
- № 11. Tästä taasen 9,5 m itäkaakkoon, aivan Lemun ja Korttulan rajalla on valtaviin kiviin muodostama kehä. Sen pituus on (luode-kaakko) 7,4 m ja leveys 2,5. Suurimmat kivet ovat toistametriä korkeat. (Tuntuu epävarmalta). Siitä ehkä myös otettu kiviä rajamerkkeihin.

- N° 12. 9,5 m n:o 11:sta itään on pieni kivikokoelma, 2 m ristiinsä ja 0,2 m korkea.
- N° 13. Kohta edellisen luoteispuolella on pitkänsoikea nurmettunut kivikokoelma, 5 m pitkä ja 4 leveä, korkeus 0,3 m. Keskellä on 2,7 m pitkä ja 1,5 leveä arkku.

- N° 14. Torkkilan tietä siksi, kunnes tullaan Lemun-Torkkilan rajalle ja n. 50 askelta rajaa pitkin pohjoiseen päin, on Lemun puolella 5 m rajasta 5 x 5 m laajuinen ja 0,6 m korkuinen hiidenkiuas.

Huom! Katso toisista Rajamäellä olevista hiidenkiukaista Korttilan ja Torkkilan kylien yhteydessä.

Huom! Lemun päärakennuksen itäpuolella, lammen eteläreunassa on kiven- ja maansekainen kumpu. Onko se hauta tai muuten tehty, on vaikeata ratkaista.

LIIRI. (Liite, sitten Liide)

I.

=====
Hiidenkiukaita:

Mäellä, joka kohoaa valtamaantiestä Latokartanoon kääntyvän tienhaaran itäpuolella, sen korkeimmalla kohdalla

- N° 1. ja n. 75 m luoteispäästä, on 2,7 m ristiinsää oleva vare, joka on pahasti hävitetty.

- N° 2. Tästä n. 12 m länteen, on mäen reunassa n. 1 m laajuisella alalla kiviä; varmaankin samanlaisen varen jäte.

- N° 3. Edellisestä luoteeseen, mäen reunassa, penkereen tapaisella paikalla on 3,2 m ristiinsä ja 0,2 m korkea varen pohja; varmaan on se aikoinaan ollut korkeampi vare. (Asukkaat kutsuivat niitä vareiksi).

LUPAJA

=====
Kiviesineitä:

- 3104:5. Vaivaistalon pellosta on löydetty varsireiällä varustettu kivikuokan puolikas. Se on vaivaistalon hoitajalta saatu.

H i i d e n k i u k a i t a :

Horttamäki: I;XIX.

- № 1. Mäki sijaitsee $1\frac{1}{4}$ km Lupajan kylästä itään ja Suksen-
senbölestä n. 700 m kaakkoon. Sen huipulla, topogr.
pisteen 57,0 kohdalla, on suuri vare, 16,8 m ris-
tiinsä ja 3 m korkea. Pohjoispuolella on 2,8 m laa-
ja ja 1,2 m syvä kuoppa.
- № 2. N. 70 askelta edellisestä pohjoiseen on toinen vare,
jonka maisteri Färling aikoinaan on tutkinut. Kivet on
viskelty kehäntapaiseen kasaan, 13 m laajuiselle alueel-
le ja 1,5 m korkealle. Keskellä on arkku, joka on 3,2
m pitkä ja 1,7 m leveä.
- № 3. Edellisestä n. 50 m länteen on myös Färlingin tutkima
hiidenkiuas. Sen suuruus on nykyään 9,4 x 6,4 m ja on
se 1 m korkea.

Vareet on tehty kallionlohkareista. Paikalta on laa-
ja näköala länteen.

Varemäki ("Prestkullan-mäki) I;XX.

Lupajan Melleristä koilliseen, Suksenböleen vievän
tien varrella kohoaa mäki, jota kutsutaan toisten hen-
kilöiden mukaan Varemäksi, toisten taasen Prestkullan-
mäeksi, kuten Tiikkinummen pohjoispuolellakin sijaitsevaa
mäkeä.

- № 1. Tuon mäen korkeimmalla kohdalla, Mellerin talon puoleises-
sa reunassa, topogr. pisteen 55,1 kohdalla, on 2 varetta,
jotka Björk on tutkinut. Kaakkoispuoleisempi on 11,7 m
ristiinsä ja 0,75 m korkea.
- № 2. Lounaispuolella oleva (n. 3 m edellisestä) on 3,3 x
2,7 m laaja ja 0,3 m korkea. Vareet ovat tehdyt kallion-

lohkareista. Paikalta on laaja näköala.

Huom!

Satakunta metriä Mellerin talosta edellämainittua vuorta kohden ja kymmenisen metriä maantien itäpuolella on kivinen kumpu keskellä peltoa. Joukko suurempia kiviä muodostaa jonkinlaisen piirin, jonka suuruudeksi prof. Appelgren-Kivalo on merkinnyt 4,5 x 4 m, se kohoaa n. 0,5 m korkealle (Epävarma)

I;XX.

Prestkullanmäki

Hiidenkiukaita: I;XXI.

N° 1.

Prestkullan virkatalon ja Mellerin talon rajoilla, viimeksimainitusta n. 1 km etelään, on yllämainittu kaakosta luoteeseen kulkeva mäki. Sen korkeimmalla kohdalla (luoteispuolella) on mainittujen talojen rajalla hiidenkiuas, joka on 14,5 x 13,6 m laaja ja 2 m korkea. Keskellä on 1,5 x 1 m laaja kuoppa, joka ylettyy pohjaan; kuopan reunat ovat litteistä pystykivistä.

N° 2.

N. 150 m tästä vareesta luoteeseen on maisteri Färlingin tutkima hiidenkiuas, joka on "saatettu alkuperäiseen muotoon" ja joka on 8,5 x 6,8 m laaja ja 1 m korkea.

N° 3.

Aivan viimeksimainitun luoteispuolella on toinen Färlingin tutkima vare, jota ei ole tutkimisen jälkeen koottu. Sen laajuus on 17 m. Keskellä on suunnikkaan muotoinen arkku.

Rautakautta:

I;XXI.

Tiikkinummella, mikä sijaitsee nykyisestä Tiikintalosta luoteeseen, on tiheän kuusimetsän peitossa useita rautakauden kalmistoja, joukossa sekä vanhemman että nuo-

remman , joista prof. Hackman yhdessä yliopp. Cederhvarfin kanssa v:na 1899 tutki muutamia. Ne on merkitty Kansallismuseon luetteloon numeroilla 3720:1-167 ja 218-220. Alkujaan on siellä Appelgren-Kivalon mukaan ollut seuraavat haudat pohjoisesta lukien:

- N° 1. Neliönmuotoinen kivipanos, 4,9 x 4,6 m.
- N° 2. Epäselvä rikottu , 6,7 x 3,5 m.
- N° 3. Epäselvä, pieniä kiviä kehässä, n. 2 m.
- N° 4. Suunnikkaanmuotoinen kivipanos, 3 m pitkä, 2,8 lev.
- N° 5. Hajanainen kivikokoelma.
- N° 6. Yksinäinen kivi maavallin ympäröimä.
- N° 7. 4-kulmainen kivipanos; silmäkivi keskellä; luoteis ja kaakkoissivut 3 m, koillissivu 3,5 m ja lounaissivu 2,6 m.
- N° 8. 4-kulmainen kivipanos, silmäkivi, lounais-koillissivu 2,7 m ja luoteis-kaakkoissivu 2,3 m.
- N° 9. Suunnikkaan muotoinen kiviroukkio, 5 m.
- N° 10. Epäselvä kiviroukkio.
- N° 11. Suunnikkaan tapainen kiviroukkio, 5 m pitkä.
- N° 12. 3 isoa kiveä rivissä aidan vieressä.
- N° 13. Suunnikkaanmuotoinen kivipanos; lounais-koillissivu 6,3 m ja luoteis-kaakko 5 m.
- N° 14. Epäselvä kivipanos.
- N° 15. Suunnikkaanmuotoinen kivipanos; pituus luode-kaakko 6,8 m leveys 3,6 m.

Näistä yli 200 m eteläänpäin:

- N° 16. Suunnikkaanmuotoinen kivipanos, pit. 6,7 m, lev. 5,3 m.
- N° 17. 4-kulmainen kivipanos, 5,3 x 4,8 m.
- N° 18. Suunnikkaanmuotoinen kivipanos, pit. 8,7 m lev. 6 m.
- N° 19. Neliskulmainen kivipanos; tutkittu v. 1895 (3106:9-13).
- N° 20. Kivipanoksen itäsivu ja 1 kivipohja 1 kivi eteläsivusta; 5,6 pitkä.

- N° 21. Epäselvä kivipanos.
- N° 22. Pieni kivipanos.
- N° 23. Pyöreä kiviroukkio; 11 m luoteiskaakkoissivu ja 14,5 m lounais-koillis.
- N° 24. Uhrikivi (kts. toisessa paikassa!)
- N° 25 ja 26.2 kivipanosta.
- N° 27. Neliskulmainen kivipanos, 3 m sivut.
- N° 28. Epäselvä kivipanos.
- N° 29. Maakumpu, 7 m ristiinsä. Pohjoispuoli on tutkittu v. 1895 (3106:7-8.)
- N° 30. Maakumpu, 11 x 7 m ristiinsä.
Pienessä kankareessa Huoppiniityn pohjoisen osan keskikohdalla, Tryytin kurkussa, vastapäätä Hakalan torppaa:
- N° 31. Suunnikkaanmuotoinen kivipanos, 5 m pitkä.
- N° 32. Hakalan torpan vieressä on Huoppiniittyyn päin antava kallionkieleke, 2,5 m pitkä, 0,9 m lev. ja niitynpuolella 3 m korkea, jossa 3 uhrikuoppaa.
Skarpin torpan luona ja sen itäpuolella mäen rinneessä 6 kivipanosta, jotka on myös tutkittu v. 1899 (3720:207. - 217).
- N° 33. 6 kiveä ympyräisessä kehässä; silmäkivi 5 x 4,1 m.
- N° 34. Kivipanos, 3 x 2,5 m.
- N° 35. Soikea kivipanos, 11 m pitkä.
- N° 36. Pyöreä kumpu, 8 m P-E, 7,1 m I-L.
- N° 37. Neliskulmainen kivipanos; kiviä pohjois- ja eteläsivulla, 2,7 x 2,6 m laaja.
- N° 38. Neliskulmainen kivipanos, 4,5 x 4 m.
- N° 1. Lassintalon maalla Huoppiniityn koillisrannalla lähellä Mellerin talon raja-aitaa on yksi kivipanokselta näyttävä paikka. XXI.

Vaivaistalon maalla, kylästä 1 km eteläkaakkoon, valtamaantiestä ja Skarpin torpasta n. 150 m kummas-takin, alhaalla laaksonpohjassa, pienellä mäntöyräällä:

N° 1. Iso kivipanos; luode-kaakko 8 m, lounais-koillinen 7 m.

N° 2. Edellisen kaakkoispuolella, kankareen rinteessä 3 neliskulmaista kivilatomusta (Tutkittu v. 1899, 3720:168-206).

N° 3. Ensiksimitun lounaispuolella, n. 10 askeleen päässä iso maaperäinen kivi, jonka ympärillä vähäsen maata.

3720:221. Seppä Skarpin ja Tiikkinummen välillä olevasta pellostasta on löydetty "hiusneulantapainen esine".

7752:1-60. Tohtori C. Nordmanin v. 1920 tekemästä kaivauksesta saadut esineet (kts. karttaa topogr. arkistossa). Paikka on kaakkoon prof. Hackmanin f ja g haudasta, Tiikkinummen kaakkoisosan eteläreunassa.

U h r i k i v e t :

N° 1. Tiikkinummella, Tiikin puimahuoneen ohitse ja Tiikkinummen I:XXI läpi jokivarrella sijaitsevalle pellolle vievän tien oikealla puolella, vähän ennen kuin tullaan mainitulle pellolle, on n. 9 m pitkä kallio, jossa 53 pyöreäpohjaista kuoppaa 3,3 m pituisella ja n. 2 m levyisellä alalla. Kuopat 6-8 cm laajat suusta ja 3-4 syvät.

N° 2. Edellisestä jonkinverran mäenreunaa luoteeseen, Tiik- I;XXI
U
kinummen kaakkoisosan keskellä olevan aukeaman laidassa pistää maakamarasta esiin kallionkieleke; sen huipulla on 6 samanlaista uhrikuoppaa kuin edellisessäkin n. $\frac{1}{2}$ m laajuisella alalla. Kalliolla on saattanut olla enemmänkin kuoppia, mutta ovat saattaneet hävitä reunasta lohjenneiden kallionpalasten yhteydessä.

uhrikivi Tiikkinummen ja Puimahuoneen joen välillä pelto-ajassa Skarpin maalla (ks. H. Salonen kartta, v. 1955)

N° 3. Hakalan torpan päärakennuksesta n.100 m luoteeseen on I;XXI viljelyspellon ja metsän raja-aidan luona kallio, 2,5 m pitkä, 0,9 m leveä ja niityn puolelta 3 m korkea, jonka huipulla on 3 uhrikuoppaa. Kaakkoispuoleisimman halkaisija on 7,5 cm ja 1,5 cm syvä; keskimmäisin on 7 x 6 cm ja 1,5 cm syvä; luoteispuoleisimman halkaisija on 9,5 cm ja 2 cm syvä.

Huom! Tiikkinummella sijaitsevista kiinteistä muinaisjään- nöksistä on vaikeata päästä minkäänlaiseen selvyYTEEN, kun nummi on melkein läpipääsemättömän kuusimetsän peitossa, ja haudat ovat kokonaan sammaltuneet.

LÖVBÖLE.

=====

Huom! Lövbölen tilan omistajalla on hallussaan oikokirveen teräkatkelma, jota on käytetty vielä katkeamisen jälkeen. Hän pitäisi esineen mielellään itse.

Huom! Sama isäntä kertoi talvella 1926 tavanneensa Lövbölen hietakuopasta, joka sijaitsee tästä talosta Laiterlaan vievän tien "läheisyydessä", 3 m laajan ja n. 1 m syvän kulttuurimaan täyttämän kuopan, jonka pohjalla oli ollut "mustia kiviä". (Isäntä tuntuu innostuneelta muinaismuistoystävältä ja asiantuntijalta!).

Huom! Lövbölen talosta itään, uuden viljamaksiinin edessä on vanhojen miesten sanojen mukaan "aarnihautoja". Nykyään on paikka hiekalla tasoitettu.

MAKARLANKYLÄ
=====

Huom!

Toisten henkilöiden kertoman mukaan on Makarlan Lindstedtillä hallussaan kiviesineitä.

Makarlan järven pohjoisrannalla on Makarlan talo; sen länsipuolella lähellä Fräskbölen talon rajaa, järven rannalla, vastapäätä Majutin nokkaa on 6 vallituksen tapaan tehtyä kumpua, 3 on enää selvästi huomattavissa. - (Epävarmoja).

I;XXII

MATHILDEDAL
=====

K i v i e s i n e i t ä :

2794:68. Mathildedalin tehtaan maalta, Hummeldalin lahden rannalta on Granbom löytänyt ison kirveen eli tuuran viljelysmaata raivattaessaan.

Julin 1860-65.

MERIHUHTI
=====

K i v i e s i n e i t ä :

3104:3. Merihuhdin talon metsästä on löydetty kivikuokka.

Cederhvarf, 1895.

MUSSAARI

=====

K i v i e s i n e i t ä :

3684:21. Isontalon Kankarin torpan takana, 100 sylvä torpasta
itään sijaitsevasta mäestä on löydetty v:na 1889
kourutaltoa.

K.A. Petersson 13.V.1899.

Mälkkilänkylä.

=====

H i i d e n k i u k a i t a : I;XXIII vrt. tähän)

Huom! Penttilän kylä № 16.

№ 1. Mälkkilän talon maalla Penttilän raja-aidan luona
ja Penttilän saunarakennuksen takana (itäpuolella),
n. 10 m saunasta on sammaltunut kivikasa, 4,3 x 3 m laa
ja ja 1 m korkea.

№ 2. Viimeksimainitusta 10 m kaakkoon, tien toisella
puolella on suurista kivistä tehty pyöreä hiidenkiuas,
15 x 15 m laaja ja 0,8 m korkea.

Huom! Tien varrella Mälkkilästä Penttilään mainitsee prof.
Appelgren-Kivalo "yhdessä paikassa " 3 tai 4 mata-
laa röykkiötä.

(En voinut sellaisia löytää).

NOKOISTENKYLÄ (NOKO)

=====

S a l o r a n n a n (ent.Kävanderin) palstan pohjoispuolella mainitsee Appelgren 2 matalaa kivikasaa, joista toisen laajuus on 4 x 2,5 sekä 0,3 m korkea. Tämän pohjoispäässä oli kaksi yhdensuuntaista, syrjälleen asetettua kivilaakaa (toisen pituus 1 m). En tavannut mitään jälkeä mainitunlaisista kivikasosista.

NURKKILA

=====

K i v i e s i n e i t ä :

3104:8. Alastalon Nybackan-torpan maalta on torppari Höglund löytänyt piikivisahan (limsiösahan).

Cederhvarf 1895.

3104:9. Alastalon Nybackan-torpan maalta on isäntä Frisk löytänyt piikivisahan.

Cederhvarf 1895.

PAARSKYLÄ

=====

K i v i e s i n e i t ä :

Huom! N.k. Santamäen mökin hietakuopasta on löydetty 2 kivi-kirvestä: toinen on P:ön M:ssa, toinen on rikottu.

2912:152. Muuriaissuosta, joka sijaitsee Mäkisen itsellistilan koillispuolella (n. 300 m tästä), löysi torp. Kävander kuusen alta v:na 1889 tasataltan.

Hj. Appelgren 1893.

P r o n s s i k a u s i :

2025:10. Paarskylän kartanon alapuolelta 2 kyynärän syvyydeltä on löydetty varsikeltti. (Toisenlainenkin löytötiedotus on olemassa, kts. top.arkisto)

R a u t a k a u s i :

8533:1-9. Lepistön huvilan navettarakennuksen perustuksia kaivettaessa löysivät eräät työmiehet talvella 1925(23.II) esineet 2-7; 1:llä merkitty esine on löydetty syksyllä 1924 puutarhasta. Esineet 8-9 löysi toht. S. Pälsi keväällä 1926 kaivauksia suorittaessaan. I.

Paarskylän kartanon puutarhan länsireunassa ja navettarakennuksen edustalla on nuoremman rautakauden polttokalmisto, jonka prof. Appelgren-Kivalo on osittain tutkinut vv. 1893, -95, -96. Esineet merkityt luetteloihin numeroilla: 2912:162; 2912:164-205; 3106:14-24; 3315:1-50; 3187:51. V. 1864 on kartanon alueelta löydetty n:olla 577:1-4 merkityt esineet. I;XXIV.

3315:51. Puutarhan itäiseltä sivulta, n. 50 m kalmistosta itään, löysi eräs työmies keihäänkärjen keskiosan; Ks. kesän 1926 tuodusta keihäänkärjestä.

Huom! Kalmisto tutkittu ainoastaan puutarhan aitaan saakka; puutarhanpuoleinen osa on kovasti pengottu. Eräs työmies kertoi puutarhamaata kaivellessaan tavanneensa pieniä pronssikierukoita.

H a u t o j a :

Maritajon ulkotalon päärakennuksen pohjoispuolella sijaitsevasta Lundvallin mökistä 50 askelta lounaaseen, I;XXV.

erään notkon vieressä olevalla metsistyneellä mäentöyräällä mainitsee prof. Appelgren-Kivalo seuraavat hautapaikat:

N° 1. Suunnikkaan muotoinen kivipanos n. 5 m pitkä.

N° 2. N. 10 m alempana mäenrinteessä soikean muotoinen maakumpu.

Huom! Kysymyksessä olevia paikkoja en enää tavannut, koska paikalle on rakennettu ulkotalon navettarakennus, ja ovat ne joutuneet joko tuhomiksi tai ovat ne rakennuksen lattian alla.

PENTTILÄNKYLÄ

Hiidenkiukaita (?) ja kivilatomuksia: I;XXIII.

Kylä sijaitsee $1\frac{1}{2}$ km länteen Mälkkilän kylästä.

Penttilän talosta n. 250 m länteen on matala, loivarinteinen Kruuvankankare. Tämän kaakkoispuoleisesta päästä lukiin, on seuraavat kiinteät muinaisjäännökset:

N° 1. N. 35 m kaakkoiskulmauksessa ladosta pohjoiseen on joko pahasti maatunut kivikasa tai alkujaan maansekainen kumpu, 6,4 x 4,6 m laaja ja 0,4 m korkea. Keskelle on kaivettu 3 m pitkä ja 2,2 leveä kuoppa, joka ylettyy melkein pohjaan.

N° 2. Tästä n. 75 m pohjoiseen on laaja, matala kivikasa, 17,5 x 15 m laaja; keskellä on toista metriä korkea silmäkivi. Koko kasa on tehty tavallista suuremmista kivistä.

N° 3. Kymmenkunta metriä viimeksimainitusta luoteeseen on samanlainen kivikasa, 12,5 x 11 m; länsipuolella on 2 n.met-

rin korkuista silmäkiveä.

Aivan edellisen pohjoispuolella on edellisten kaltainen kivikasa, 7,8 x 6,2 laaja. Eteläpuolella on 1½ m pitkä ja 0,5 m korkea silmäkivi.

N° 5. Viitisen metriä n:o 4:stä luoteeseen on puoliympyrän muotoon hävitetty, edellisten kaltainen kivikasa, 10 x 5,8 m laaja; keskellä on suuri silmäkivi.

N° 6. Viimeksimainitusta n. 25 m luoteeseen on pitkänsoikea kivikasa, 5,3 x 3,7 m laaja; luoteispäässä on 1 suurrempi kivi.

N° 7. N° 5:stä 8 m länteen on kokonaan maatonut kivikasa, 4,7 m ristiinsä. Tämä on muodostettu pienistä kivilohkareista.

N° 8. Viimeisestä 5 m länteen on 7,4 x 5,2 m suuruisen ja aivan matala kivikasa.

N° 9. Aivan edellisen kaakkoispuolella on pitkänsoikea, 9 x 3,3 m laaja kivikasa.

N° 10. Edellisen itäpuolella ja n:o 5:stä n. 10 m länteen on pienistä kivistä muodosteltu kivikasa, 5,6 x 3,2 m. Eteläpuolella on 2 suurta silmäkiveä.

Huom! Neljä viimeksimainittua kivikasaa on saattanut muodostua niistä kivilohkareista, joita on saatu lähellä näitä sijaitsevasta kuparikoekaivannosta tai on ainakin kiviä lisätty alkuperäisiin esihistoriallisiin hautoihin.

N° 11. N° 10:stä 12 m lounaaseen on suurella silmäkivellä varustettu kiviladelmä, 4,4 x 3,8 m laaja.

N° 12. Bastmannin torpan lähellä joka sijaitsee n. 100 m päässä viimeksimainituista vareista pohjoiseen, ja suunnilleen 25 m itse päärakennuksesta koilliseen on laaja

Huom! kivistä, 16,5 x 14 m ja 0,5 m korkea. Torpan nykyinen omistaja Emil Bastman on ottanut kiviä siitä navettarakennuksen perustukseen; varsinkin keskikohta on pahasti hävitetty. (Helposti tutkittavissa !)

Huom! Prof. Hj. Appelgren-Kivalon mukaan on Bastmanin torpan "vieressä" kivilatomus, 3 m ristiinsä; sellaista entavannut.

N° 13. Mälkkilästä Metsäkylään vievän tien varrella, juurilla kohdalla, missä tie kulkee Metsäkylän ja Penttilän raja-aidan poikki, n.10 m portista länteen, on suorakaiteenmuotoinen kivikehä, jonka keskellä on maakumpu. Sen suuruus on 4,8 x 3,5 m ja korkeus 0,5 m.

N° 14. Viitisenkymmentä metriä edellisestä koilliseen, myös tien eteläpuolella ja n. 5 m tiestä on matala kivistä, 11,5 x 10 m, Appelgren-Kivalo on ilmoittanut korkeudeksi 0,8 m, mutta nyt sen korkeus on vain 0,3 m; nähtävästi on siitä otettu kiviä. (Vaikeasti löydettävissä).

N° 15. Aivan edellisen vieressä, eteläpuolella on 2,8 x 8 m laaja kivipanos.

N° 16. Penttilän päärakennuksen itäpuolella, saunan pohjoispäässä, on matala, pyöreä kivistä, joka on 9 m ristiinsä ja 0,6 m korkea.

Huom! (Katso toisia hiidenkiukaita Penttilän saunan itäpuolella Mälkkilän kylästä).

POHJANKYLÄ

K i v i e s i n e i t ä :

2912:151. Aurasen mäkituvasta on saatu kourutaltoa.

Hj. Appelgren 1893.

- 3187:24. Hallantalosta on saatu kourutaltilta.
Hj. Appelgren 1893.
- 2912:133. Pohjankartanon Masurinpellosta, talon itäpuolelta on vouti löytänyt tasataltan.
Hj. Appelgren 1893.
- 2912:134. Pohjankartanon Rajapakan torpan pellosta on löydetty le-
veä tasataltilta v. 1893.
Hj. Appelgren 1893
- 2912:137. Pohjankartanon maalta, läheltä Lindströmin torppaa on löydetty tasataltilta.
Hj. Appelgren 1893.
- 2912:145. Pohjankartanon Rysspakan mäeltä on löydetty tuuranmuo-
sella terällä varustettu kirves.
Hj. Appelgren 1893.
- 2912:146. Pohjankartanon Lehtikankareelta on saatu kourutaltilta.
Hj. Appelgren 1893.
- 2912:147. Pohjankartanon Sillanpään torpasta on saatu pieni
kirves.
Hj. Appelgren 1893.
- 2912:148. Pohjankartanon maalta on löydetty tasataltan teräkatkel-
ma.
Hj. Appelgren 1893.
- 3187:23. Pohjankartanon torpparilta J. Rinteeltä on saatu "Iso-
kirves".
K.A. Petersson XII.1895.
- 3187:20. Mylläri R. Ingmanilta on saatu kaksois (kouru- ja tasa-
taltilta) taltilta.
K.A. Petersson XII.1895.

Kivilatomuksia:

Rälssi-nimisen talon maalla , Perniön joen länsirannalla, vastapäätä Uskelan Myllykylää ja Uskelan Villilän kylän Myllypakan torppaa, jonka pihamaalta on löydetty pronssiesineitä, on Appelgrenin mukaan 2 pientä kivirauniota.

SORMIJÄRVENKYLÄ

3684:19. Kuuttassuosta on löydetty tummakivinen pieni esine, joka "soukkenee" molempiin päihin, jotka ovat varustetut reiällä. Se on ostettu Aaljoen Rinteeltä.

K.A. Petersson 13.I.1899.

4163:1,2,3,4. Neljä piikivisahaa on löydetty Perkausniitystä , Sälly I. län maalta Puolamäen ja etelästä tulevan kylätien välistä. Löytöpaikka on keskellä niittyä olevan mäennyppylän pohjoispuolella.

Hj. Appelgren 1902.

4163:5. Sormijärven kylän tienoilta on löydetty tasataltta.

Hj. Appelgren 1902.

8707: Sällylän talon maalta , Rousin torpan itäpuolelta melkein I. samannimisen mäen reunalta on työm. A. Niemi löytänyt kynsitaltan.

H. Salmo, 20.IX.1926.

H i i d e n k i u k a i t a :

- N° 1. Varemäellä , joka kohoaa Sällylän talosta luoteeseen I;XXVI.
(aivan rakennusryhmän laidasta), on yksi pahasti hajoitettu hiidenkiuas, 4,4 m P-E ja 3,8 m I-L sekä n. 0,5 m korkea. Paikalta suuremoinen näköala kaakkoon, itään ja koilliseen.

Puolamäki. I; XXVI.

Sormijärvestä n. 125 m etelään ja 500 m Ihalan talosta lounaaseen sijaitsee yllämainittu mäki. Sen pohjoispuoleisessa päässä on 5 hiidenkiuasta:

- N° 1. Melkein kokonaan hävitetty , ainoastaan muutama kivi jäljellä.
- N° 2. Edellisestä 110? m lounaaseen on vare, jonka nykyinen pituus (loun.-koillis.) 10,1 m ja leveys 11,8 ja korkeus korkeimmasta kohdasta on 1,85 m. Vareessa on kuoppa, jonka pituus on (luode-kaakko) 5,8 m ja lev. 4,6 m. Kuoppa ei ainakaan nyt ylety kalliopohjaan. Kuopan reunoilla on muutama kivi näkyvissä; ne ovat suunnilleen 1 m ptk. ja 0,50 lev. ja ovat asetetut kyljelleen.
- N° 3. Vare 2:sta 11 m lounaaseen on 3:s , jonka kivi-kehä on varsin selvänä näkyvissä, P-E 6,5 m, I-L 7,4; korkeus on n. 1,2 m. Keskellä on 2,5 x 1,1 m laaja kuoppa; sitäpaitsi on lounaispuoli hajoitettu ja kivet asetettu parin metrin päähän kasaan.
- N° 4. 10,5 m viimeksimainitusta vareesta kaakkoon on vare, jonka prof. Hj. Appelgren on tutkinut v:na 1902. Sen muoto on ollut pitkänpyöreä. (Kts. piirrosta top.ark).
- N° 5. N° 4:stä 15 m itään on 5:s , jonka muoto myös on

pitkänsoikea, P-E 6,7 m ja I-L 7 m (mitattuna ulommaisiin kiviin). Varsinaisen kivikehän leveys näyttää olleen 4,8 m, pituussuunta on parisen metriä suurempi; korkeus on 1,2 m. Sen pohjoispäässä on 2 kuoppaa, 1,1 x 1,7 m ja toinen 1 x 0,5 m, kumpikaan ei ulotu pohjaan saakka. Isomman keskeltä pistää näkyviin suuren suuri kivi, 1,25 x 1,1 m ristiinsä, sen lisäksi on siinä muutamia litteitä kiviä.

Kaikki vareet on tehty kallionlohkareista. Paikalta on laaja näköala kaikkiin ilmansuuntiin.

SUOMENKYLÄ

=====

K i v i e s i n e i t ä :

3684:24. Lampolan talon pojalta A. Lindströmiltä, on saatu tasataltta, se on löydetty talon pellosta.

K.A. Petersson 13.V.1899.

3684:25. Lampolan talosta (pojalta) on saatu kourutaltoa. Löytöpaikka on tuntematon.

K.A. Petersson 1899.

6037:3. Suomenkylän viljelysmaasta on E. Virtanen löytänyt kourutaltan.

E. Stenros 17.IV.1912.

H i i d e n k i u k a i t a :

N° 1. Alhaisten metsässä, samannimisestä talosta on $\frac{1}{2}$ km luoteeseen ja n. 200 m siitä talosta, joka sijaitsee Ervelästä Knaapilaan vievän tien oikealla puolella ja n. 100 m Suomenkylän Lampolan tiestä Ervelän pysäkkiin päin, luo-

teeseen on 11 x 10,7 m laaja hiidenkiuas, jonka korkeus pohjoispuolella ^{1 m ja etelään} on 1,5 m. Keskellä on kuoppa (I.L)-suuntaan 4 x 3 m suuruinen ja 1,5 m syvyinen. Vareen eteläreunalta on heitetty kiviä pois 2 m pituudelta ja 1 m laajuudelta ja 0,5 m syvyydeltä.

N° 2. Tästä vareesta 3 m luoteeseen on toinen aivan eheä, 15 x 14,5 ristiinsä ja 1,5 m korkea.

N° 3. 12 m viimeksimainitusta vareesta pohjoiseen on 13 x 9 I. m laaja varen pohjakerros. Pohjaraja on aivan selvästi havaittavissa pohjois- ja eteläreunoissa. Korkeimmat kivet kohoavat 0,2 m yläpuolelle maanpinnan.

N° 4. N° 2:sta 10 m lounaaseen on 7,5 x 10,5 m laaja sekä suuresti sammaltunut hiidenkiuas (jälkimäinen luku suhteetoman suuri sen vuoksi, että varen pohjoisreunaa on hävitetty ja kivet on heitetty ulospäin, jotavastoin toiset reunit ovat selväpiirteiset). Hiidenkiukaan korkeus on 0,9 m.

N° 5. Aivan edellisen länsipuolella on 6,4 x 6 m suuruinen sammaltunut vare, jonka korkeus on 0,9 m. Keskellä olevan ison kiven ympäriltä on heitetty kiviä pois.

Kaikki 5 edellämainittua varetta on tehty enimmäkseen pyöreistä kivistä, vain jokunen kallionliuskare on eksynyt joukkoon. Paikalta ei ole juuri minkäänlaista näköalaa. Vareet ovat keskellä synkkää kuusimetsää.

N° 6. Edellisistä vareista itään ja Kankare-nimisestä mökistä n. 75 á 80 m koilliseen on 6:s vare, joka on huomattavasti hajoitettu. Sen suuruus on 7,5 x 7,3 m ja korkeus 0,70 m. Vare on kauttaaltaan aivan tasainen, sitä ei ole yhtään hävitetty.

Huom! Tästä 5 m Kankaren tupaan päin on kiviä 4 m pituudelta ja 2,5 m leveydeltä sekä 0,2 m korkeudelta. (Epävarma).

Paikalta on samanlainen näköala kuin edelliseltä.

Leuvarinmäki.

I;XXVII.

- Yllämainittu mäki sijaitsee Lampolan talosta 100 m koilliseen ja kulkee etelä-pohjois-suuntaan. Sen korkeimalla kohdalla pohjoisreunassa on aivan eheä, 18 x 18 , laaja ja 2,9 m korkea hiidenkiuas.
- N° 1.
- N° 2. Tästä vareesta suunnilleen 200 m lounaaseen on kallionhuippu, jossa on 7,5 x 7 m laaja ja 0,8 m korkea hiidenkiuas. Keskellä on kallioon saakka ulottuva kuoppa, jonka laajuus on 2,15 x 2 m; sen lisäksi on vareetta huomattavasti hajoitettu itä- ja eteläpuolelta. Vareen pohjimmainen ympärysriivi on aivan selvänä näkyvissä , ja on se tehty miehennostannaisia raskaamista kivistä.
- N° 3. 8 m edellisestä etelään on kolmas 22,5 x 23 m laajuinen ja 4 m korkuinen hiidenkiuas. Sen keskellä on 5 m ristiinsä oleva kuoppa, joka ylettyy 1,2 m syvälle; sitäpaitsi on lounaispuolella ,aivan reunassa, pieni kuoppa, joka on n. 1 m syvä. I;XXVII.
- N° 4. Neljäs hiidenkiuas on 10 m viimeksimainitusta myös etelään. Se on melkein kokonaan hajoitettu; kiviä on vielä n. 4,5 m laajuisella alalla, korkeuden ollessa 0,6 m. Keskellä on suuren kuusen peittämä kuoppa. Jällellä olevat kivet ovat miehennostannaisia raskaampia.
- N° 5. Hajotettu on myöskin viimeksimainitusta 3 m kaakkoon oleva vare, jonka jällelläolevat kivet muodostavat 5,5 m laajuisen kivikehän; keskellä on muutamia kiviä päällekkäin. Ympäryskivet ovat tässäkin vareessa suuria I;XXVII.

N° 6. 5 m kaakkoon edellisestä on 8 x 8 m suuruinen hiidenkiuas; varsinaisen alkuperäisen kehän laajuus on ollut 6 m. Varaan korkeus on nyt 1,05 m. Keskellä on 3,2 x 2,3 m läpimitaltaan ja kalliopohjaan ylettyvä kuoppa. Tämä vare on päinvastoin kuin muut tähänastiset tehty pienistä kivistä, jokunen suurempi on pohjapuolella.

N° 7. Harvinaisen eheä ja kekomainen on se hiidenkiuas, joka on 110 m edellisestä etelään ja vähäsen matalammalla. Suuruus on 8,5 x 7,2 m ja korkeus 1,4 m itäpuolelta ja 1,3 m pohjoispuolelta.

N° 8. 100 m kaakkoon n:o 7:stä on 7,2 x 6,2 m laaja ja 1,6 m korkea hiidenkiuas. Keskellä on 1 m läpimittainen ja 0,75 m syvä kuoppa.

I;XXVII

N° 9. Tästä vareesta 7 m etelään on kerrassaan alkuperäisessä muodossaan säilynyt 9,5 x 8,5 m laaja vare, jonka korkeus on 1,9 m.

Paikoilta, joissa edellämäinitut Leuvarinmäen vareet, ovat sijainneet, on (ollut) valtava näköala.

N° 10. Varsinaisesta Leuvarinmäestä pienellä metsännotkelmalla eroittautuvalla kallionkukkulalla on pitkänomainen hiidenkiuas, alkujaan siinä on ollut ehkä kaksi eri varetta. Sen pituus luoteesta kaakkoon on 21,7 m ja leveys keskikohdalta 7,3 m. Siinä on kolme kuoppaa; luoteispäässä sijaitseva 1,8 x 1,7 syvyys 1,15; tästä kaakkoon 2 m on toinen 0,5 laaja ja 0,6 m syvä; kolmas on 3 m eteenpäin 0,8 x 1,15 m ja 0,5 syvä. Paikalta on muihin ilmansuuntiin hyvä näköala paitsi pohjoiseen.

Kaikki Leuvarinmäen hiidenkiukaat on tehty pääasiassa kallionlohkareista.

Ritanummi.

I;XXVII.

N° 1. N. 250 m Lampolan päärakennuksesta luoteeseen sijaitsevalla kunnakkeella on vare, jonka laajuus P-E on 14 ja I-L 13 m, korkeus luoteenpuolella on 1,4 m, länsipuolella jonkin verran korkeampi. Keskellä on 2,3 x 1,8 m laaja ja 0,75 m syvä, kuoppa; länsipuolella on myös 2 kuoppaa: 1,4 x 0,7 m ja 0,6 syvä sekä 2:en 1,65 x 1,1 m ja 0,7 m syvä.

N° 2. Tästä vareesta 4,5 m luoteeseen on toinen melkein tyystin hajoitettu hiidenkiuas, 6,8 m . läpimitaltaan ja 0,3 m korkea. Keskellä on kiviä heitetty pois ja siinä kasvaa havupuita.

Huom! Vähän yli 20 m edellisestä kukkulanrinnettä luoteeseen on 22,5 m pitkä ja 11 m leveä kivirivitys, jonka suunta on koillis-lounainen. Kiviä paikoittain useampia rinnan (Epävarma).

N° 3. Hiidenkiuas n:o 1:stä 30 m koilliseen on kahden suuren kuusen peittämä kivikasa, 5,7 x 6,4 m laaja ja 0,75 m korkea. Luultavasti se on vare.

N° 4. Satakunta metriä viimeksimainituista pohjoiseen ja n. 150 m Alanteen talosta kaakkoon, Ritanummen luoteisreunalla, on melkein tyystin hävitetty hiidenkiukaan perustus, 5,8 x 6,4 m laaja, korkeimmat kivet kohoavat 0,3 m maanpinnan yläpuolelle.

Paikalta on näköala ainoastaan Lemun suohon.

Tuomolanhaka.

I.

N° 1. Alanteen talosta jonkin verran koilliseen, Leuvarinmäen ja kylään johtavan tien välissä on n. k. Tuomolan haka, jonka keskikohdalla kohoaa aivan matala mäki. Sen korkeimman kohdan läntisellä reunalla on vare 11,5 x 10,5 m laaja ja 1,85 m korkea pohjoispuolelta, keskellä on 2,15 x 1,9 suuruinen

0,9 m syvyinen kuoppa.

N° 2. Tästä vareesta 12,5 m pohjoiseen on toinen melkein kokonaan hävitetty. Sen suuruus nykyään 9,8 x 8,6 m ja korkein kohta kohoaa 0,85 m. Länsi- ja etelä- sekä osittain itäpuolelta on alkuperäisen kehän piiri osittain erotettavissa. Kaikki jälelläolevat ovat suuria, pyöreitä pohjakiviä; keskellä on yksi 0,85 m pitkä ja samanverran korkea kivi. Keskellä ei ole pohjaa näkyvissä.

N° 3. 6,5 m kaakkoon edellisestä vareesta ja saman verran ensimmäisestä itään on sammaltunut vareenpohja, 11 x 11 m joka kohoaa kauttaaltaan 0,4 m maanpinnan yläpuolelle. Itäreunassa, on 0,75 leveä ja 0,85 m korkea kivi.

N° 4. N. 40 m ensimmäisestä vareesta lounaaseen ja 75 m Alanteen tallirakennuksesta itään on vare, joka on kokonaan hävitetty länsi- ja eteläpuolelta. Sen suuruus P-E on 7,4 m ja 4,5 m I-L; korkeus on 0,9 m.

Huom! 4 m edellisestä etelään on vähäsen matalammalla kivikasa. Mahdollisesti se on muodostettu edellisestä vareesta. Sen suuruus on 6 x 5,6 m ja korkeus 0,5 m.
Paikalta on ainoastaan mitätön näköala länteenpäin.

TILKKALA

=====

H i i d e n k i u k a i t a :

Varemäki.

Tilkkalan maalla, n. 1 km Torkkilan talosta itään I sijaitsee yllämainittu mäki. Sen länsirinteellä on 2 varetta:

N° 1. Pahasti hävitetty, n. 4 x 4 m laaja.

N° 2. Aivan edellisen eteläpuolella on parisen metriä laaja vare .

Paikalta on näköala ainoastaan peltoaukeamalle (mäestä etelään).

TORKKILANKYLÄ

=====

K i v i e s i n e i t ä :

3684:23. Torkkilan kylästä , räätäli Johan Lindholmilta on ostettu toisesta päästä tasa- toisesta kourutaltaksi hiottu kiviesine.

K.A. Petersson 13.V.1899.

Huom! Mahdollisesti Torkkilan kylästä on myös se kiviesine, 3187:21. joka on ostettu "räätäli Lindholmilta".

K.A. Petersson 1895.

3187:22. Samaan Peterssonin lähetykseen kuin edellinen, kuuluu löytöpaikaltaan tuntematon tasataltta. (Yhdistän sen tähän kylään ilman mitään pätevää syytä).

H i i d e n k i u k a i t a :

I;XII

N° 28. Rajamäellä , Lemun maalla, sijaitsevasta vareesta n:o 14:sta Lemun-Torkkilan rajaa n. 110 askelta pohjoiseen päin ja 20 askelta Torkkilaan vievästä tiestä, on vare, joka on 10,2 m P-E ja 9,55 m I-L, korkeus on pohjoispuolella 1,05 m. Keskellä on 2,7 x 2,1 m laaja kuoppa, joka kuopan reunassa olevan suuren luontaisen kiven vieressä ylettyy pohjaan saakka.

TUOHITONKYLÄ
=====

(Yksi kiviesine merk.
kartalle XXVIII)

K i v i e s i n e i t ä :

- T.H.M. 181. Tuohiton kylästä , on vasarakirves.
Linderin kokoelma.
- "- 182. Tuohiton kylästä, niittypuron varrelta on löydetty
"määräämätöm" kiviesineen kappale.
Linderin kokoelma.
- 2912:144. Hannuntalon maalta, asuinrakennuksen lounaispäästä, i- I.
sännän kyntäessä peltoansa harjun länsirinteellä, n. 7 á
8 sylvä puutarha-aidasta, löytyi pienehlantä veneenmuo-
toinen vasarakirves (ilman valinharjaa).
Hj. Appelgren 1893.
- 6832:2. Koivulan palstan maalta löydettiin v. 1911 , n. 0,5 m
syvältä kourutaltoa.
V. Myrsky 3.III.1915.
- 2912:140. Naarjärven pohjoispäässä olevasta saaresta on torppa-
ri Söderholm löytänyt ruskeakivisen kourutaltoa. Saarel-
la on kivik. asuinpaikka.
Hj. Appelgren 1893.
- "- :141. Naarjärven pohjoispäässä olevasta saaresta on löydetty I;XXIX.
murtunut , puoliympyräinen kirves. Löytäjä Söderholm.
Hj. Appelgren 1893.
- "- :142. Naarjärven itäpuolella olevasta Silvergrenin (nyk. Sinervo)
torpasta saatu poikkikirves. Löydetty "mantereelta".
Hj. Appelgren 1893.

2436:16. Pieton (Pietilän?)talon maalta on löydetty kourutaltoa.
Hj. Appelgren 1885.

2436:17. Pieton talon maalta on löydetty kourutaltoa.
Hj. Appelgren 1885.

-"- :18. Pieton talon maalta on löydetty rapautunut kourutaltoa.
Hj. Appelgren 1885.

2912:154. Pieton talon maalta on löydetty pieni kirves.
Hj. Appelgren 1893.

8708: Pieton talon Hossakkedolta , Tuomarin tiestä Tuohittoon I.
käännäyttäessä tien oikealla puolella sijaitsevasta pie-
nestä kuopasta löysi työmiehen poika Artturi August
Elonen kesällä 1925 reiällisen kiviaseen.
H. Salmo 20.IX.1926.

H i i d e n k i u k a i t a :

N° 1. Naarjärven pohjoispäässä olevasta saaresta suoraan
suoraan itään , järven rannasta n. 400 m samaan suuntaan,
on matalan kukkulan keskikohdalla jokseenkin hyvin säi-
lynyt kiviröykkiö, vaikkakin huomattavasti sammaltunut.
Röykkiön pituus on P-E 4,60, I-L 3,60 m ja korkeus 0,75
m. Keskellä on 0,9 m pitkä, 0,5 m leveä ja 0,5 m syvä
kuoppa. Paikalta on näköala ainoastaan Naarjärvelle län-
teen sekä Nairassuohon itään.

N° 2. Tästä kiviröykkiöstä 8,5 m koilliseen on 1,8 x 1,2 m I.
ristiinsä oleva kivilatomus. Suurimpien kivien korkeus
on 0,25 m.

V a n h e m p i r a u t a k a u s i .

6915:1. Naarjärven pohjoispäässä sijaitsevan Saloniemen (ent. Järvenojan) pellostä, n. 100 m päärakennuksesta itä-kaakkoon, rakennuksesta katsoen viidennen P-E kulkevan saran päästä, löysi torp. Saloniemi kes. 1911 soikean tuluskiven.

V. Myrsky.

2912:163. Naarjärven itäpuolella sijaitsevasta Silvergrenin torpasta on saatu kaksi sierakiveä ehkä myöhemmältä rautakaudelta, kivissä äimän-hionnan jälkiä.

Huom! Torppari Sinervo (ent. Silvergren) huomautti, että hän oli toisen näistä löytänyt Tieksmäen haasta, Kiskon pitäjästä; kun taasen toisen löysi jokin pikku poika, mutta ei muistanut mistä.

Hj. Appelgren 1893.

K i v i l a t o m u k s i a :

Naarjärven itärannalla, Silvergrenin torpan maalla, aivan rannalla on ollut 2 matalaa kivilatomusta; toisen on Appelgren tutkinut. Toinen on myöhemmin peltoa raivattaessa hävitetty. Appelgrenin mukaan on tämän laajuus ollut 3 m ristiinsä, korkeus 0,3 á 0,4 m.

Huom! Pietilän metsässä, 16 m Pietilä-Pieton rajasta lounaaseen, Harjolan tiestä Pietilä-Pieton metsärajaa 107 m luoteeseen, sijaitsee hauta, jonka laajuus kaakosta luoteeseen 7 m ja lounaasta koilliseen 6,3 m. Haudan lounaaisivusta päättäen on muoto alkujaan ollut suorakulmainen. Kivikehän leveys näyttää olleen n. 3 m. Pohjoispuolella ja pitkillä sivuilla on kivikehää hajoitettu

I.

I.

I.

107
Harjolan
Pietilän - Pieton raja

Keskikohdasta hauta on 4 m pitkä (P-E) ja eteläpuoleisesta päästä 3 m, keskikohdalta 1,3 m ja pohjoispäästä 2,1 m laaja kuoppa, joka kauttaaltaan ylettyy pohjaan. Kivikehä on täytetty vahankauriilla, kohoten paikottain 0,85 m maanpinnan yläpuolelle. Vahankauria on ajettu maantielle. V. Myrsky on kaivannut hautaa ja löytänyt siitä luunsiruja (7173
7173. Museon luettelossa) 10.X.1916.

YLISKYLÄ

V a n h e m p i r a u t a k a u s i.

Yliskylän kirkkomaalta on löydetty polttokalmisto I.
vanhemmalta rautakaudelta, josta saadut esineet ovat merkityt Kansallismuseon luetteloon n:lla 2912:1-44.

Hj. Appelgren 1893.

N u o r e m p i r a u t a k a u s i.

Yliskylän kirkkomaata laajennettaessa tavattiin nuoremman rautakauden kalmisto, jossa XI hautaa. Siitä saadut esineet ovat merkityt Kansallismuseon luetteloon numerolla 2912:45-132 ja 2939:1-3 sekä 3106:25-33.

Kaivauksen suorittanut prof. Appelgren-Kivalo vv. 1893 ja 1895.

N u o r e m p i r a u t a k a u s i.

Tyynelän polttokalmisto sijaitsee Arpalahden talon ja Kuhmisten talon puolivälissä. Siitä on sekä löytöjen että kaivausten kautta tullut seuraavat esineet Kansallismuseoon:

I.

Huom! Perniön museossa on edellisten lisäksi kaksi keihäänkärkeä, jotka on löydetty jostain perunamaasta Tyynelän päärakennuksen läheltä.

(Ks. top. arkistossa olevaa karttaa).

Huom! Tyynelä kuului ennen Arpalahden - kylään ja kuuluu nyk. Kuhmisiin, mutta koska se top. arkistossa olevissa tiedonannoissa on yhdistetty Yliskylään, niin teen sen myös tässä.

ÖYRILÄNKYLÄ

=====

K i v i e s i n e i t ä:

3163:13. Öyirilänkylästä on tasataltta.

K.A. Lindström 29.X 1895.

3163:14. Öyirilän kylästä on löydetty kaksoistaltta.

K.A. Lindström 29.X.1895.

2912:138. Krouvarin tai Vähäntalon maalta on löydetty n. v. 1890 veneenmuotoinen vasarakirves; se on ostettu kaup. Wahlstenilta.

Hj.Appelgren 1893.

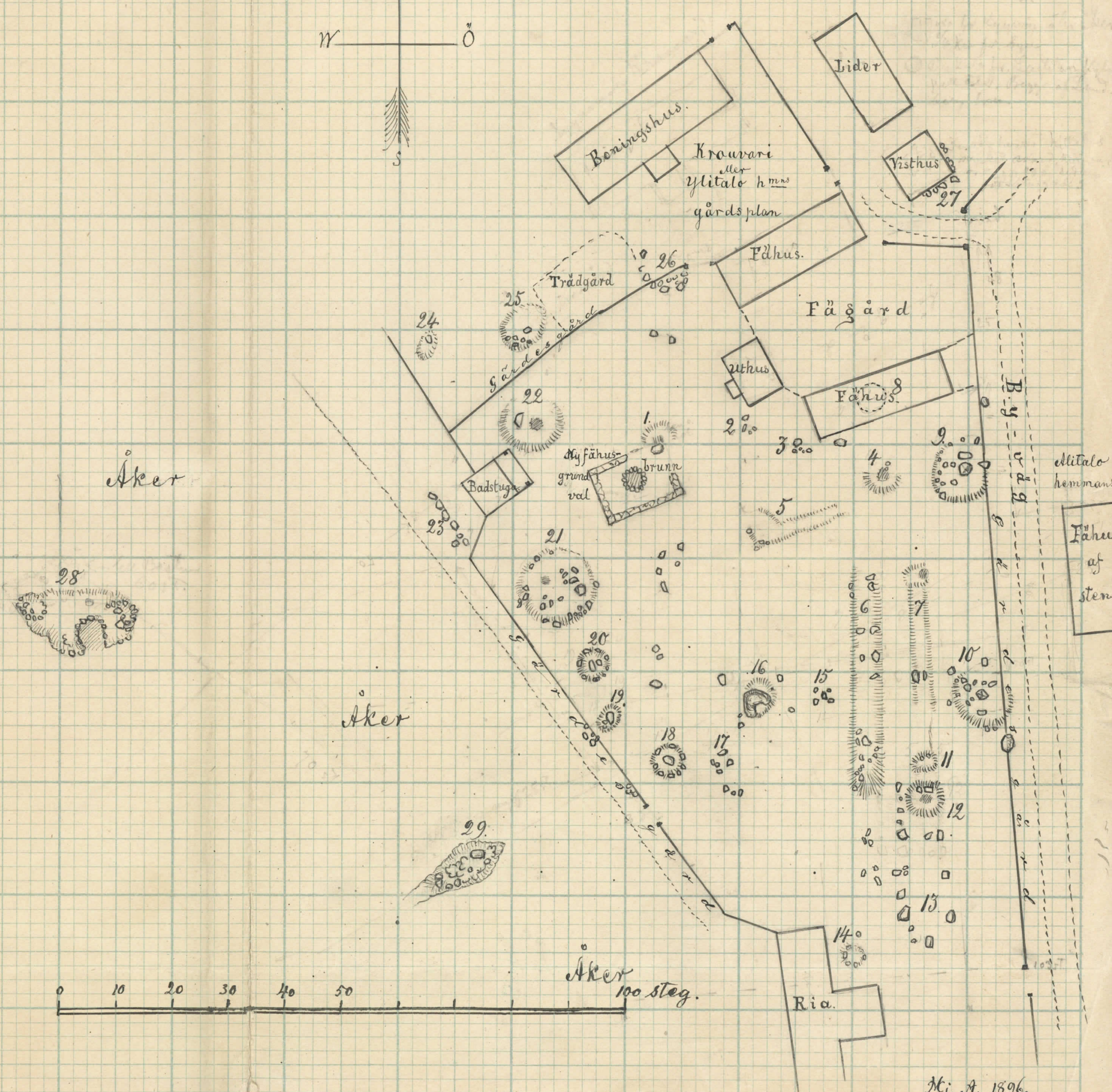
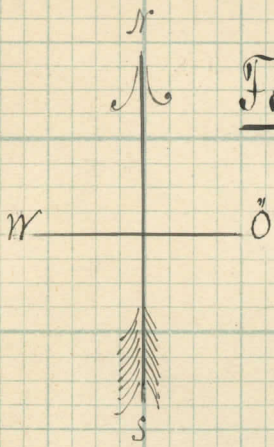
6409:3. Vähäntalon maalta, kylän yhteisestä hietakupasta on löydetty kouru

taltta (löytäjäksi ilmoitettu ei tiennyt sellaista
Huom! löytäneensä, oli juuri tullut sairaalasta) Kylän a-
sujamisto ei tiennyt, mitä hietakuoppaa on käytet-
ty kylän yhteisenä.

6905:6. Isontalon maalta, hietakuopasta on suutarinpoika A-
larik Rantanen löytänyt poikkikirveen.

K.A. Lindström 16.VI.1915.

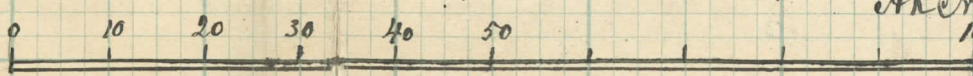
Fornlemningar vid Kyynämäki. Bjerno.

Åker

Åker

Åker 100 steg.

Alitalo hemmans

Fåhus af sten.

Ote
Asteljoen rustitilan kartasta

Perniön pitäjässä Turun ja Porin
lääninä

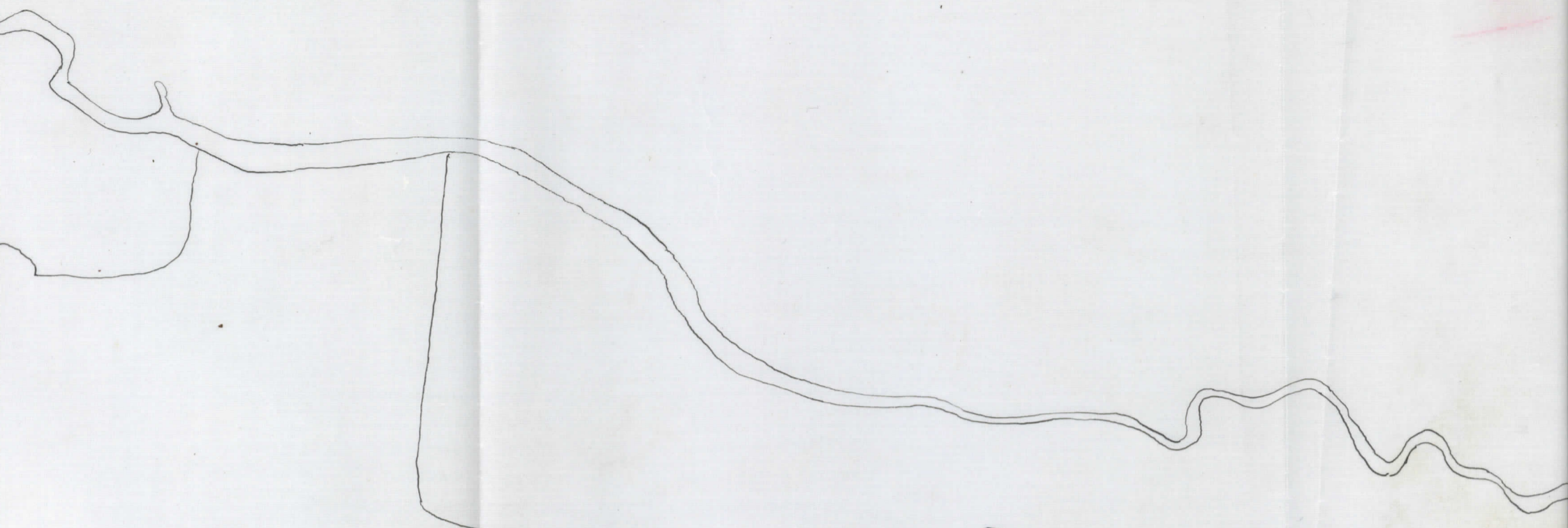
△ Kivikumpu

Mittakaava 1:4000

0 50 100 200 300 metria

Lapparl

Heitty

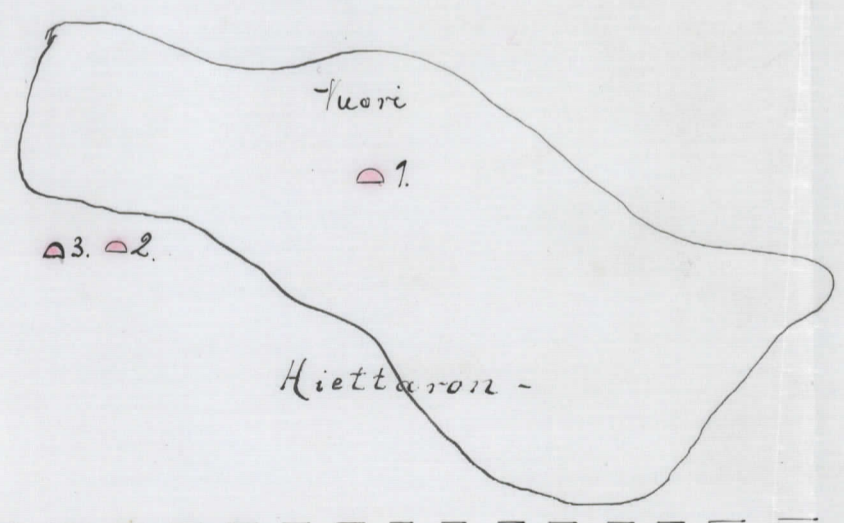
14.

Kangas

4a
Polto

Polto

14

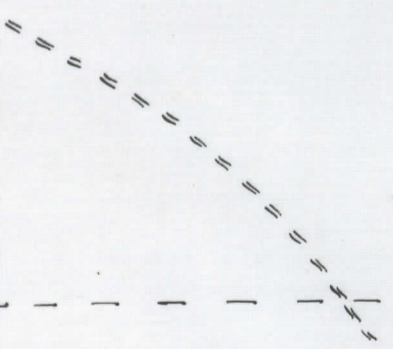

Tuori

1.

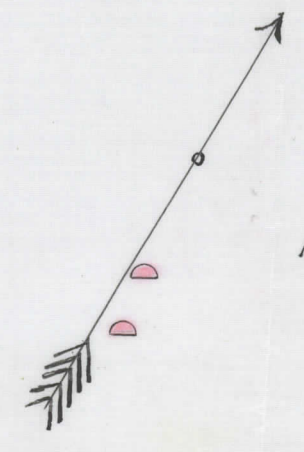
3. 2.

Hiettaron -

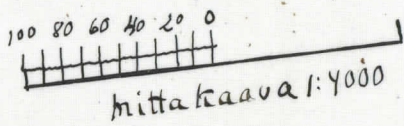
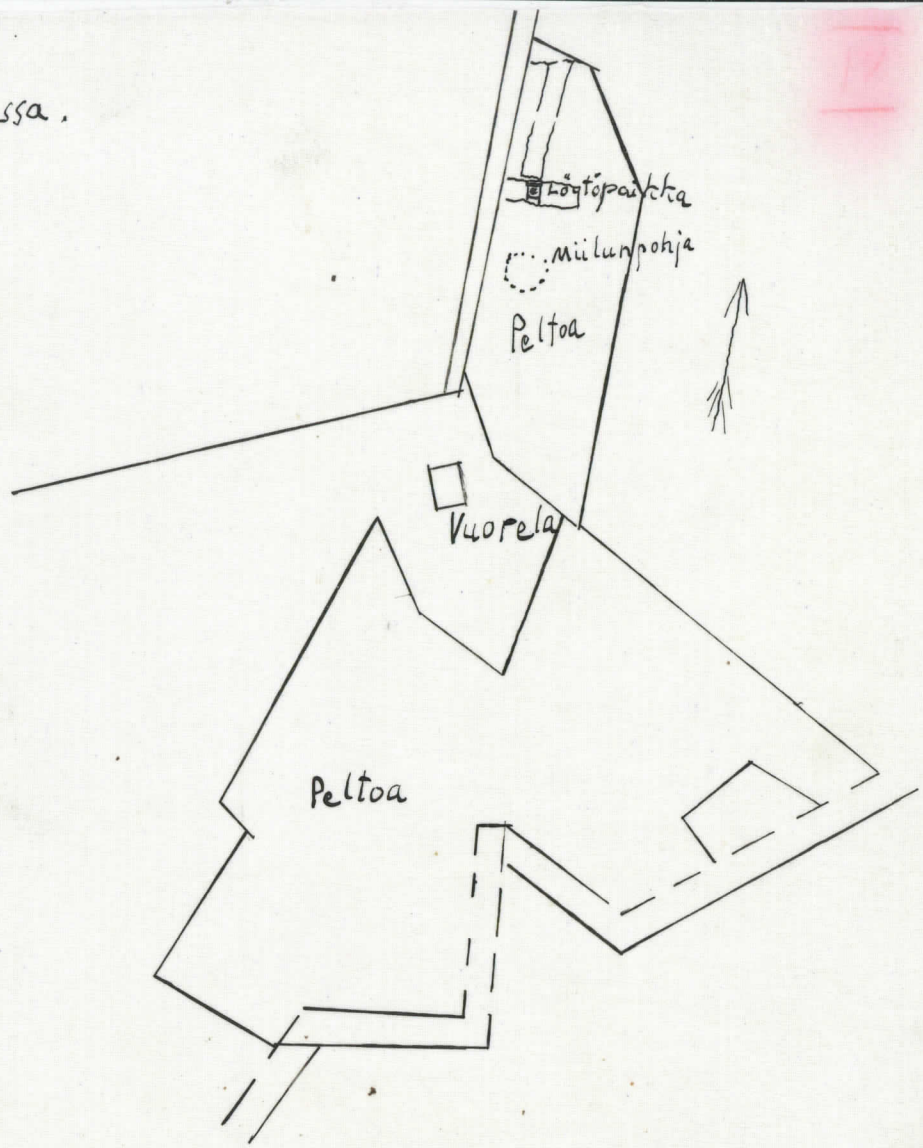
r maata

mäki

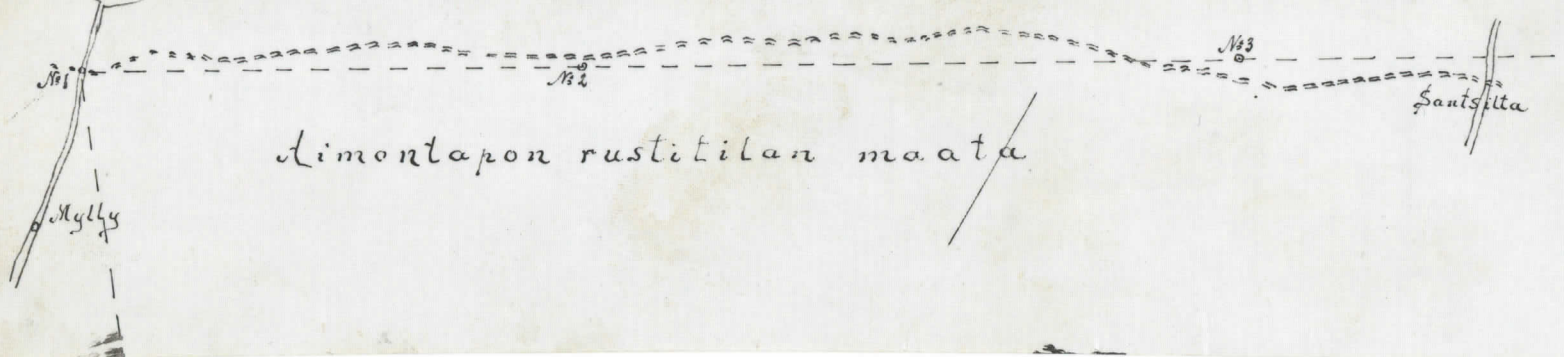

Kangas

Kivikirveen löytöpaikka
Aimontapon Vuorelassa.

Kärm-
järvi

Limontapon rustitilan maata

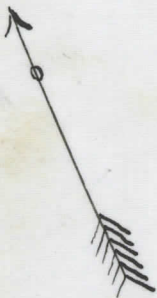
Ota

Aljoen kylän Wärrän talon kartasta

Perniön pitäjässä Turun ja Porin
välillä

○ kivikumpu

0 50 100 200 300 metria

○ 3
○ 2

Onnen-

mäki

1

Wärrän talon maata
Isontalon maata

Vuori

Kangas

Pelto

Pelto

Pelto

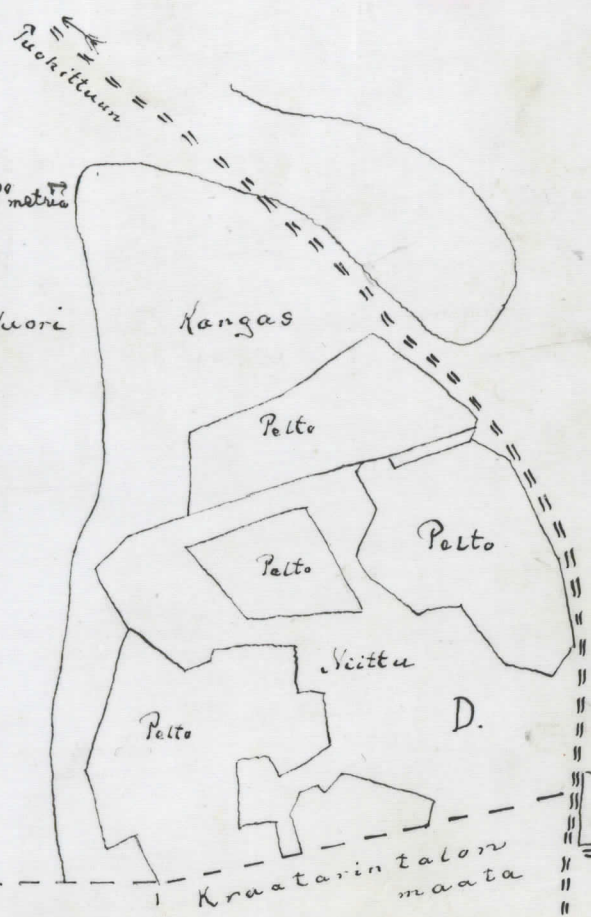
Pelto

Viettu

D.

Kraatarintalon
maata

Wärrän
talo

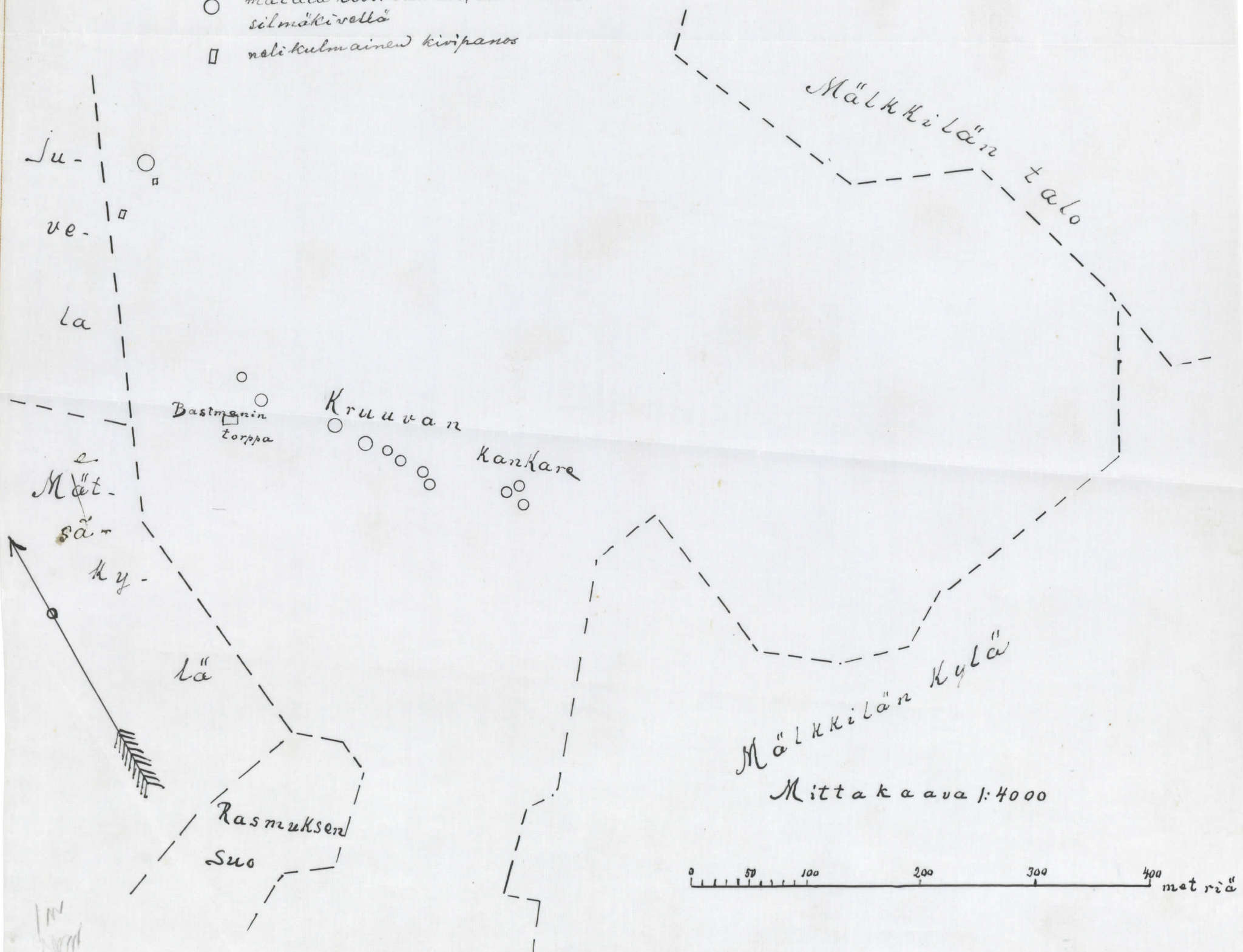

Ote

XXIII

Penttilän talon kartasta
Perniön pitäjässä Turun ja Porin
läänissä

- matala kivisukko, tavalliset silmäkivellä
- nelikulmainen kivipanos

1/11
1/11

Ote

II

Holjoen kylän Wärrän talon kartasta

Perniön pitäjässä Turun ja Porin
lääninä

△ kirassa löydetty

Tuohitun

maata

Wärrän talon

pelltoja

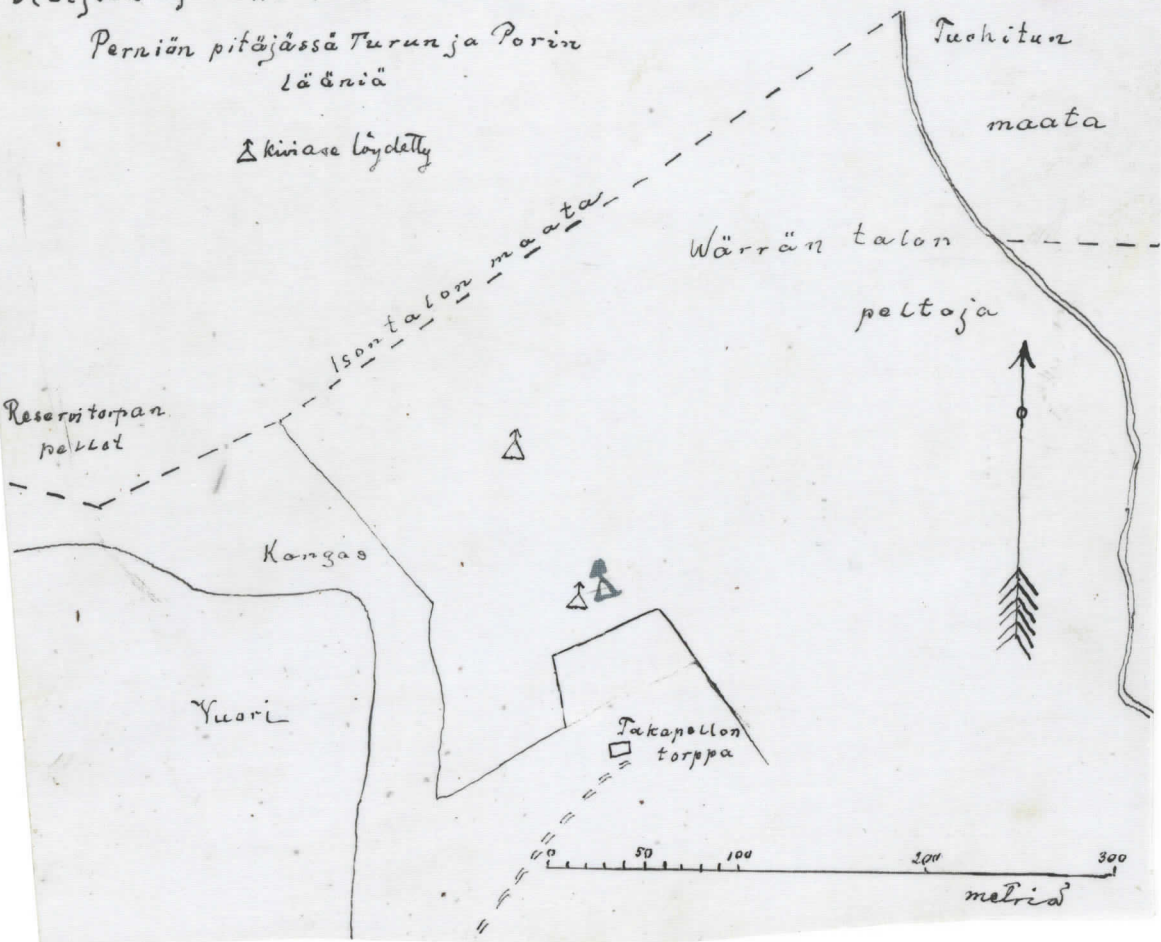
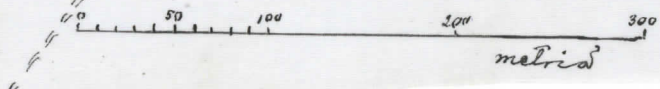
Reservitorpan
pellot

Isontalon maata

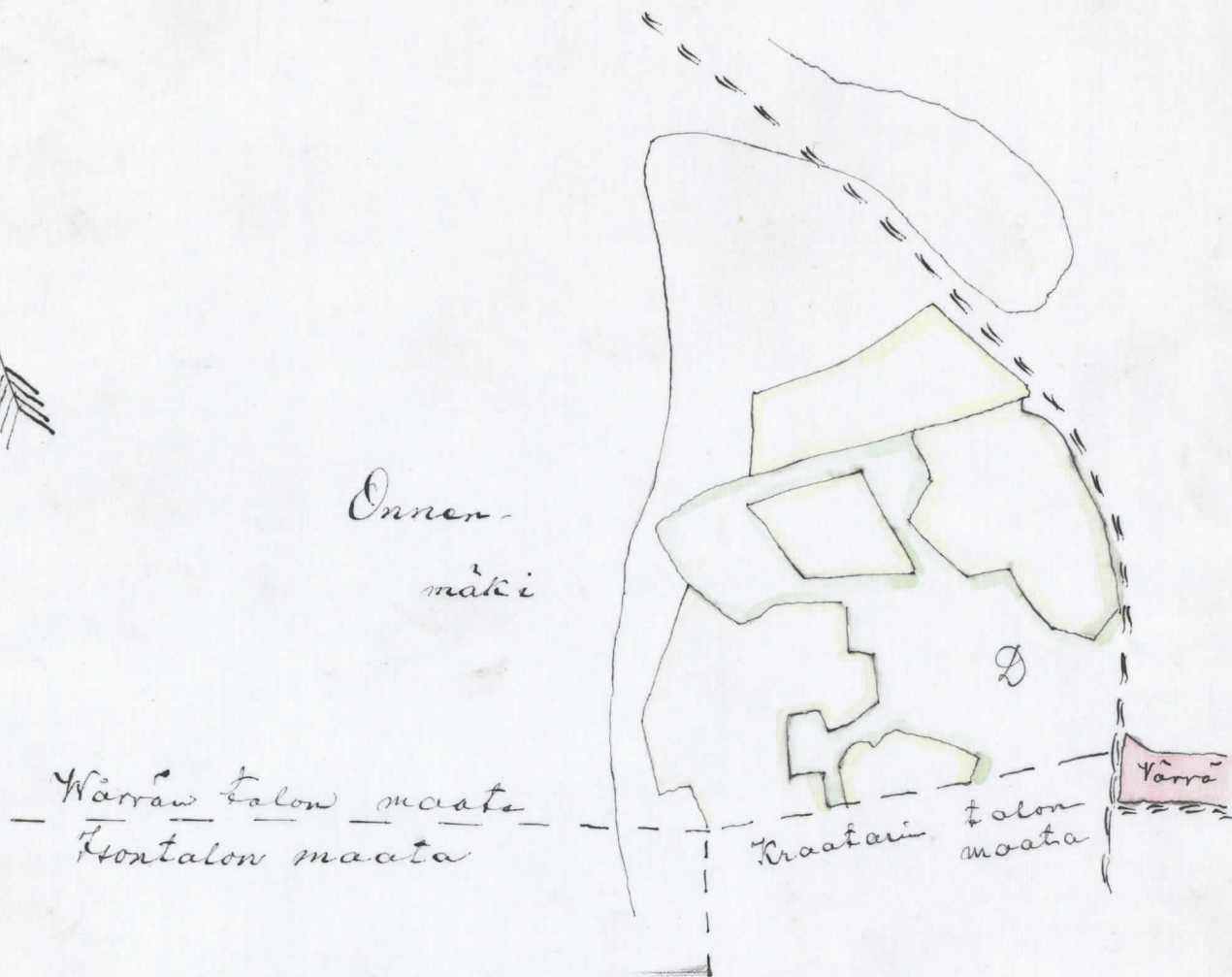
Kangas

Yuuri

Takanollon
torppa

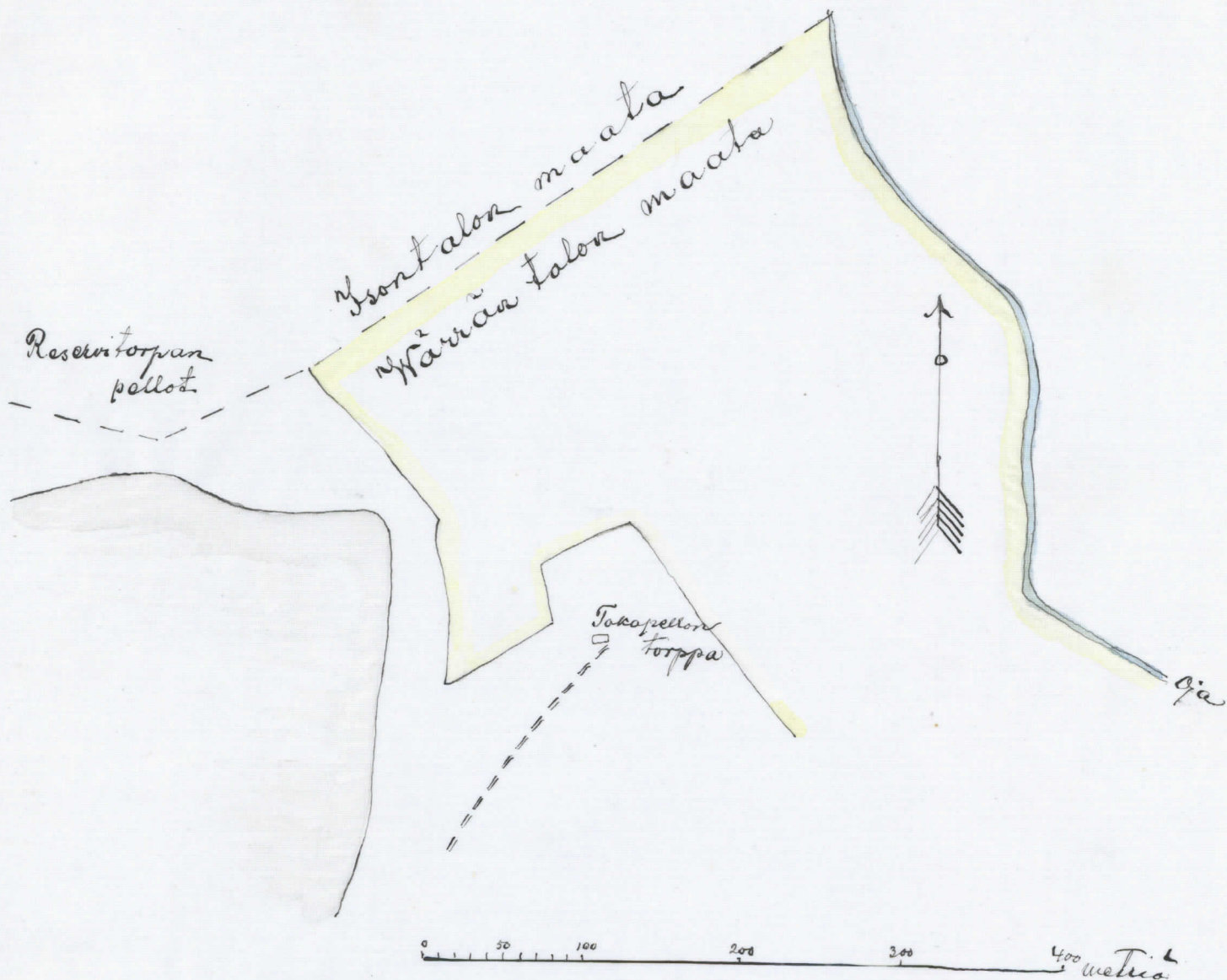

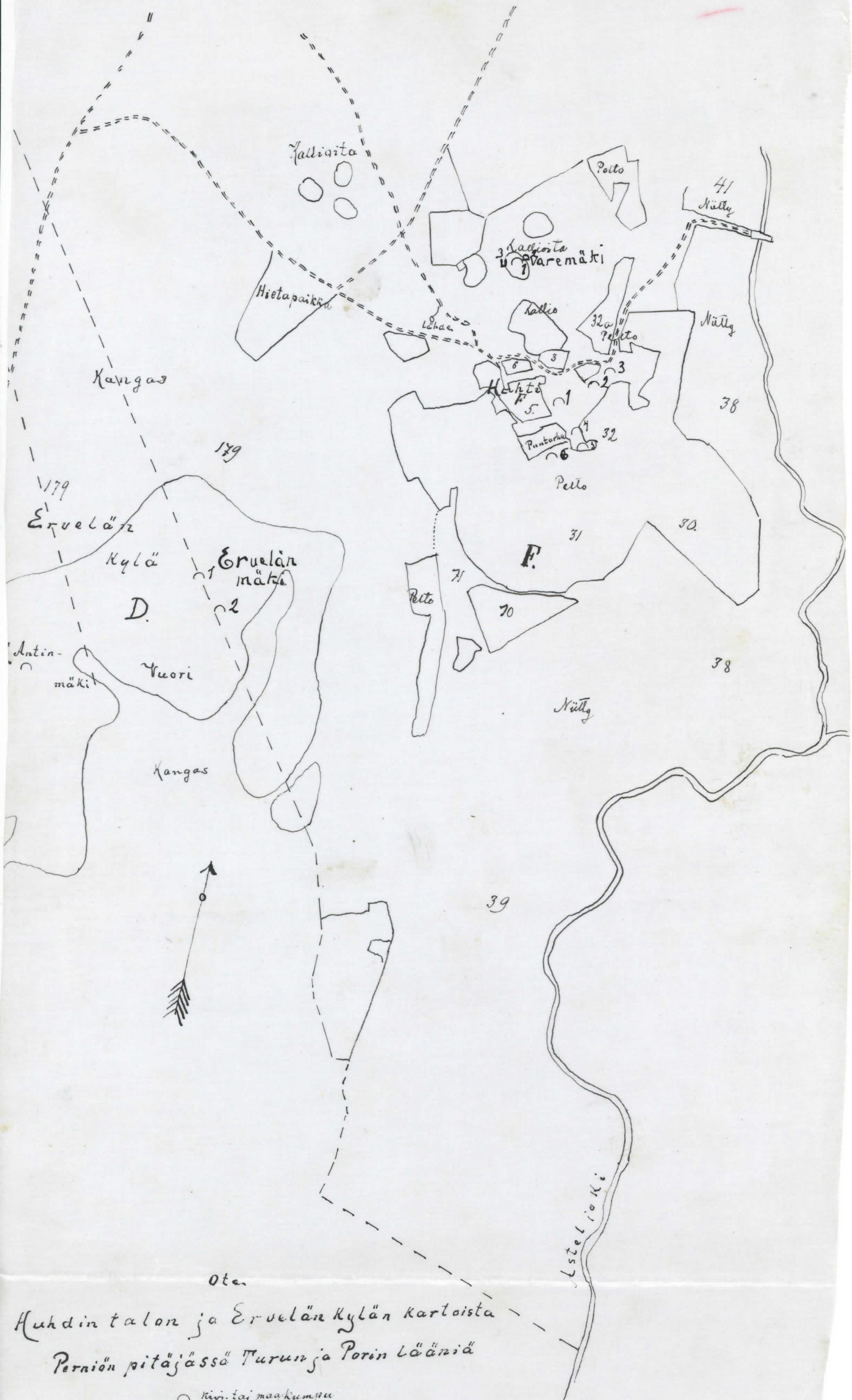
Ote
 Wärrän talon kartasta
 Perniön pitäjässä

0 50 100 200 300 400 metriä

Ota
Warron talon kartasta
Ternion pitäjässä

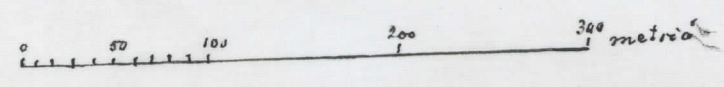

Huhdin talon ja Ervelän kylän kartoista
 Perniön pitäjässä Turun ja Porin läänissä

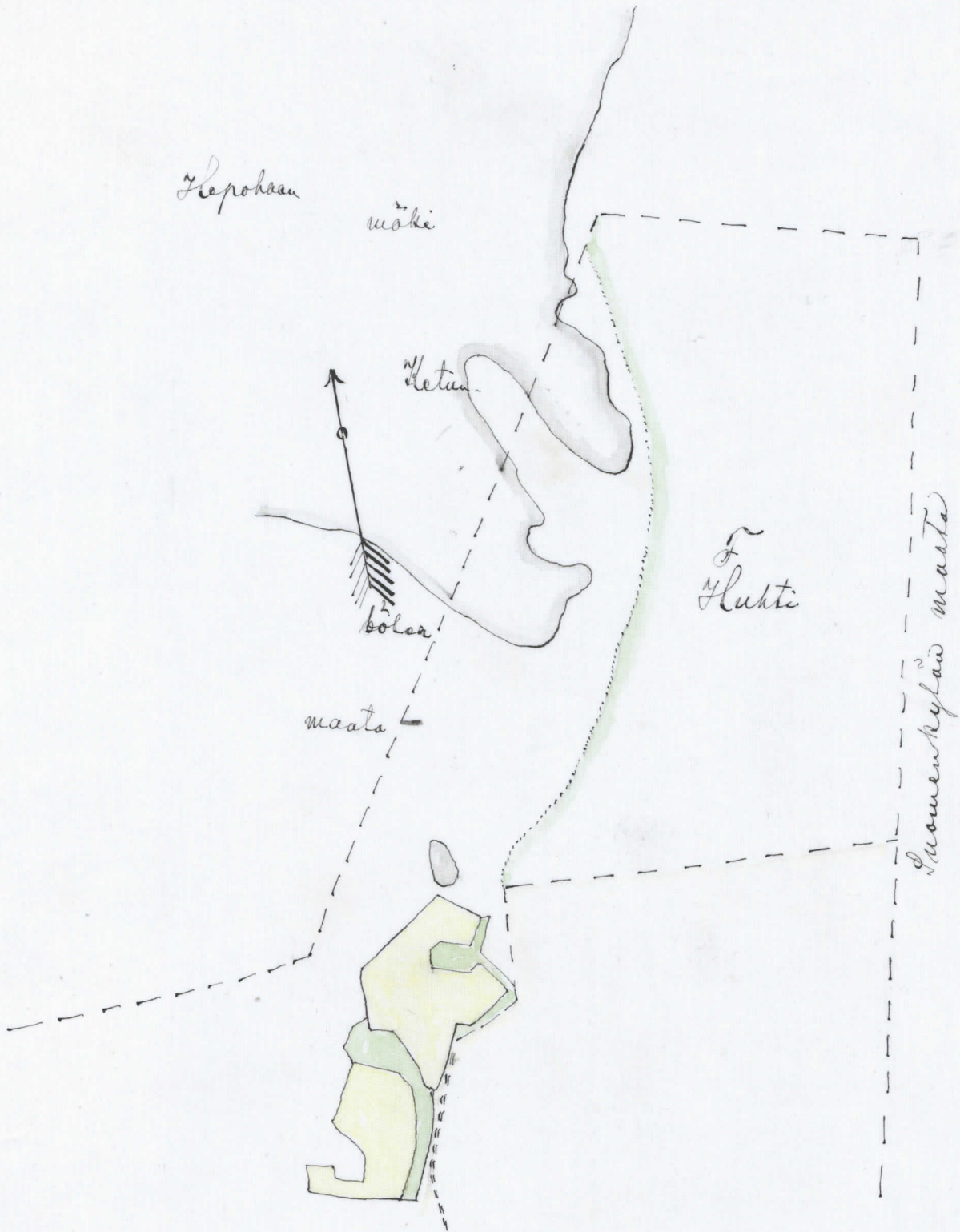
○ kivi- tai maakumpu
 □ kivikauhauta

Mittakaava 1:4000

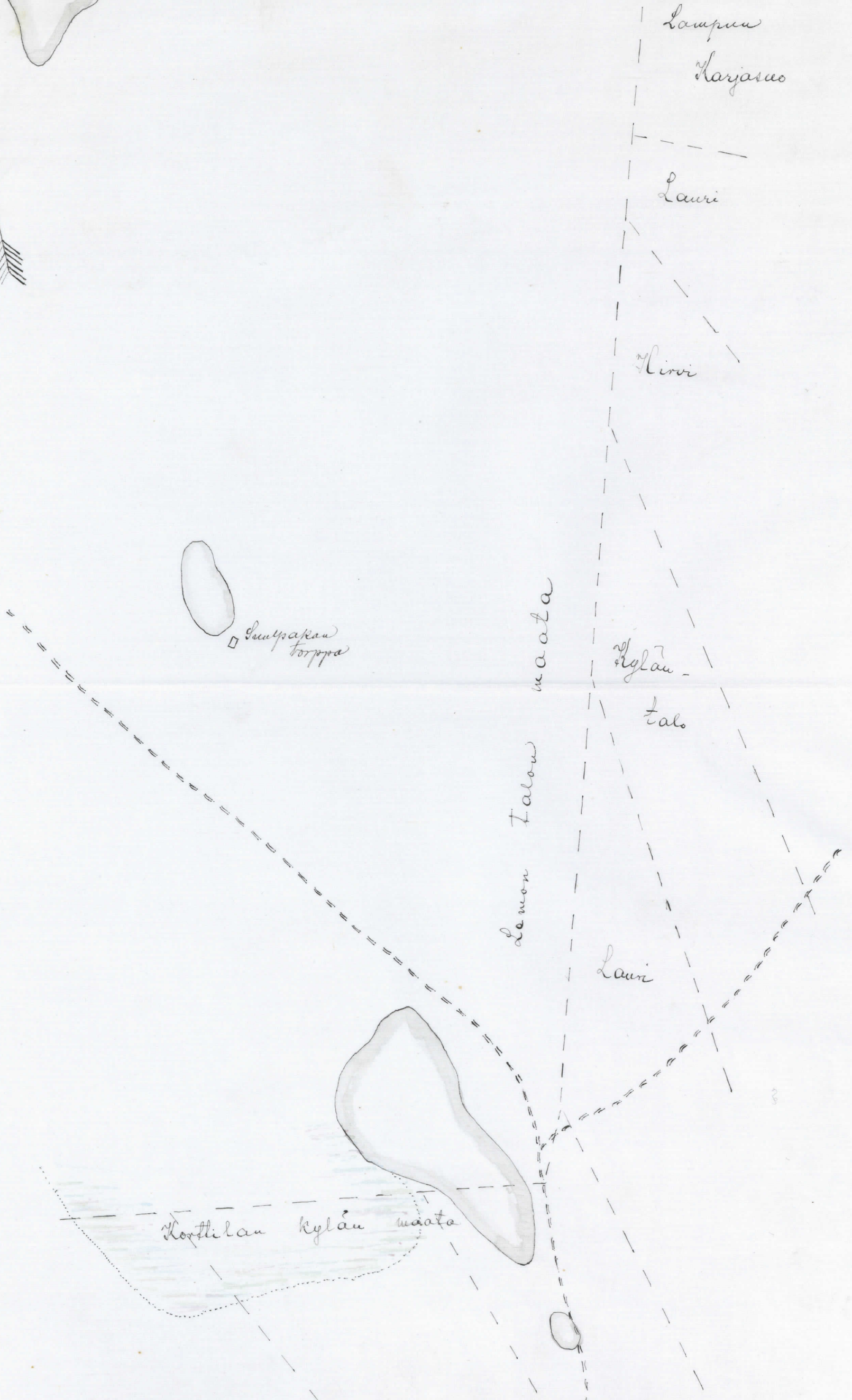
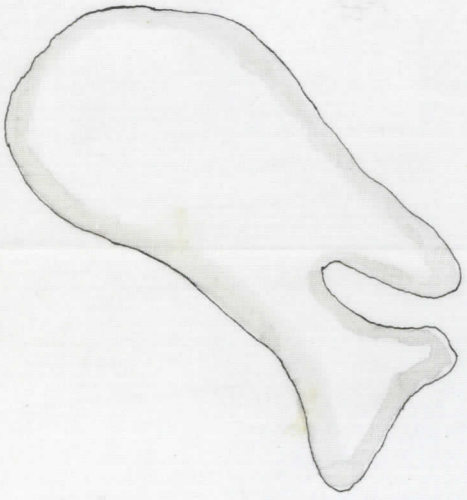

Ota

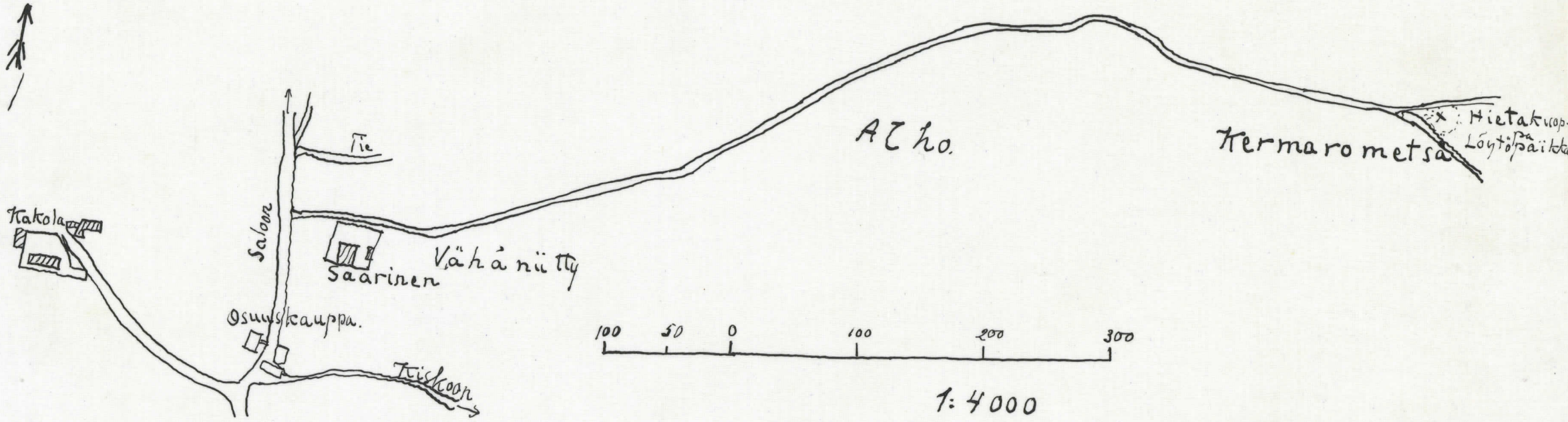
Huhdin ja Ketaubölen talojen kartoista
Perniön pitäjässä

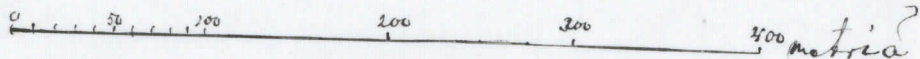
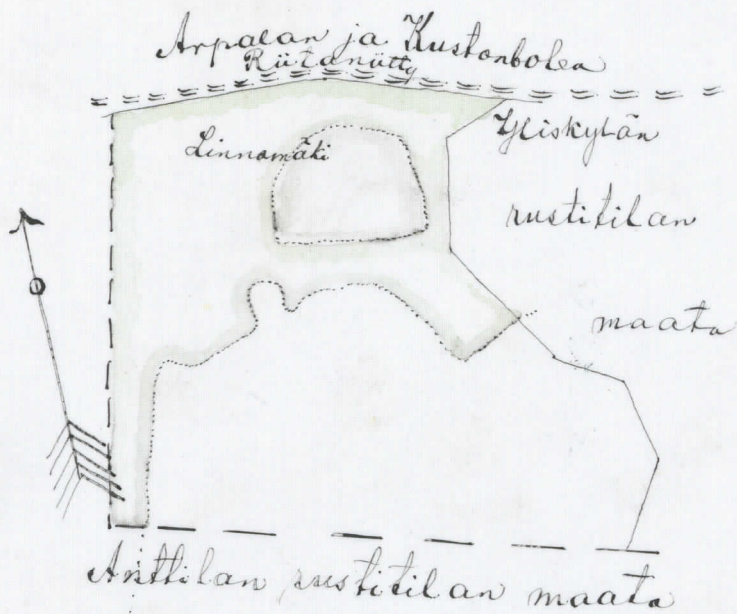
Lemun pussitilan sekä Torkkilän ja Korttilan kyläin
kartoista Perniön pitäjässä?

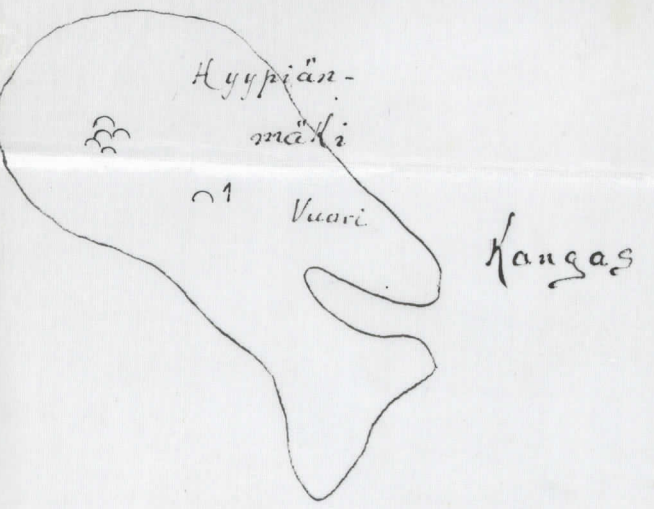
Hiomakiven löytöpaikka Perniön Kacolassa.

Kieronperen rustitilan kartasta
Pernion pitäjässä

Lemun rustitilan sekä Torkkilan ja Korttilan kyläin kartta
Perniön pitäjässä Turun ja Porin läänissä

Merkkien selitys

- kivipanos
- kivikasa

Lemun

Lampon

Karjasuo

Talon

Lauri

Hirvi

peltoja

Kylän

talo

Lauri

Rajamäki

Vuori

Suo

Korttilan

Kylän

Kallio

Torkkilan

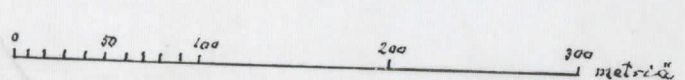
Tie Lemun talon ja Ervelään

Pajapakan kankare

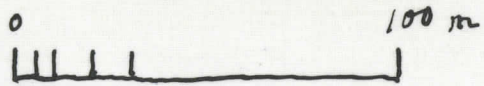
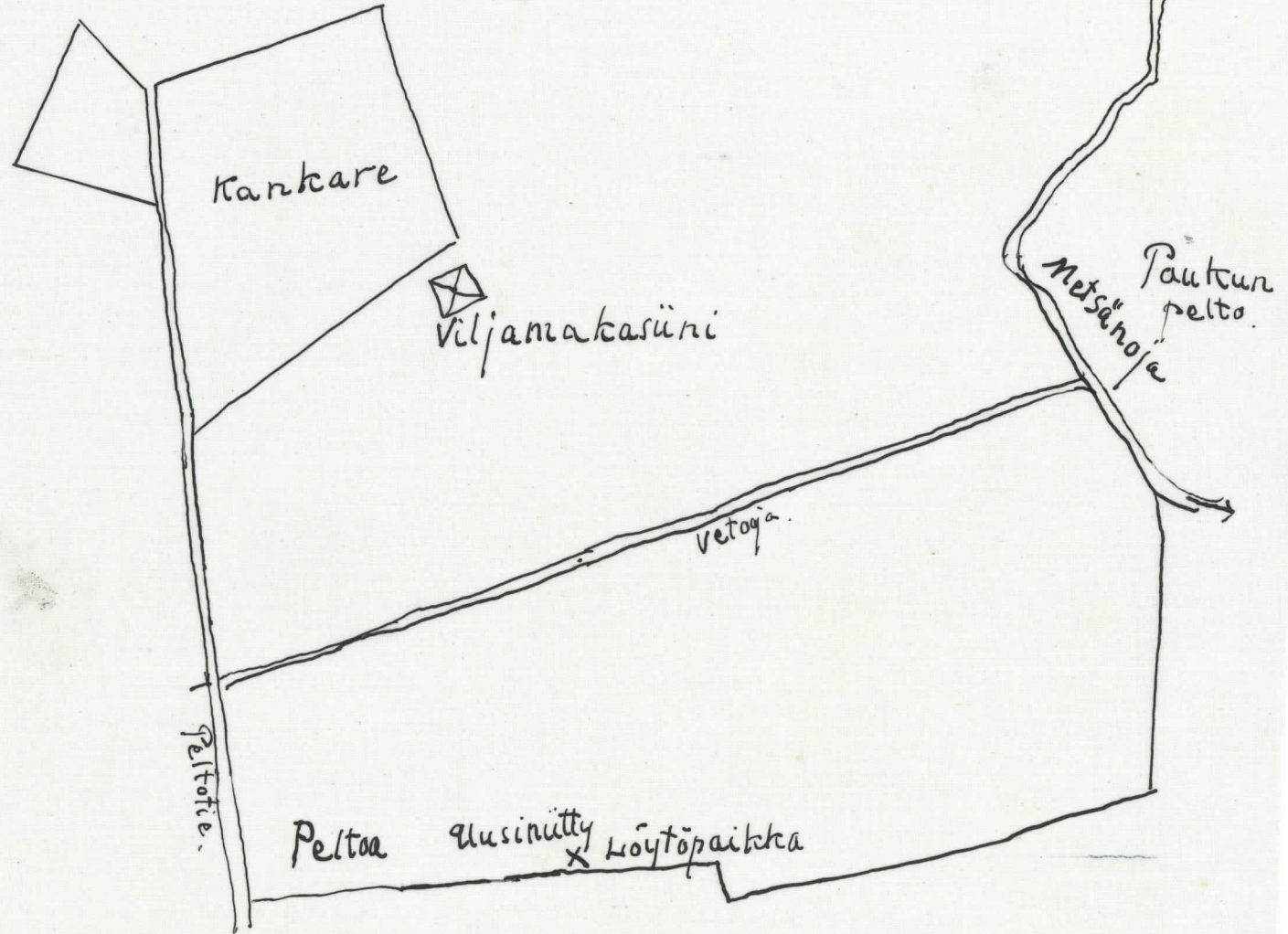
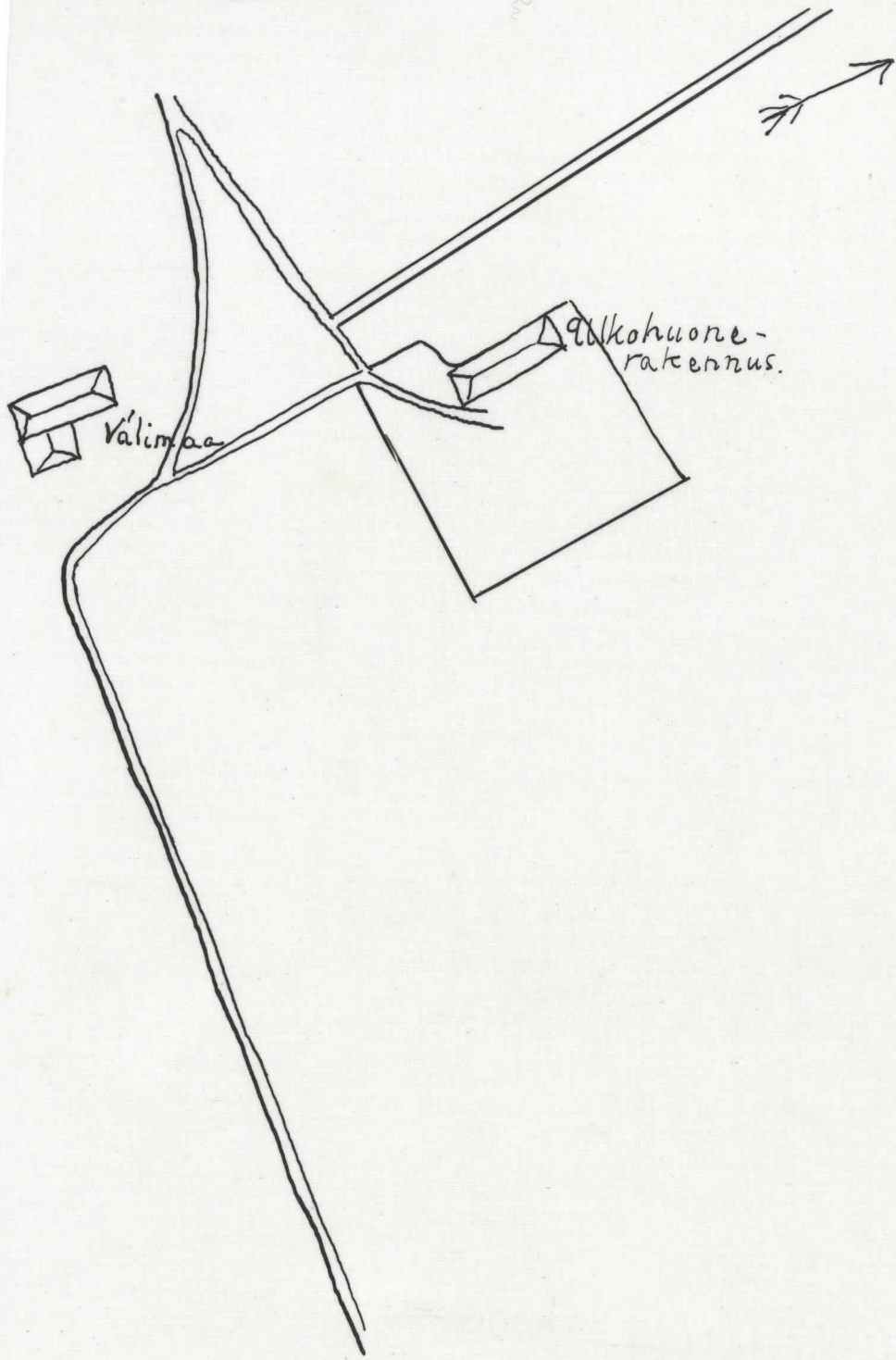
Suolpakan torppa

Mittakaava 1:4000

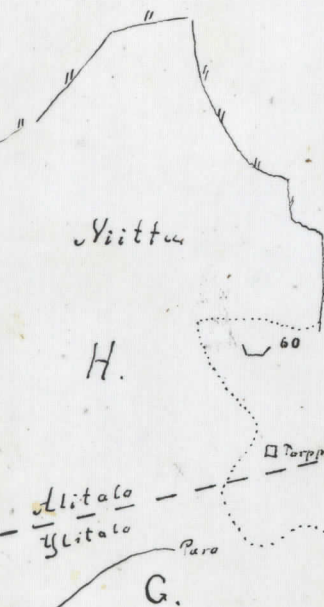
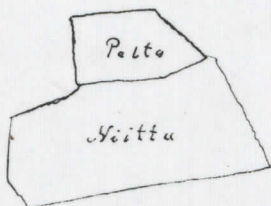
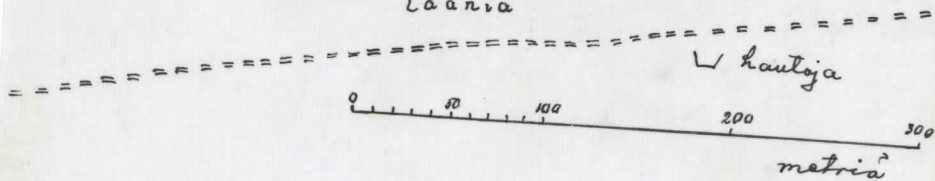
Penniö.
Karttaluonnos talon löytöpaikasta Kouvolasta.

N^o
XIV

Stkala 1-2000.

ote
Nokoisten kylän kartasta
Perniön pitäjässä Turun ja Porin
Läänissä

Kangas

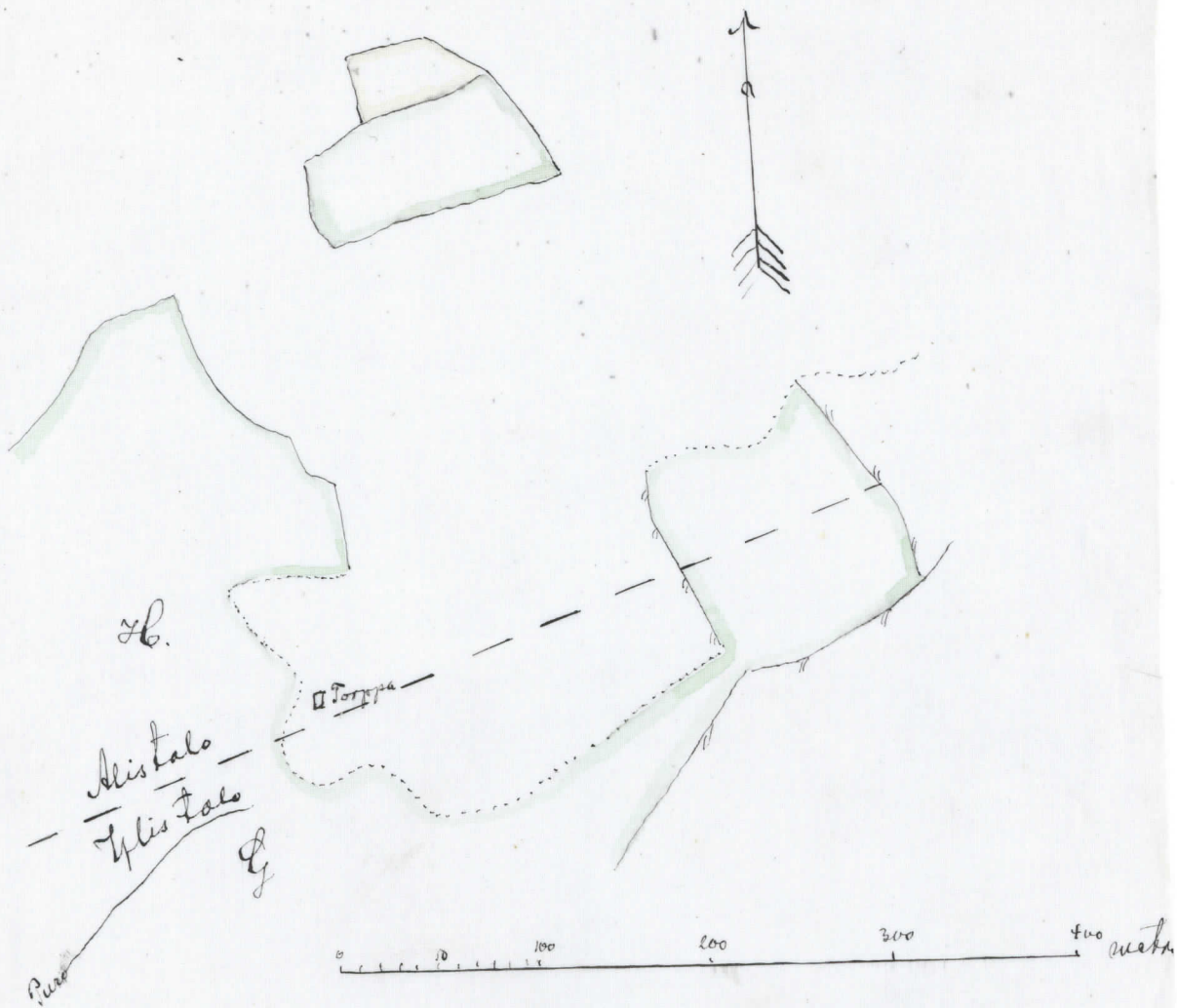
Alitalo
Ylitalo

G.

Ole

Nokoisten kylän kartasta

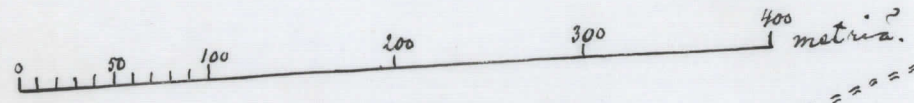
Perniön pitäjässä

Ote

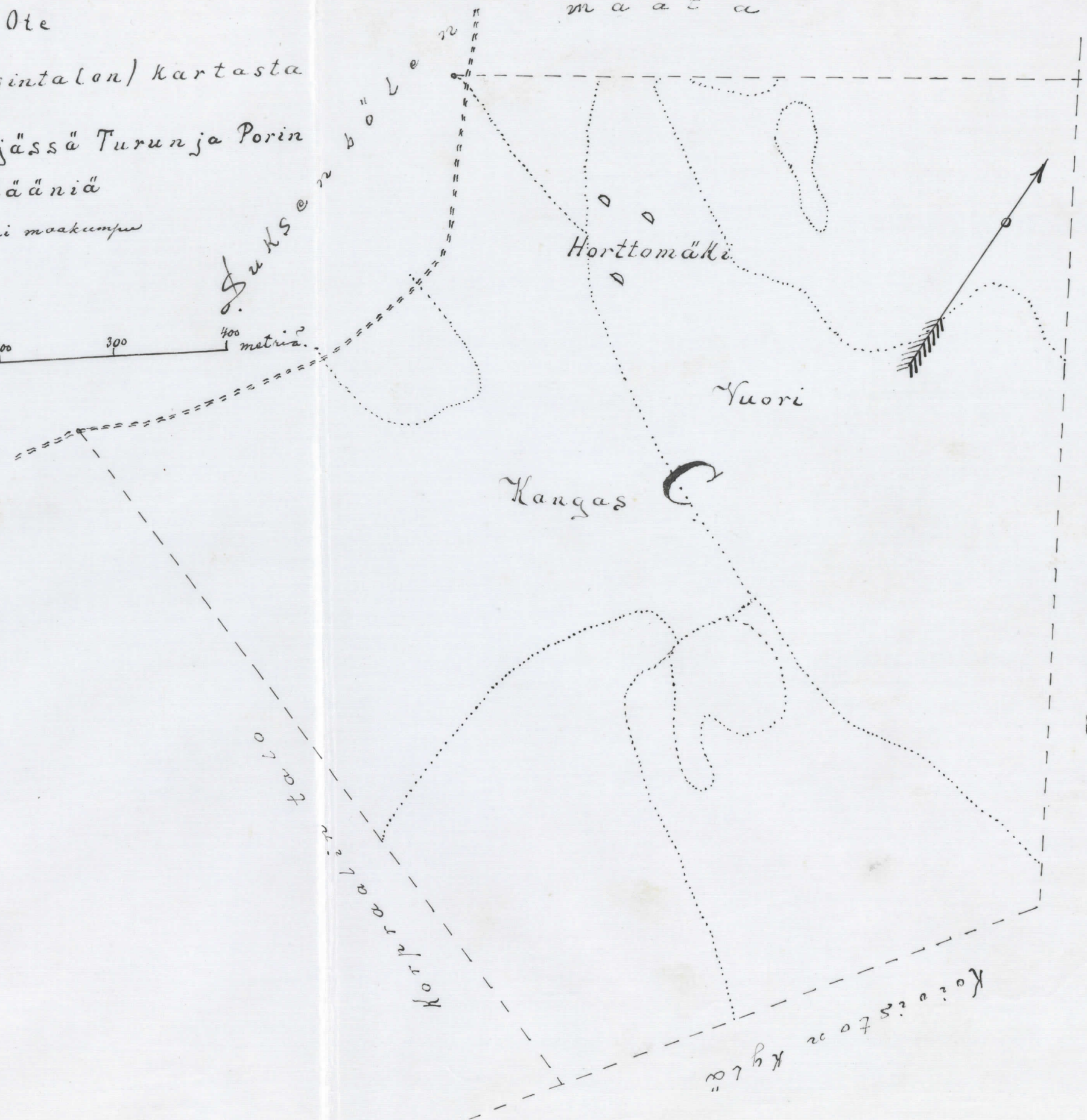
Mellerin (Lassintalon) kartasta
Perniön pitäjässä Turun ja Porin
lääninä

△ kivi- tai maakumpu

Juoks.

maata

Astorian rastiilla

Korhonen

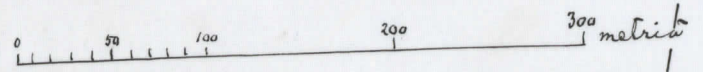
Kaisatorn Kylä

Kaisatorn Kylä

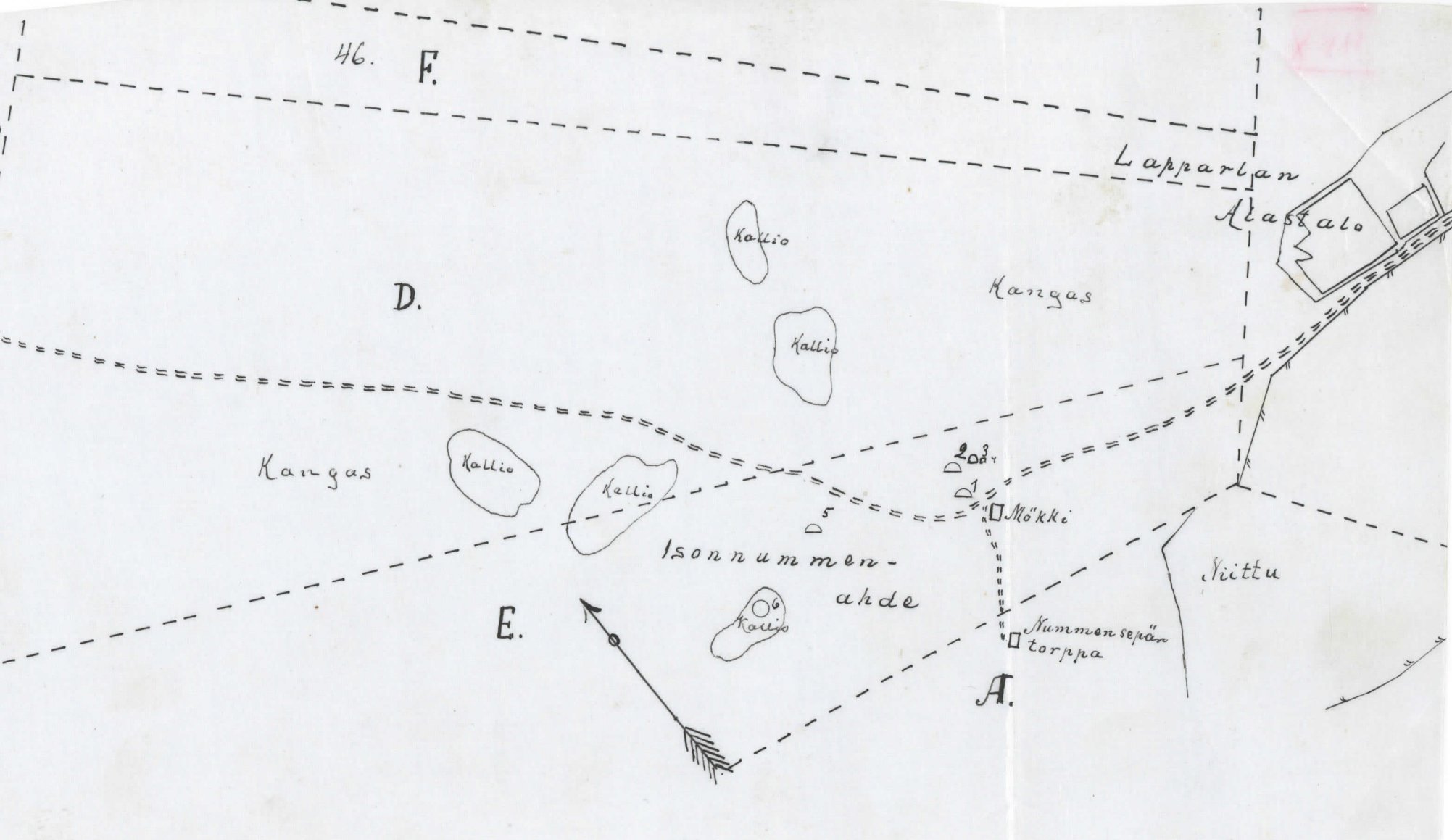
Ote
Lapparlan kylän kartasta
Perniön pitäjässä Turun ja Porin
Läsnä

- kivi- tai maakunpu
- matala kivirokko, tammiveitti
silvähievä

Mittakaava 1:4000

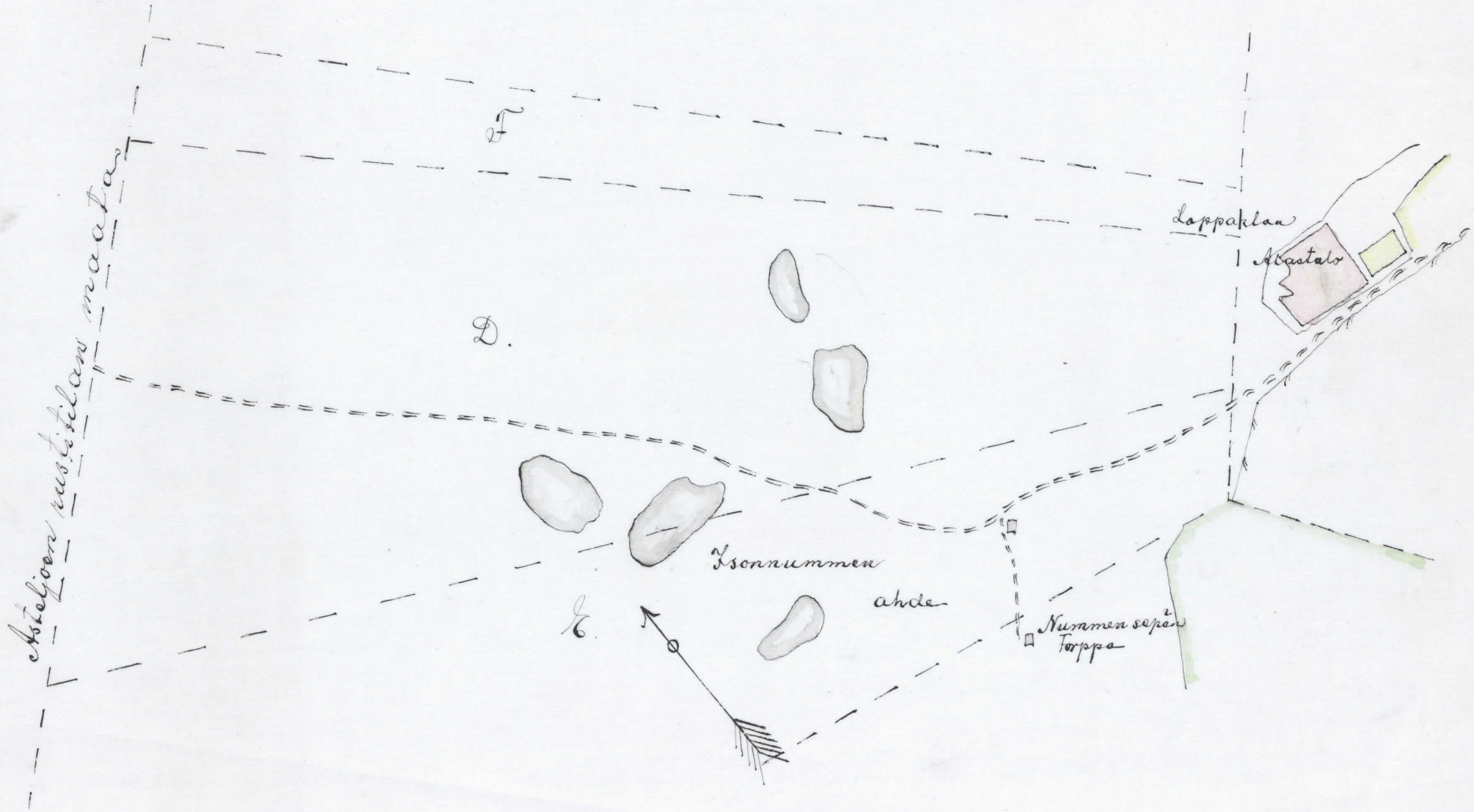

Asteljan maata

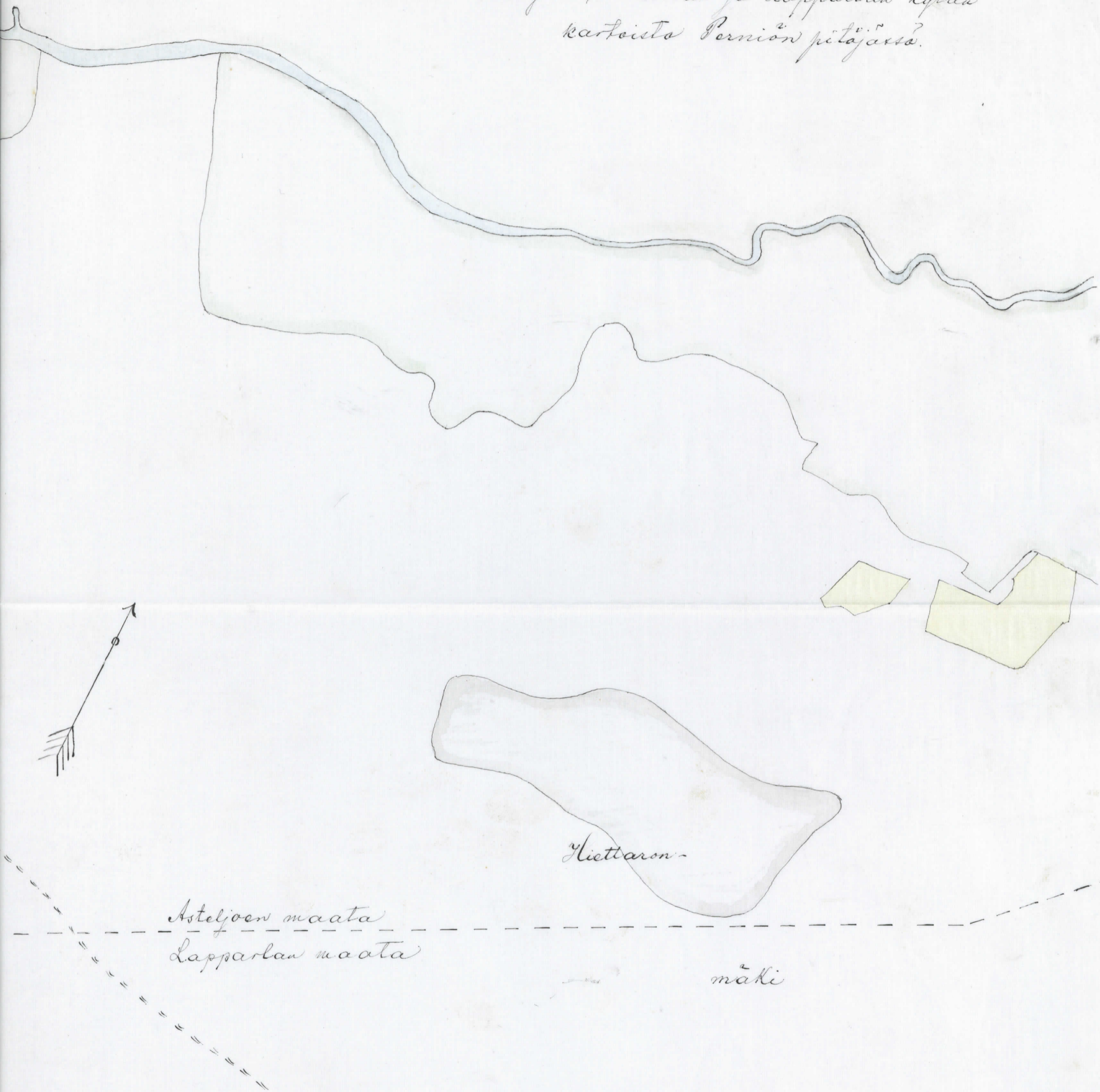

K11

Ote.
Loppalan kylän kartasta
Perimön pitäjässä.

Ole
Asteljoen ruuttilaan ja Lapparlan kylän
kartoista Perniön pitäjässä.

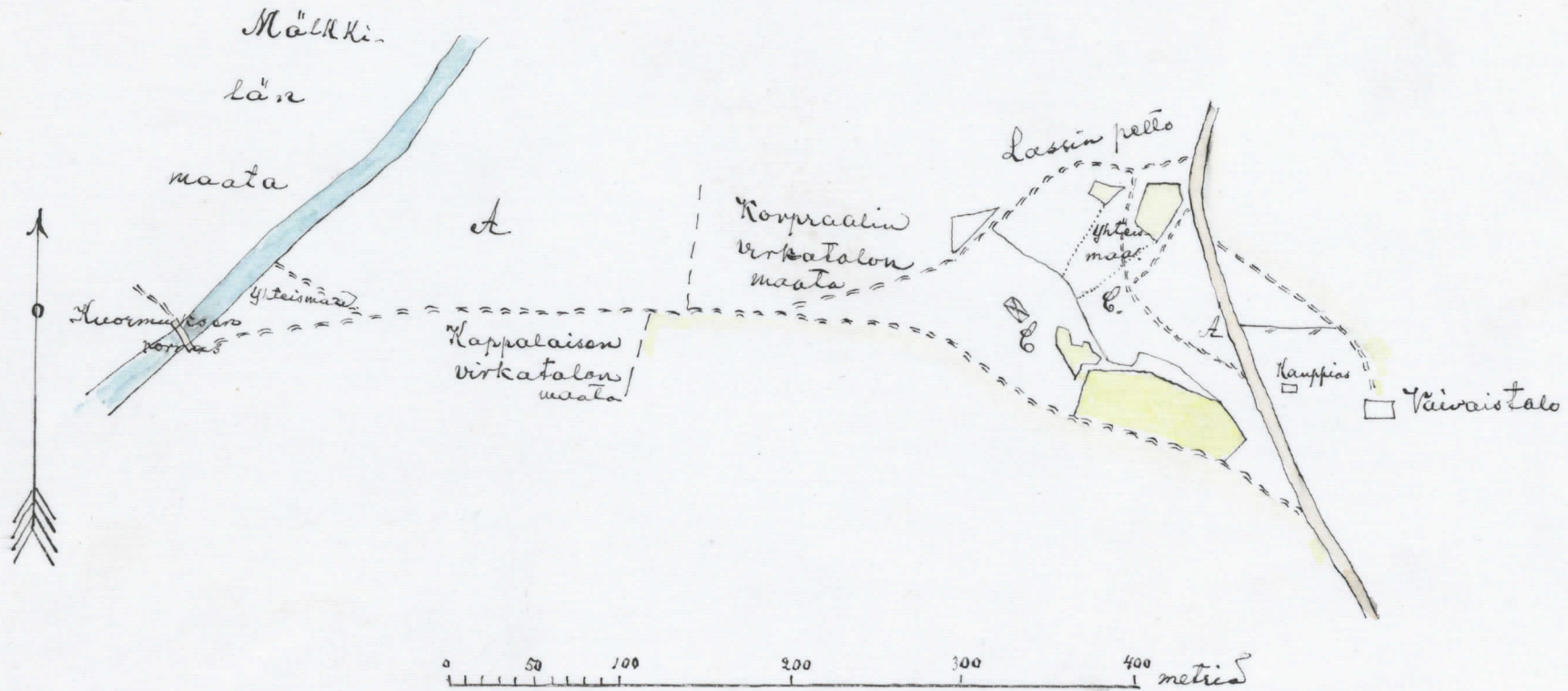
Asteljoen maata
Lapparlan maata

Hiittaron

mäki

0 50 100 200 300 400 metri
1:4600

Ote
 Lujajan kylän sikolaidun kartasta
 Perniön pitäjässä

Kuhmisten kylän kartasta Perniön pitäjässä Turun ja Porin lääninä

Kangas

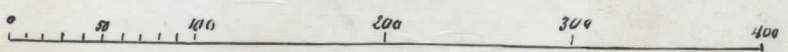

Anttilan maata
Paarskylän maata

Pundvallin torppa

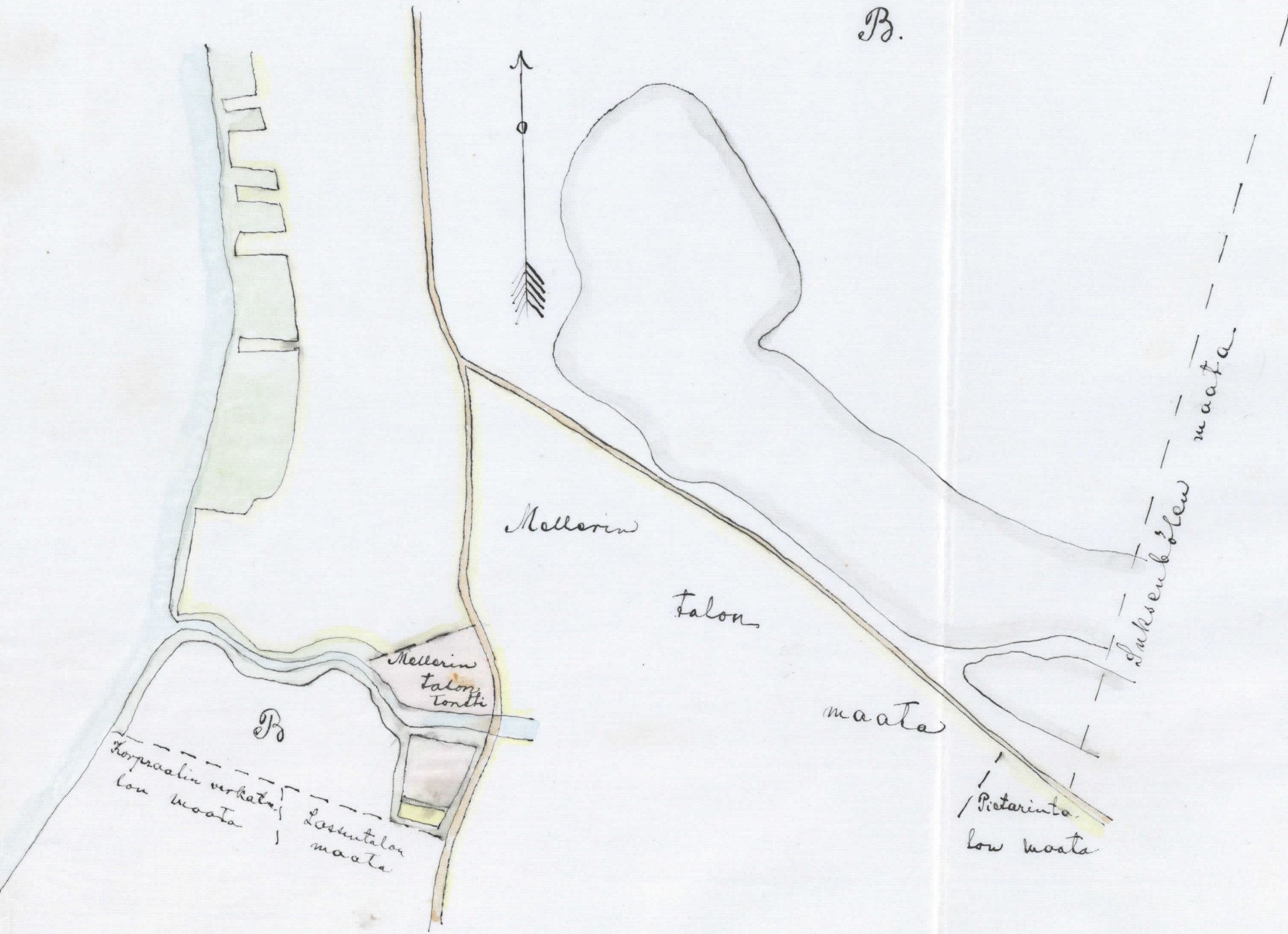
1:4000

metriä

Ote
 Prestkullan talon kartasta
 Perniön pitäjässä

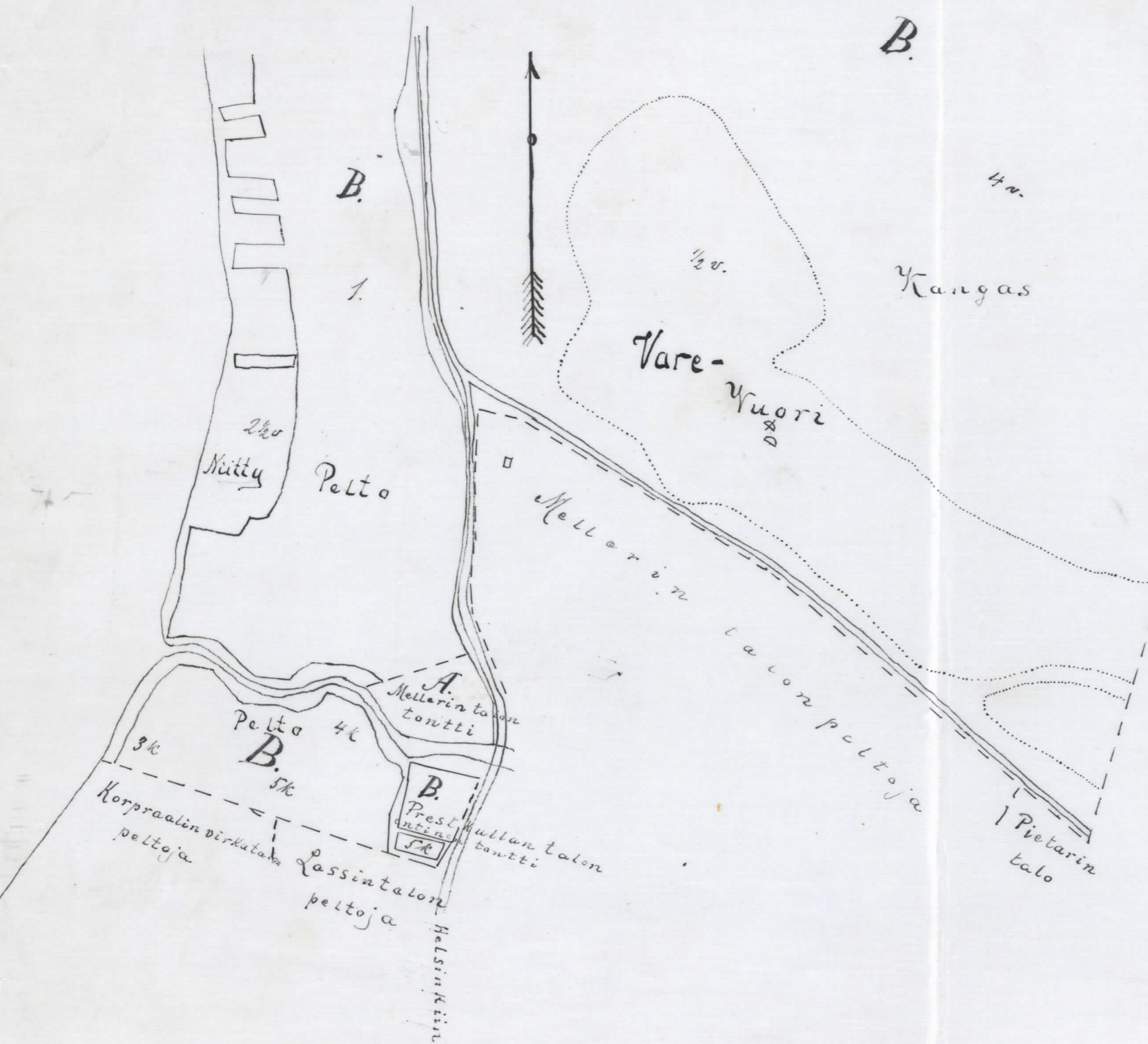
B.

0 50 100 200 300 400 metria

XX

B.

maasta

Ote
 Prestkullan talon kartasta
 Perniön pitäjässä Turun ja Porin
 lääninä

- △ kivi- tai maakenku
- matala kivirovaski, tavallisesti silmäkivellä.
- nelikulmainen kivipanos
- ⊙ uhrikuppia

Mittakaava 1:4000

Ote

Mellerin, Prestkullan, Karlsdahlin

ja Pietarin talon

kartoista Perniön pitäjässä Turun lääninä.

- △ kivi- tai maakumpu
- matala kivirotkko, tavallisesti silmäkiviä.
- nelikulmainen kivipanos
- ⊙ uhrikuppi

XX

Mellari

A

Hakala

Seppä

Sharppin torppa

ta -

lo.

E

Helsinkiin

Miilun pohja

C
Lassintala

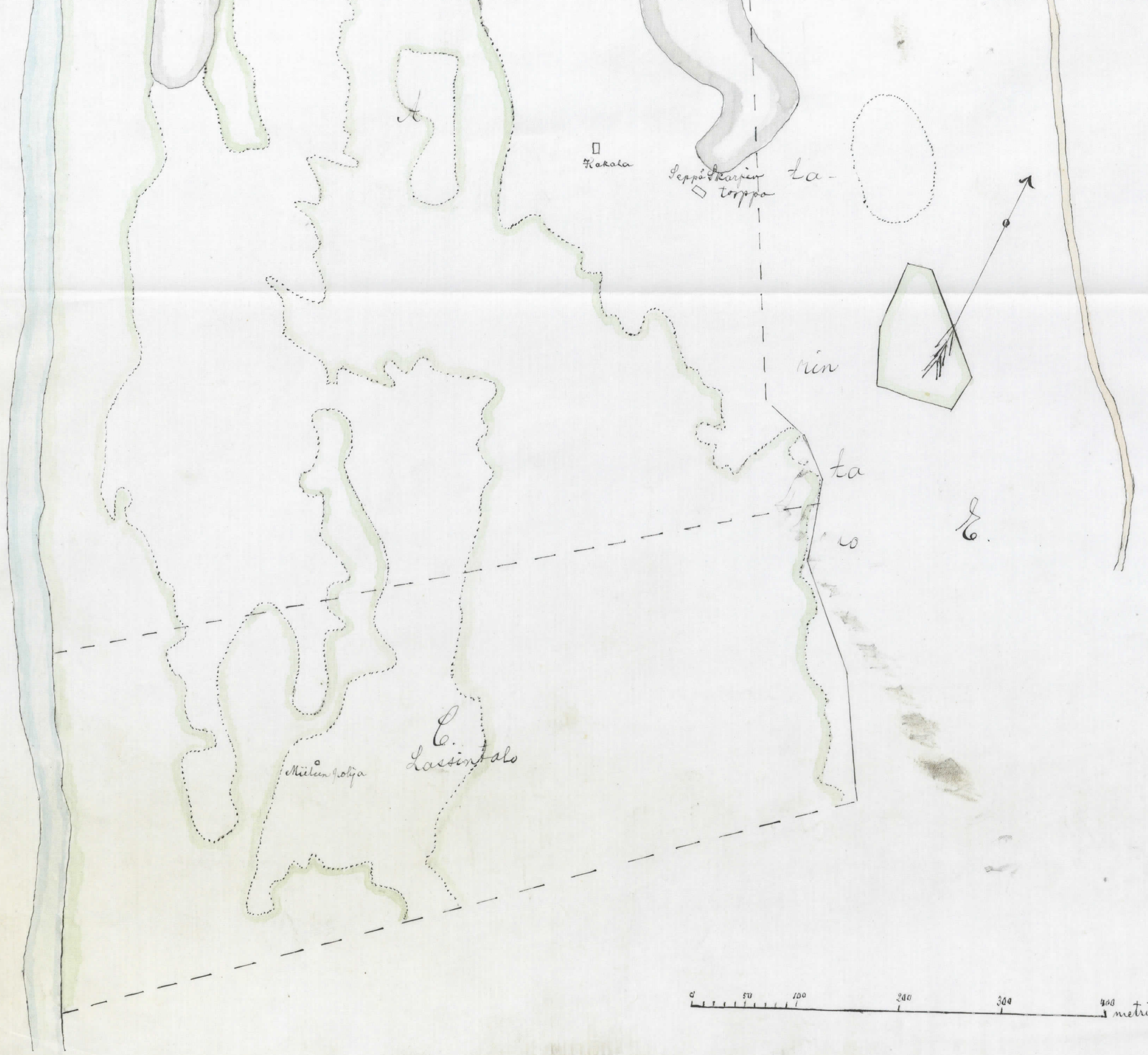
Mitta Kaava 1:4000

0 50 100 200 300 400 metria

Ole

Mellerin, Prestkullan, Karlsdahlin ja
Pietariatalon kartoista Perniön pitäjässä.

□ Kakala

Leppä-Karpien
□ torppa

ta-

nin

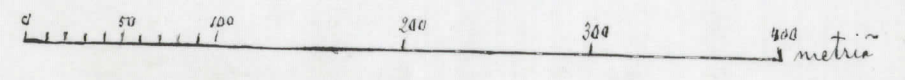
ta

so

6

Milénholja

C.
Lassintalo

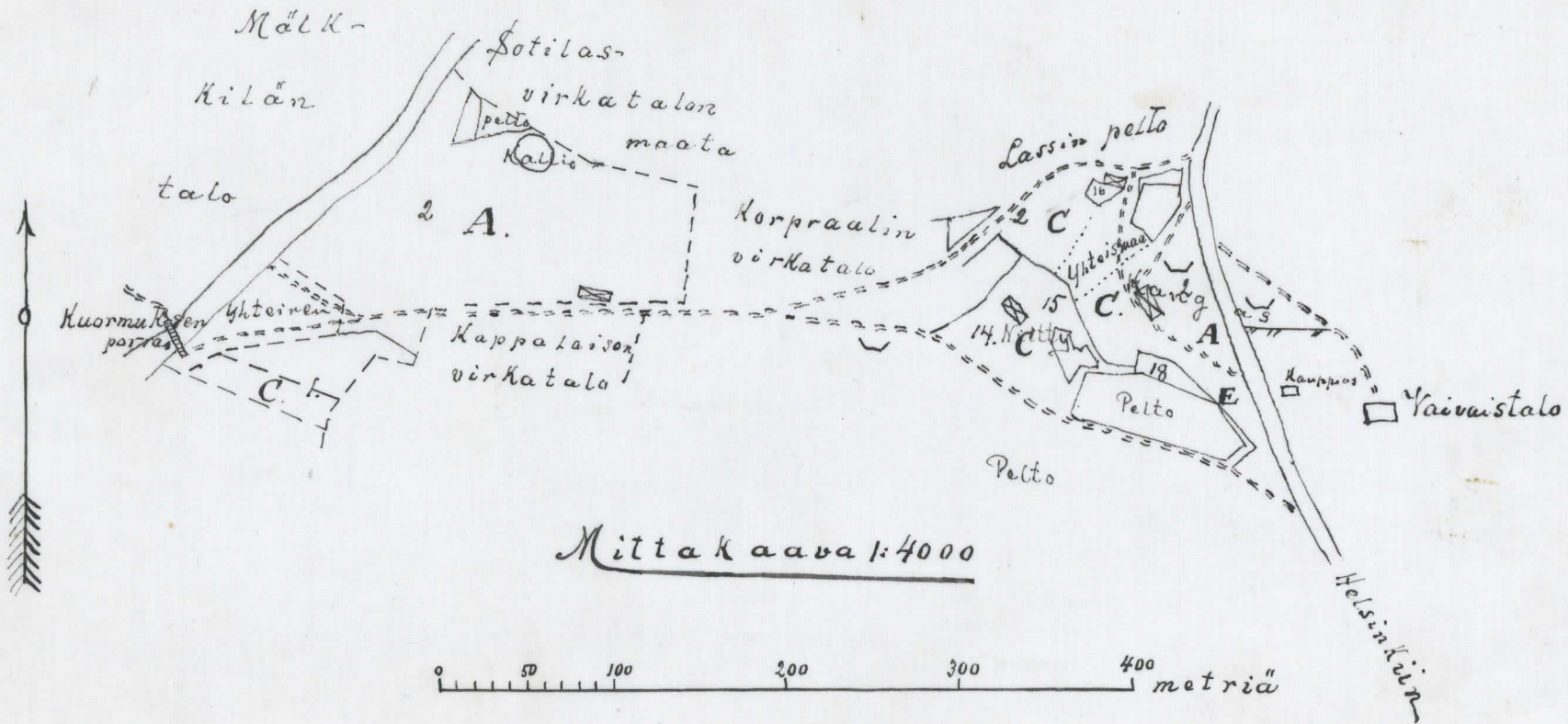
Mellerin (Lassintalon) kartasta
Perion pitäjässä.

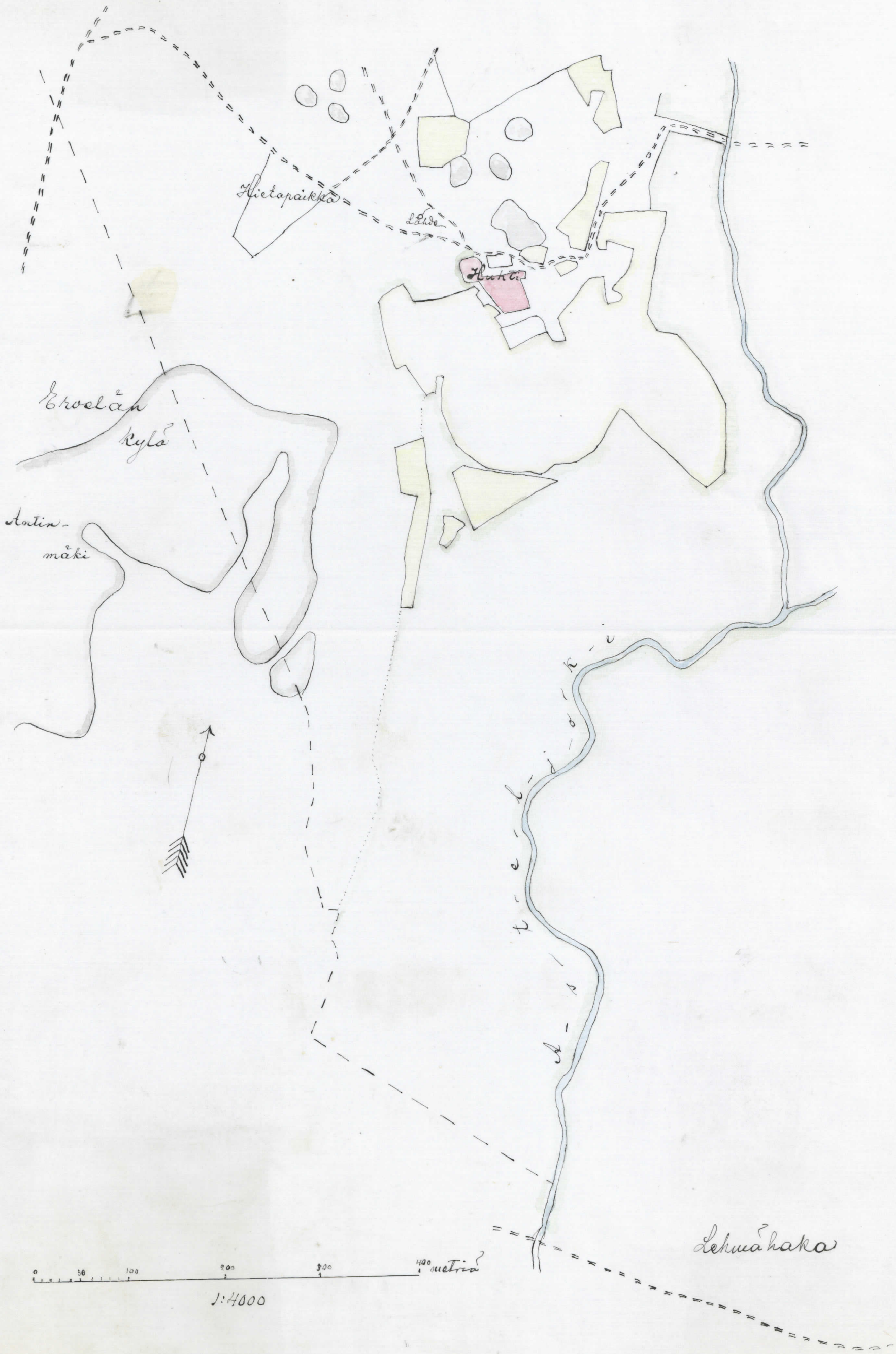
Ote

Lupajan kylän sikolaidun-kartasta
Perniön pitäjässä Turun ja Porin läänissä.

kuoppia

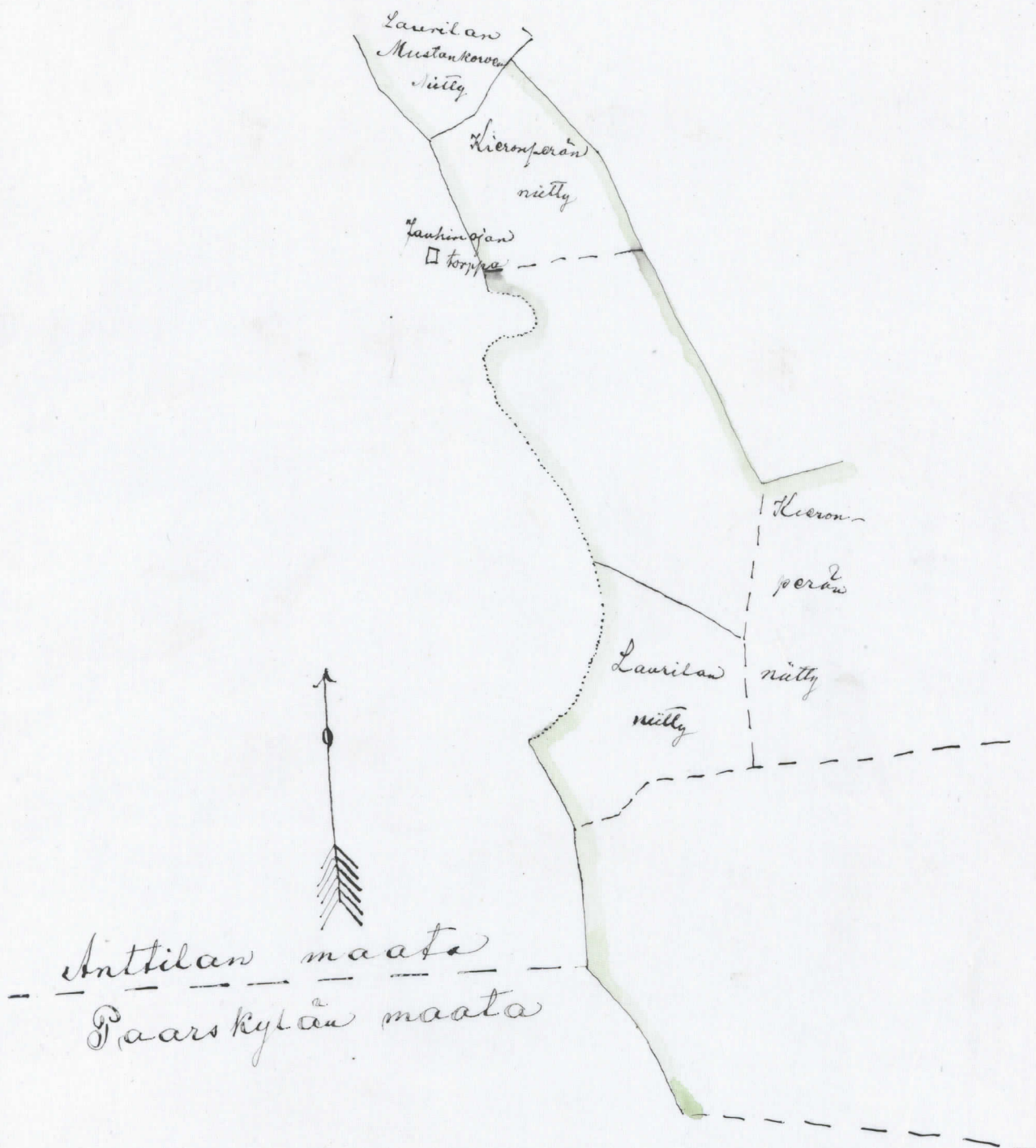

Ote
Lemon ja Hukkin talojen sekä Eroslan kylän
kartoista Perniön pitäjässä.

0 50 100 200 300 400 metria
1:4000

Ota
 Kuumisten kylän kartasta
 Perniön pitäjässä

□ Lundovallin
 Torppa

Ote
Šormijärven kylän kartasta

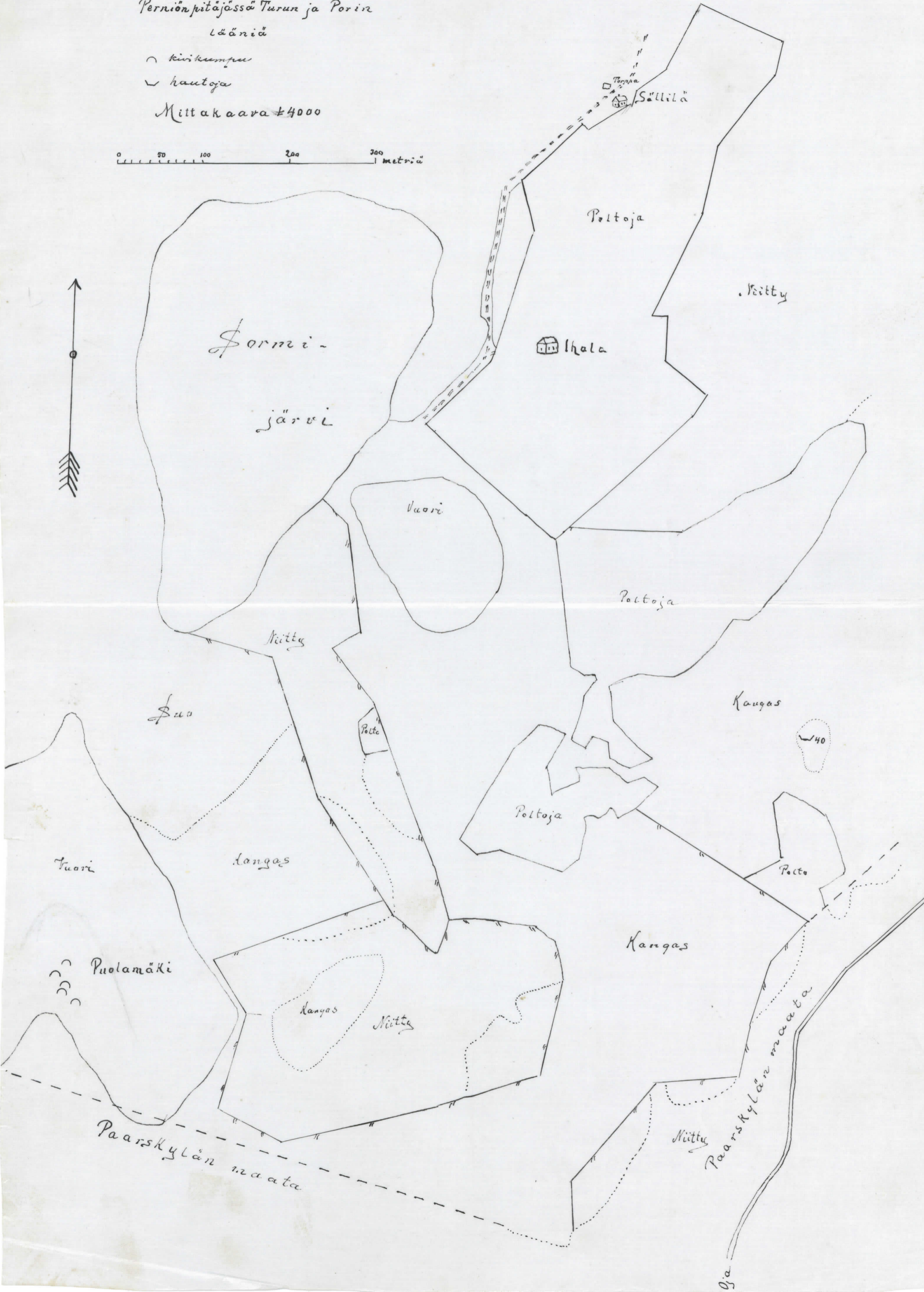
Waremäki

XXVI

Perniön pitäjässä Turun ja Porin
läänissä

- kivikumpu
- ∩ hautaja

Mittakaava 1:4000

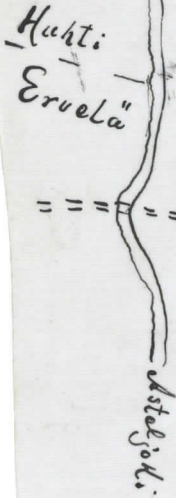
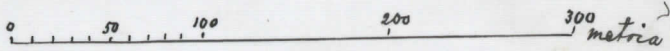
Ote

XVIII

Lemon rusthollan kartasta Perniön pitäjässä Turun ja Porin läänissä

~~Lehtelä~~
~~Hakka~~

- kiekumpu
- kiekpanos

Lemon talan maata

Lehmä. □

Lemon

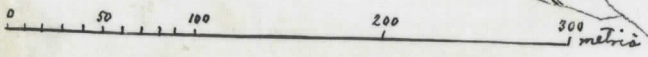
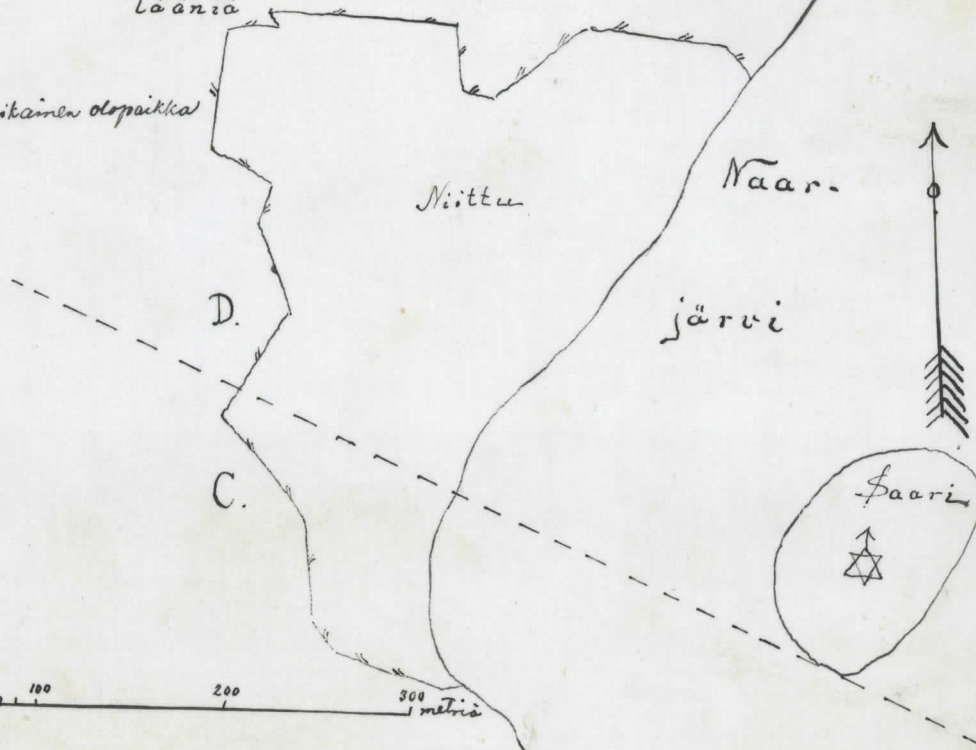
Kangas
haka

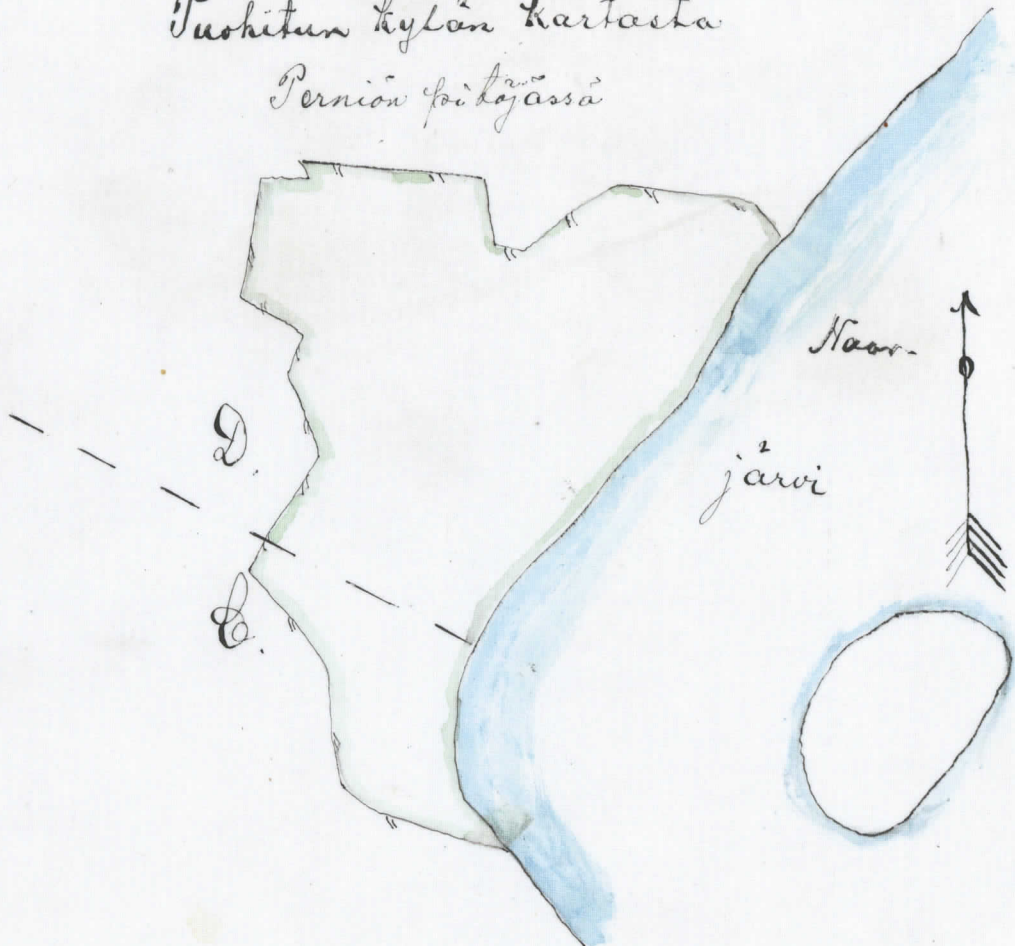
Ote
Tuokitun kylän kartasta
Perniön pitäjässä Turun ja Porin
lääninä

Kivaitainen olopaikka

Ote
Tuohitun kylän kartasta
Perniön pitäjässä

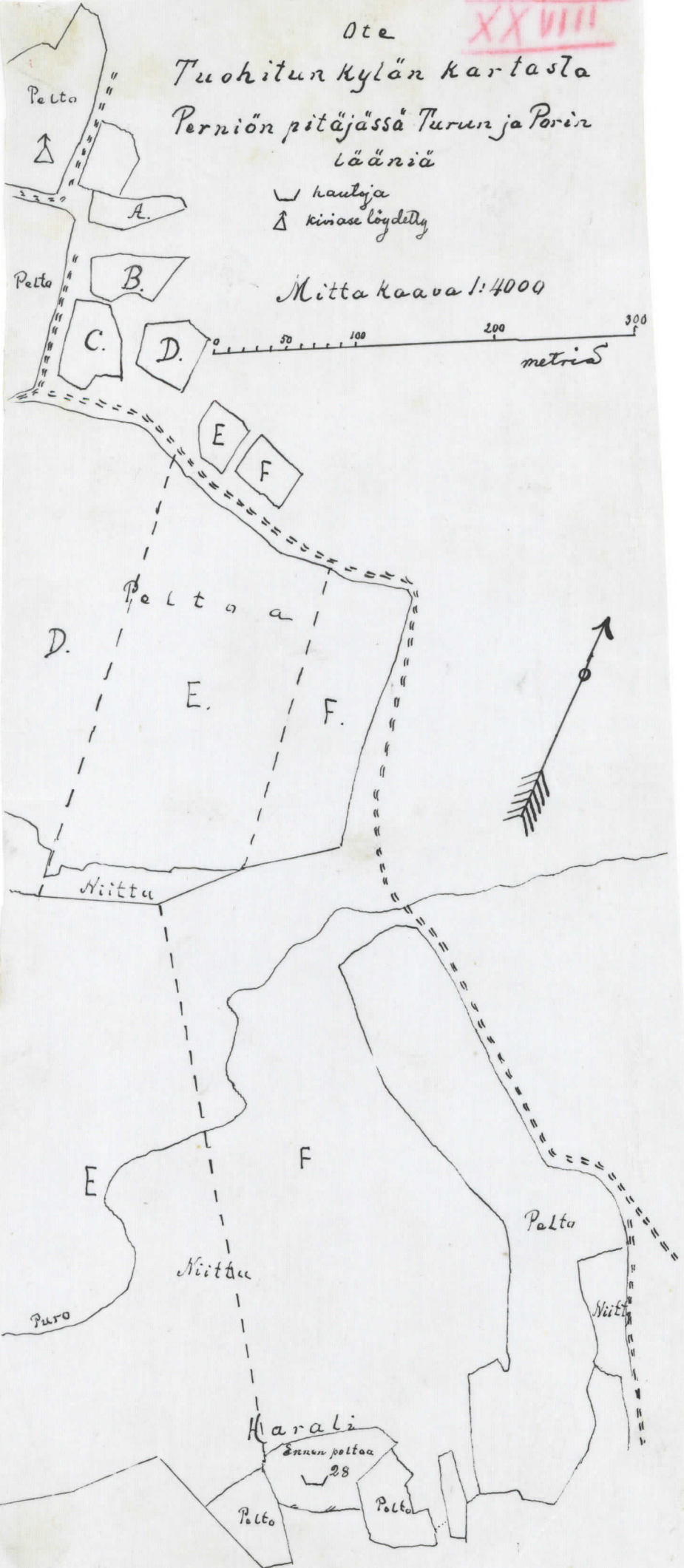
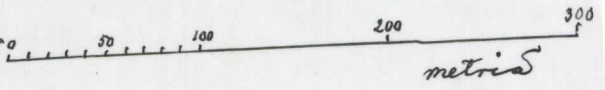
0 50 100 200 300 400 metria

Ote

Tuohitun kylän kartasta
Perniön pitäjässä Turun ja Porin
läänissä

∩ kautoja
△ kivias löydetyt

Mittakaava 1:4000

Pelto

A.

B.

C.

D.

E.

F.

Pelto

D.

E.

F.

Niitty

E.

F.

Niitty

Pelto

Puro

Niitty

Harali

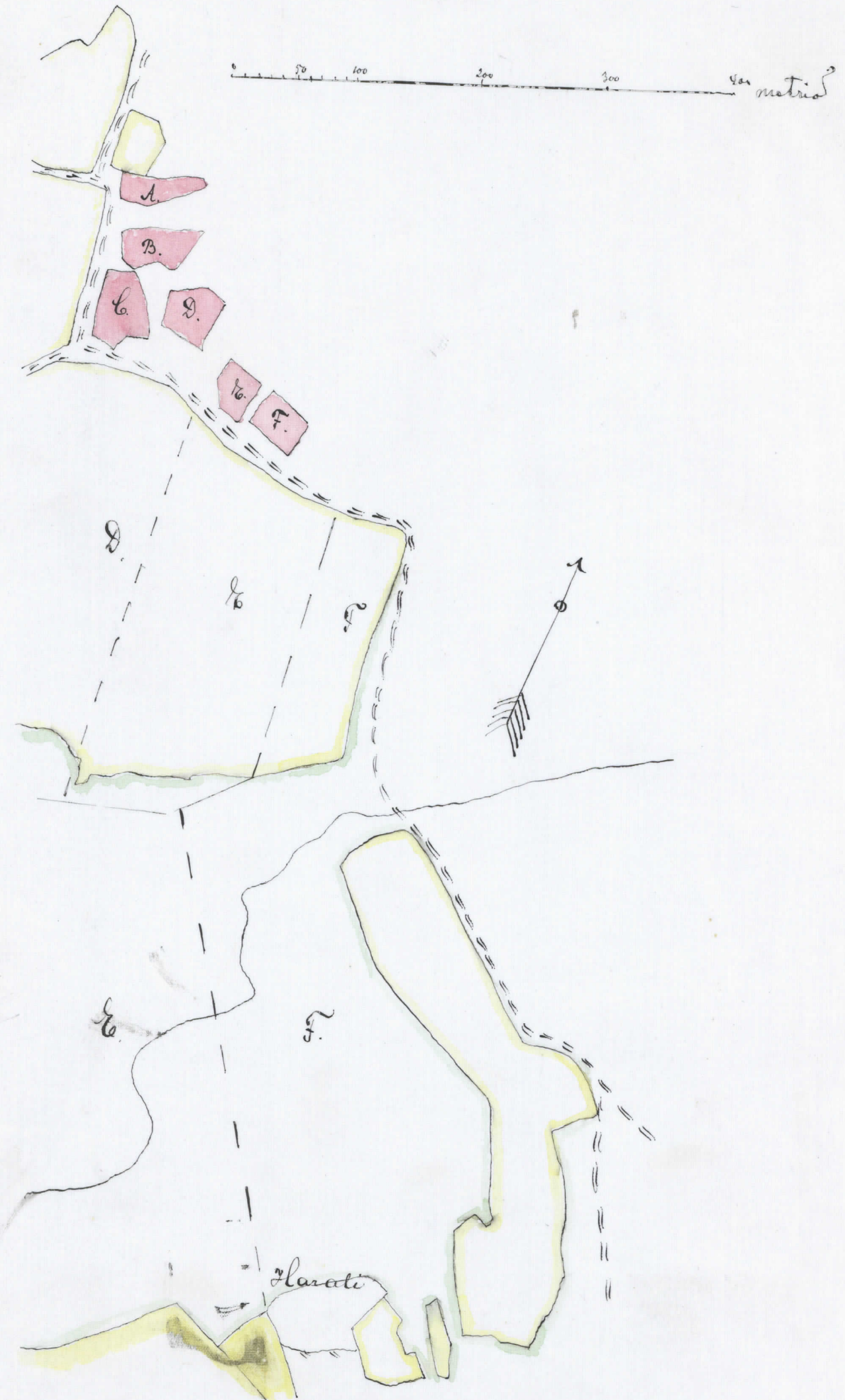
Ennen poltoa

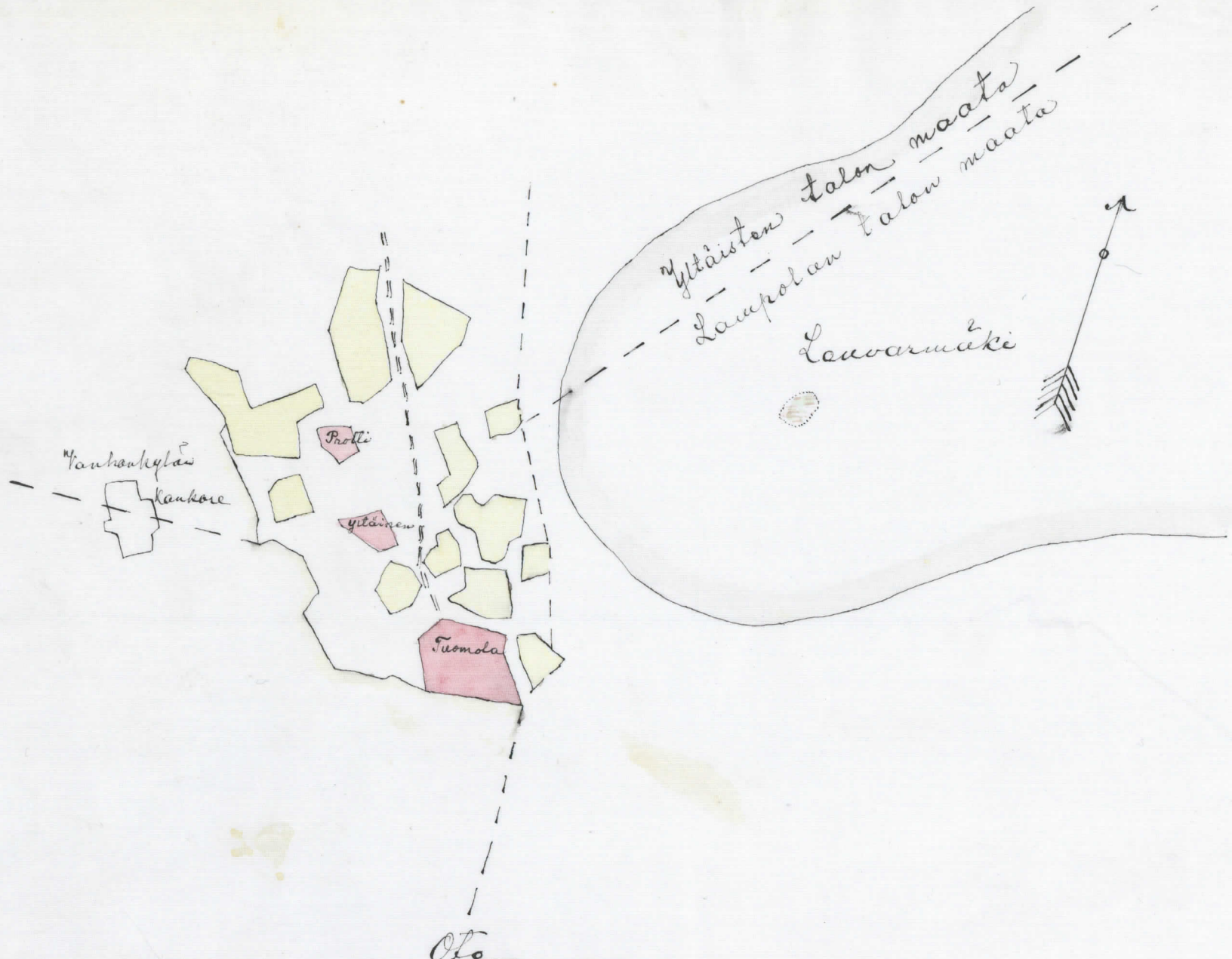
28

Pelto

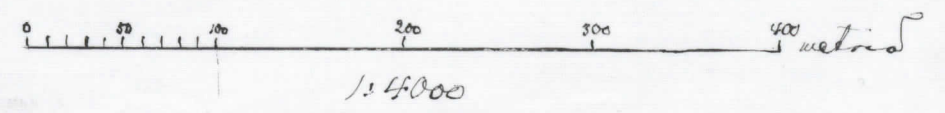
Pelto

Ote
Tuohitun kylän kartasta
Perniön pitäjässä

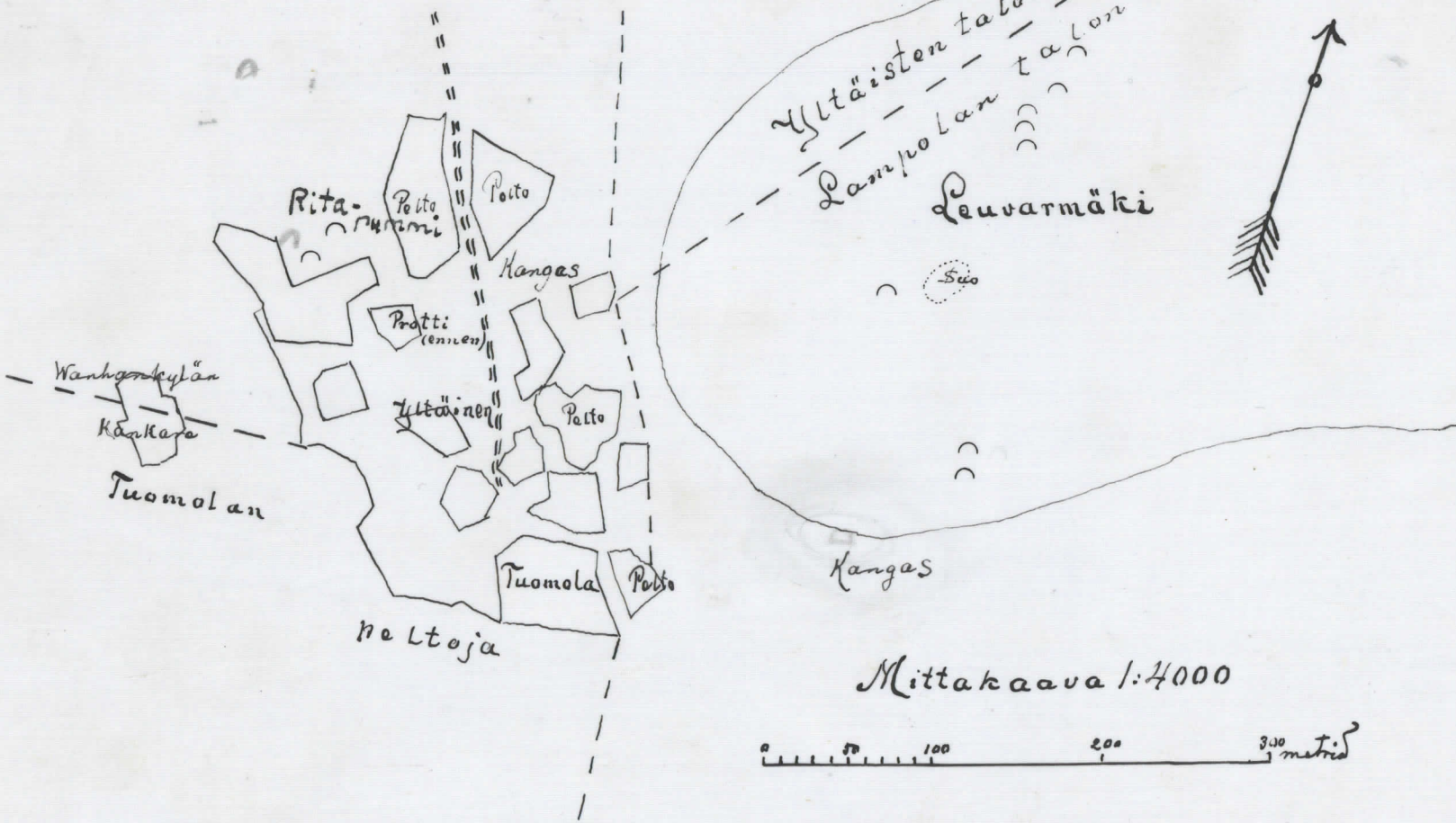

Ote
 Suomenkylän kartasta
 Pernion pitäjässä.

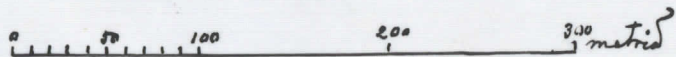

Ote
Suomenkylän kartasta
Perniön pitäjässä Turun ja Porin lääniä

○ Kivikumpu

Mittakaava 1:4000

Utsatta skatte rustnings
sgr i Björns socken
af mätte 1822 af Simon Grodund

Kantare

Näytä

Peltolja

peltola

Storängen

Björns å

Täffa
Kivipans.

B

B

A

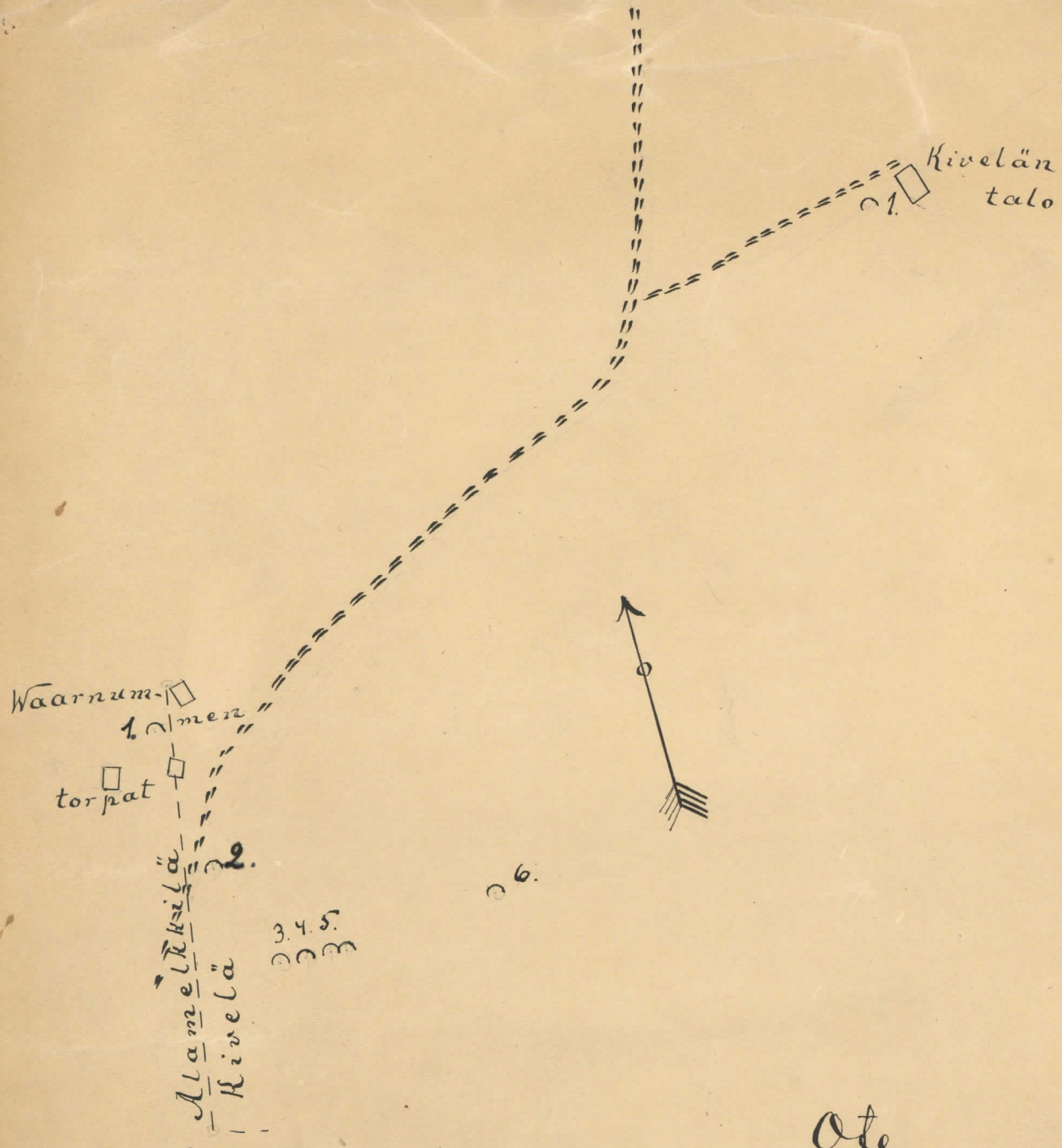
H

cli

Utdrag ur
 Kartan öfver Maspoå hemman
 Bjerno socken afmate 1793
 af Carl Sparbom genom V. Dahlén.

X

Ote

Kivelän talon kartasta
Poriön pitäjässä